

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
KİŞİLERARASI İLETİŞİM BİLİM DALI

TOPLUMSAL AİDİYET VE DUYARLILIK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA
GENÇLİK: İSTANBUL'DAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

EBRU TEMİZ

İSTANBUL, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
KİŞİLERARASI İLETİŞİM BİLİM DALI

TOPLUMSAL AİDİYET VE DUYARLILIK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA
GENÇLİK: İSTANBUL'DAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

EBRU TEMİZ

Danışman: DOÇ. DR. EMEL POYRAZ

İSTANBUL, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

HALKLA İLİŞKİLER Anabilim Dalı KİŞİLERARASI İLETİŞİM Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi EBRU TEMİZ'in TOPLUMSAL AİDİYET VE DUYARLILIK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA GENÇLİK: İSTANBUL'DAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 8.08.2019 tarih ve 2019-25/6 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 06.02.2019

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1. Tez Danışmanı	Doç. Dr. EMEL POYRAZ	
2. Jüri Üyesi	Prof. Dr. GİRAY SAYNUR DERMAN	
3. Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi BARIŞ KAPLAN <i>Ali</i>	

ÖZ

Literatürde genellikle kimlik inşasında son derece önemli olan aidiyet duygusuna yönelik psikolojik çözümlemeler yapılmasına rağmen aidiyet kişinin tek başına yaşamış olduğu bir deneyim değildir ve sosyolojik açıdan da ele alınması gereken konulardan birisidir. Bu bağlamda aidiyetin kaynağını, grup ilişkilerinde ve toplum üyelerine sağlamış olduğu ortaklık ilişkilerinde bulmak mümkündür. Bunun yanı sıra kişiliği sosyal durumlar içerisine konumlandıran kimlikler toplumsallaşmanın bir ürünüdür. Toplumsallaşmanın önemli bir evresinde yer alan gençlerin toplumsal aidiyet düzeylerinin yüksek olması toplumun gelişimindeki en önemli kriterlerdendir. Kendini toplumun bir parçası olarak gören gencin o topluma kuvvetli duygusal bağlılık göstermesi, güven duyması ve o toplumun kural ve değerlerine uygun bir şekilde hayatını sürdürmesi beklenen bir durumdur. Üniversite öğrencilerinin toplumsal aidiyet ve duyarlılıklarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmaya toplam 200 öğrenci dahil edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilere göre ülkemizin en önemli üç sorunu sırasıyla eğitim, ekonomi ve işsizliktir. Yine öğrencilere göre toplumda birlikteliği sağlayan en önemli unsurlar ortak değerler, gelenek ve görenekler, ortak bir tarihsel geçmiş ve ortak dini inançlardır. Çalışmadan elde edilen verilerin analizi neticesinde öğrencilerin toplumsal aidiyet düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencileri tarafından en fazla desteklenen kimliğin “çevreci” kimlik, en az desteklenen kimliğin ise “eşcinsel” kimlik olduğu görülmüştür. Çevreci kimliğini muhafazakar ve milliyetçi kimlik takip etmektedir

Anahtar Kelimeler: Toplumsal aidiyet, kimlik, gençlik

ABSTRACT

In the literature, although it is usually the psychological analysis of the sense of belonging that is very important in the construction of identity, belonging is not an experience that a person has lived alone, and it is one of the issues that should be considered from a sociological point of view. In this context, it is possible to find the source of belonging in the relations of the group and the partnership relations it has provided to the members of society. In addition, identities that position personality in social situations are a product of socialization. The high level of social belonging of young people in an important phase of socialization is one of the most important criteria in the development of society. The young person who sees himself / herself as a part of the society is expected to have strong emotional commitment to the society, to trust it and to continue to live in accordance with the rules and values of that society. A total of 200 students were included in this study, which was conducted to investigate the social belonging and sensitivity of university students. According to the students, the three most important problems of our country are education, economy and unemployment. Again, according to students, the most important elements that provide unity in society are common values, customs and traditions, a common historical background and common religious beliefs. As a result of the analysis of the data obtained from the study, it was seen that the social belonging levels of the students were at a medium level. The identity most supported by university students is seen as environmentalist identity and the least supported identity is homosexual identity. The conservative and nationalist identity follows its environmental identity.

Keywords: Social belonging, identity, youth

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın oluşmasında ve gerçekleşmesinde değerli bilgilerini benimle paylaşan, sabırla ve samimiyetle ne zaman vaktini istesem bana sunan ve ilgiyle yönlendiren, sorunlarımda çekinmeden kendisine danışabildiğim, güler yüzünü benden esirgemeyen kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Emel POYRAZ'a teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Teşekkürlerin az kalacağı diğer üniversite hocalarımla da bana 4 yıllık üniversite hayatım boyunca kazandırdıkları her şey için ve beni gelecekte her daim ihtiyaç duyacağım bilgilerle donattıkları için hepsine teker teker teşekkürlerimi sunuyorum. Ve son olarak çalışmamda desteğini ve bana olan güvenini benden esirgemeyen değerli eşim Abdullah KÖSE'ye ve beni sevgi, saygı ve vefakar kelimelerinin anlamlarını bilecek şekilde yetiştiren ve benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen en büyük şansım aileme sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	v
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM GENÇLİK KAVRAMI	3
1.1. Kavram Olarak Genç ve Gençlik	3
1.2. Gençliğin Özellikleri	7
1.3. Gençlik Grupları ve Özellikleri	10
1.4. Bir Sınıf Olarak Gençlik Alt Kültürü	17
1.5. Türkiye’de Gençlik ve Nicel Görünüm	23
2. BÖLÜM SOSYALLEŞME VE TOPLUMSAL AİDİYET	28
2.1. Sosyalleşme Kavramı	28
2.2. Sosyalleşmede Süreçler ve İçerikleri	33
2.2.1. Bütünleşme	33
2.2.2. Sosyal Kontrol	36
2.2.3. Sosyal Değişme	39
2.2.4. Sosyo-Kültürel Çözülme	41
2.3. Aidiyet Kavramı	43
2.3.1. Aidiyet ve Sosyal Kimlik	46
2.3.2. Aidiyet ve Alt Kültür	47
3. BÖLÜM	51
ARAŞTIRMA	51
3.1. Sosyo-Demografik Özellikler ve Ekonomik Yaşam Göstergeleri	51
3.2. Toplumsal Sorunlara İlişkin Algılar ve Sosyal Gruplara Katılım	57
3.3. Topluluk Duygusu ile İlgili Bulgular	61
3.4. Toplumsal Aidiyet İlişkin Bulgular	68
3.5. Aileyle Olan İlişkiler, Yaşam Tarzı, Kişilik Özellikleri, Kimlik ve Grup İlişkileri İle İlgili Bulgular	75
3.6. Sosyal Kimlik Algıları	90
3.7. Toplumsal Kurumlara Güven	92
SONUÇ	95
KAYNAKÇA	98
EKLER	107

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus (2018, 2023, 2040).....	21
Tablo 1.2 Türkiye’de Gençliğin Nicel Kimlik Görünümü.....	25
Tablo 3. 1. Öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımı	49
Tablo 3. 2. Öğrencilerin yaş ortalaması	49
Tablo 3. 3. Öğrencilerin yaşa göre dağılımı	50
Tablo 3. 4. Öğrencilerin okuluna göre dağılımı.....	50
Tablo 3. 5. Öğrencilerin fakülteye göre dağılımı.....	50
Tablo 3. 6. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre dağılımı.....	51
Tablo 3. 7. Öğrencilerin genel not ortalaması	51
Tablo 3. 8. Öğrencilerin genel not ortalamasına göre dağılımı	51
Tablo 3. 9. Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre dağılımı.....	52
Tablo 3. 10. Öğrencilerin aylık harcamalarına göre dağılımı.....	52
Tablo 3. 11. Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre dağılımı.....	53
Tablo 3. 12. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre dağılımı	53
Tablo 3. 13. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre dağılımı	53
Tablo 3. 14. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre dağılımı	54
Tablo 3. 15. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre dağılımı	54
Tablo 3. 16. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre dağılımı	54
Tablo 3. 17. Öğrencilere Göre Türkiye’nin En Önemli Üç Sorunu.....	55
Tablo 3. 18. Öğrencilere Göre Toplumda Birlikteliği Sağlayan En Önemli Unsurlar ...	56
Tablo 3. 19. Öğrencilerin bir öğrenci topluluğuna üye olma durumuna göre dağılımı ..	57
Tablo 3. 20. Öğrencilerin bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumuna göre dağılımı	57
Tablo 3. 21. Öğrencilerin bir siyasi partiye üye olma durumuna göre dağılımı.....	58
Tablo 3. 22. Öğrencilerin başlıca bilgi sağlama ve haber alma kaynağına göre dağılımı	58
Tablo 3. 23. Öğrencilerin arkadaşlarıyla toplumsal sorunlar hakkında konuşup konuşmamalarına göre dağılımı.....	58
Tablo 3. 24. Öğrencilerin toplumsal aidiyet ölçeğinden maddelerden elde ettikleri ortalama puanlar.....	59
Tablo 3. 25. Topluluk duygusu ölçeğinden elde edilen ortalama puan.....	60
Tablo 3. 26. Cinsiyete göre topluluk duygusunun karşılaştırılması.....	60
Tablo 3. 27. Yaşa göre topluluk duygusunun karşılaştırılması	60
Tablo 3. 28. Okula göre topluluk duygusunun karşılaştırılması.....	61
Tablo 3. 29. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	61
Tablo 3. 30. Öğrencilerin not ortalamasına göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	61
Tablo 3. 31. Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	62
Tablo 3. 32. Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	62
Tablo 3. 33. Öğrencilerin anne-babalarının durumuna göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	63

Tablo 3. 34. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	63
Tablo 3. 35. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	63
Tablo 3. 36. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	64
Tablo 3. 37. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	64
Tablo 3. 38. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması	65
Tablo 3. 39. Toplumsal aidiyet ölçeğinin maddelerinden elde edilen ortalama puanlar	65
Tablo 3. 40. Toplumsal aidiyet ölçeğinden elde edilen ortalama puan	67
Tablo 3. 41. Öğrencilerin cinsiyetine göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	67
Tablo 3. 42. Öğrencilerin yaşına göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	67
Tablo 3. 43. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	68
Tablo 3. 44. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	68
Tablo 3. 45. Öğrencilerin not ortalamasına göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	69
Tablo 3. 46. Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	69
Tablo 3. 47. Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	69
Tablo 3. 48. Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	70
Tablo 3. 49. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	70
Tablo 3. 50. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	71
Tablo 3. 51. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	71
Tablo 3. 52. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre toplumsal güven düzeyinin karşılaştırılması	71
Tablo 3. 53. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması	72
Tablo 3. 54. Aileyle Olan İlişkiler, Yaşam Tarzı, Kişilik Özellikleri, Kimlik ve Grup İlişkileri Ölçeğinin Maddelerinden Elde Edilen Ortalama Puanlar	75
Tablo 3. 55. Aileyle Olan İlişkiler, Yaşam Tarzı, Kişilik Özellikleri, Kimlik ve Grup İlişkileri Ölçeğinin Genelinden Elde Edilen Ortalama Puanlar	76
Tablo 3. 56. Öğrencilerin cinsiyetine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	76
Tablo 3. 57. Öğrencilerin yaşına göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	78
Tablo 3. 58. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	79

Tablo 3. 59. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	80
Tablo 3. 60. Öğrencilerin not ortalamasına göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	81
Tablo 3. 61. Öğrencilerin ailelerin aylık gelirine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	82
Tablo 3. 62. Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	83
Tablo 3. 63. Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	84
Tablo 3. 64. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	85
Tablo 3. 65. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	86
Tablo 3. 66. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	87
Tablo 3. 67. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	88
Tablo 3. 68. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması	89
Tablo 3. 69. Öğrencilerin kimlik algıları.....	90
Tablo 3. 70. Kurumsal güven ifadeleri.....	92

GİRİŞ

Kişilerin diğer kişilere duydukları ihtiyaca dayanan birlikte yaşama güdüsü sosyal psikoloji, sosyoloji ve psikoloji alanlarındaki araştırmaların önemli konuları arasında yer almaktadır. Birlikte yaşamak insanların diğerleriyle kurmuş olduğu sosyal ilişkilerin devamlılığı anlamında olup bu devamlılık bireylerin birbirlerine bağlılıklarının kaçınılmaz nedenlerinden birisidir. Bunun yanı sıra bireylerin birlikte barınmasını ve yaşam sürmesini mümkün hale getiren bazı norm ve değerlerin bireylerce benimsenmesi toplumsallaşma sürecinde oluşur. Bu bağlamda ilkel toplumlardan günümüz modern topluluklarına dek bireylerin temel ihtiyaçlarından olan aidiyetin irdelenmesi yalnızca psikolojik değil aynı zamanda sosyolojik yaklaşımı da gerektirir.

Topluma aidiyet duygusu besleyen kişi kendini toplumun bir üyesi gibi görür. Bireyin bu hissi topluluk duygusuna yönelik çalışmalarda işlenmiştir. Başka bir deyişle toplumsal aidiyetin çözümlenmesi, toplumla birey arasında oluşan birbirlerini özümseme hissi ile kişilerin toplum içindeki birlikteliğinin anlaşılmasını kolaylaştırmakta iken bu birliktelikte etkili olan faktörlerin neler olduğuna yönelik bilgilendiren topluluk duygusu araştırmalarının bulgularının değerlendirilmesini gerektirir.

Kişiyi hayata tutunma, yaşama sevinci ve diğer insanlarla bir arada yaşama ve onlarla dayanışma ruhunu veren ve harekete geçiren şey aidiyet duygusudur. İnsanların doğumlarından itibaren içerisine dahil oldukları kimliklerin ve devamında kendilerini bireri üyesi olarak gördükleri gruplarla kurmuş oldukları sosyal bağlarının kişiliklerin gelişmesinde önemli rolü vardır.

Bu araştırmada gençlerde toplumsal aidiyet ve duyarlılık ile bunlar üzerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1. BÖLÜM GENÇLİK KAVRAMI

1.1. Kavram Olarak Genç ve Gençlik

Gençlik kavramı için farklı zamanlar ve farklı toplumlarda değişik anlamlar kullanılmıştır. Bu anlamlar, toplumların sosyo-ekonomik yapılarına göre belirlenmektedir. Örneğin, geri kalmış toplumlarda gençlik iş gücü ve askeri güç olarak görülürken, gelişmiş toplumlarda ise gençliğe geleceğe şekil verecek olan bu nedenle çok iyi bir eğitim alması gereken dinamik bir unsur olarak bakılmaktadır. Geleneksel toplumlar gençler üzerine çok fazla yatırım yapmaya gerek duymazken, gençlerin korunması ve toplumsallaşması açısından da olumlu politikalar üretme ihtiyacı da hissetmezler, modern toplumlar ise gençleri toplumlarının bekası ve sağlıklı gelişimi adına önemli bir argüman olarak gördükleri için gençlik merkezli politikalara oldukça önem göstermektedirler (SETA, 2012, s. 13).

Kavramsal köken itibariyle geldiği dil grubu hakkında farklı iddialar bulunmakla birlikte Eski Uygur ve Karahanlı metinlerinde genç kelimesi; “yavru, çocuk; doğmamış çocuk, cenin” yerine kullanılmış, asıl ismin önünde; “kenç oğlan”, “kenç kız”, “kenç uri” (genç oğul/kız, delikanlı”, şekillerinde sıfat, unvan, iltifat vb. anlamalarına karşılık olarak kullanılmıştır. Farsça köken itibariyle hazine ve değer anlamlarında kullanılmıştır (Güner, 2013, s. 226). Bir kavram olarak genç kelimesi çeşitli kriterlere tabi tutulması nedeniyle farklı değerlendirmelerle ele alınmaktadır. Zira biyolojik, psikolojik ve sosyolojik bakımdan farklı içerik ve anlamlar taşıdığından üzerinde uzlaşılmış ve tek bir gençlik tanımlaması yapmak zordur.

Lüküslü (2009)’ye göre “genç olarak tanımlanan birey, hayatta, büyümede, gelişmede çok ilerlememiş olan, başlangıcına hala yakın olan, herhangi bir şeyde az bir pratik veya tecrübe sahibi olan kişidir” (Lüküslü, 2009, s. 22).

Yaman (2012)'a göre “genç kişi bebeklik, çocukluk, olgunluk ve yaşlılık kategorilerinin sıralanmasında çocukluk ile olgunluk arasında kalan yaş dilimidir. Genç çocuk değil ama yetişkin de değildir. Sosyolojide, genç olma durumu, atfedilmiş bir statü ya da toplumsal düzeyde kurgulanmış bir adlandırmadır” (Yaman, 2012, s. 25-26).

Akbal (2008), genç teriminin sosyolojik açıdan ele almıştır. Yazara göre, “kavram olarak genç sosyolojide üç şekilde kullanılmaktadır. Birincisi, yaşam çevrimindeki, bebekliğin ilk dönemlerinden yetişkinliğin eşiğindeki gençliğe kadar olan evreleri kapsar; İkincisi, 10-20 yaş arasındaki çocukluktan yetişkinliğe geçişle ilgili kuram ve araştırmaları göstermek üzere ergenliğe karşı tercih edilen bir kavram olarak; üçüncüsü de endüstriyel kent toplumunda yetişmenin getirdiği iddia edilen duygusal ve toplumsal sorunları anlatmak için kullanılan bir kavramdır” (Akbal, 2008, s. 58).

Gençlik, bireyin sosyal olgunlaşmasının hazırlık dönemi olarak erginlik özelliklerinin görüldüğü biyolojik ve psikolojik gelişimin olgunlaşmaya başladığı geniş kapsamlı bir kavramdır. Bu dönemde genç, ekonomik ve sosyal gelişim ile biyolojik gelişimin birbirlerini etkilediği ve tamamladığı bir süreci yaşamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde “gençliği”, bireyi sosyalleşmeye ve olgunluğa hazırlayıcı etkilerin yaşandığı bir geçiş dönemi şeklinde ifade etmek mümkündür (Çelebi, 1991, s. 391-392).

Çelebi (1991)'ye göre gençlik, sosyal bir kategori birimi olarak üretim sürecine henüz tam anlamıyla katılmamış, ancak toplumda birlikte gerekli olanaklara kavuşturulmuş, kişiliğine, kendisine, kültürüne, mesleğe hazırlama zaman ve olanağı toplumca sağlanmış olan biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile sorumlu vatandaş olmanın bir başka tanımı olan ergenlik arasında geçen yaş kategorilerindeki nüfus kesitidir denilebilir (Çelebi, 1991, s.103).

Gençlik, bireyin yaşam döneminin belli evrelerinden biri olan gelişiminin bir parçasıdır. Genel olarak gençler, yaşlarının ve biyolojik gelişimlerinin bir durumu olarak toplumla bütünleşmede birtakım eksiklikler, sorunlar ve gecikmeler yaşamaktadır. Bununla birlikte taşıdıkları sorumlulukları az olduğundan özgürlük bağlamında farklı görüşlere sahip oldukları gibi eleştirel, kolay tepki veren, enerjilerini tam olarak organize etmekte düzensiz davranan tutumlar göstermektedir.

Gençlik teriminde olduğu gibi gençlik kavramının tanımında da hangi yaşları veya dönemi kapsadığı gibi konularda farklı zamanlarda farklı yaklaşımlarla ele alınmıştır. Ancak genel olarak “gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemi olarak kabul edilebilmektedir” (Doğan,1996, s. 379).

Batı dillerinde “adolescence” kelimesi ile karşılık bulan gençlik, genellikle ilk ergenlik belirtileriyle başlayıp büyümenin durmasına kadar devam eder (Birsöz, P. (1991, s. 2). Ancak ergenliğin hangi yaş aralığında başlayıp bittiği konusunda farklı görüşler mevcuttur. UNESCO’ya göre gencin tanımlanmasında üç dönemden söz edilmektedir. Birincisi, gençlik tanımlaması 15-25 yaş arasındakileri kapsayan bir yaş grubudur. İkincisi genç, öğrenim sürecinde olan, yaşamını çalışarak kazanmayan ve sahip olduğu bir mülkü olmayan kişidir. Üçüncüsü genç, geniş bir hayal gücüne sahip olan, cesaretin ve macera isteğinin rahatlık ve çekingenlik duygularına üstün geldiği insan olarak tanımlanmaktadır. (UNESCO, 2017).

Bazı yazarlar, gençliğin 12-18 yaşları arasını kapsadığını ifade etmektedirler Her ne kadar gençliğin hangi yaş aralığını kapsadığı konusunda bir birlik oluşmamış olsa da gençlik dönemi en çok yaş dikkate alınarak bir takım tasniflere tabi tutulmuştur. Bu tasniflerde ise genellikle 13-17 yaş arası ilk ergenlik veya ön ergenlik, 18-24 yaş arası ise son ergenlik olarak belirtilmiştir (Yörükoğlu, 1998, s. 13; Murat, 1995, s. 176).

Beş yıllık kalkınma planlarında ise, gençlik yaşı farklı olarak ele alınmaktadır. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında 14-24 yaş, III. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-22 yaş, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş, V. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş ve VI. Beş Yıllık Kalkınma Planında 15-24 yaş esas alınmakta ve gençlik kavramı bu şekilde belirlenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’na göre gençlik, “buluş çağına erme sebebi ile biyopsikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12-24 yaşları arasındaki gruptur” (Certel, 2010, s. 5). Gençlik; zihinsel, biyolojik, sosyal ve kültürel bakımdan olgunlaşma ve gelişme dönemi olup çocukluktan yetişkinliğe geçilen bir ara dönemdir (Kula, 2001, s. 38; Yaman, 2012, s.31-33).

Gençlik kavramı, bireylerin gelişim dönemleri göz önüne alındığında kimliklerinin şekillendiği kritik bir dönemi ifade etmektedir. Çocukluk döneminden sonra, çevre faktörünün bireylerin gelişimleri üzerinde etki yapmaya başladığı dönem olan gençlik, sosyal bütünleşme ve çözümlerin de önemli bir unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyo-psikolojik açıdan bireysellik toplumsallık arasında tam orta yerde duran gençler, bu dengede durdukları yere göre toplumla uyumları kolaylaşır. Gençlerde bireysellik ön planda ise sosyalizasyon süreçlerinde büyük sorunlar yaşayabilirler (Görgün Baran, 2013, s. 10-11).

Gençlerde kimlik kavramıyla ilgili birçok kuramcı özellikle benlik ve benlik dışı arasındaki farklılıklar üzerinde durmaktadırlar. Karakter oluşumunda bireyler, doğuştan getirdikleri özelliklerle birlikte bebeklik dönemlerinden itibaren önce ebeveynlerinin de etkisiyle dış çevreden etkilenmeye başlar. Bu etkilenme oransal anlamda bireyin ergenlik dönemine girmesiyle birlikte aileden ziyade arkadaş ve sosyal çevreye doğru kayma eğilimi gösterir. Bu dönemlerin sağlıklı aşılması gençlerin sosyalizasyon süreçlerini daha kolay ve uyumlu tamamlamalarını sağlamaktadır. Ayrıca kavramsal ve teorik önermeler ileri süren pek çok araştırmacı ve yazarın otonom benliğin, çevre ile irtibata geçmesiyle birlikte geliştiğini ifade ettiği bilinmektedir. Özellikle, çocukların işleyişe eşit ölçüde katılmasına önem veren ana baba tutumları çocukların benlik iradesinin özerkliğinin gelişimine ve çocuğun uyum sağlamasına değer verir, yaşına göre çocuğa kendisi ile ilgili bazı kararlar almasına teşvik ederler, aldıkları kararlarla ilgili çocukları ile fikir paylaşımı yaparak onların görüşlerine değer verirler. Bu şartlarda gelişimlerini sürdüren bireyler gençlik dönemlerinde sosyal çevre ile ilişkilerinde özgüven ve uyum problemi yaşamazlar. Görüşlerini rahatça ifade edebilen gençler, düşüncelerine getirilen eleştiriler karşısında da olgun tavırlar sergileyerek, kendilerini gözden geçirme yoluna giderler (Erden ve Akman, 2004, s. 99; Can, 2009, s. 133; Burcu, Taş ve Sırma, 2014, s. 58-59).

Sembolik etkileşimciliğin önde gelen kuramcılarından olan George Herbert Mead “Sosyal Davranışçılık” adıyla düalist olmayan, birey ile toplumun ilişkisel beraberliğini ele alan ve pragmatist köklerinin etkisinde sentezci bir sosyal teori geliştirmiştir. Yazar, benliğin gelişme sürecini ifade etmek için aşamalı bir süreç önermiştir ve sosyal çevrenin rolüne dikkat çekmiştir. Ayrıca bireyler çocukluk dönemlerinde, kendileri için “ben”

diyerek, benlik olgusunun sosyal ortamın kuralları ve beklentileri ile yönlendirildiği anlayışıyla özerk bir benlik algısı geliştirmeye başlarlar. Yazara göre, benlik rol esastır ve fertlerin birbirleriyle etkileşimleri neticesinde ortaya çıkar. Mead'e karşı psikologlar kimlik oluşumunda sosyal çevrenin etkisini kabul etse de, özellikle bireyin psikişik bütünlüğünün bir parçası olarak değerlendirmektedirler. Erikson'a göre, tümüyle bir kimlik inşa etmek psikolojik bir süreçtir ve uzun zaman almaktadır (Bayhan, 1997: 48; Öztürk, 2018, s. 253-254).

Kavramsal ve zamansal açıdan gençlikten yetişkinliğe geçişi belirleyen iki temel kriter vardır. Birincisi bir aile reisi olarak sorumluluk almak, İkincisi de iş hayatına katılıp sorumluluk üstlenmektedir. Her iki sorumluluğu alma yaşı her geçen gün artmaktadır. Bu artış, gençlikle ilgili yeni bir kategori ortaya çıkarırken, gençlik kriterlerinin de değişmesine neden olmaktadır (Şahin, 2013, s. 8).

1.2. Gençliğin Özellikleri

Ergenlik ve delikanlılık olarak nitelediği gençlik çağında hızlı büyüme, benliğin henüz tam olgunlaşmamış olması ve toplumdaki konumunun tam olarak kesinleşmemesi, aileye bağımlılığın sürmesi, grup formlarından etkilenmeye devam edilmesi vb. gibi nedenlerle fırtınalı bir dönem olduğunu belirtmektedir. Aileye bağımlılıktan kurtulma, toplumsal yerini araştırma, kimliğini kabullenme ve bir mesleğe yönelme çabalarının gösterildiği 8-10 yıllık bir dönemdir (Öztürk, 1990: 76).

Yörükoğlu (1993), gençlik çağında pek çok çalkantı yaşandığını ama bunun yanında pek çok olumlu gelişmenin gözleendiğini belirterek bu çağda gencin düşünme yeteneğinde bir sıçrayış olduğunu ve bunun neticesinde soyut kavramların daha iyi anlaşıldığını daha iyi kullanıldığını belirtir. Ayrıca fırtınalı olarak gördüğü bu dönemin, gencin kendi kendisiyle ve çevresi ile bir savaş hali olduğunu da vurgulamaktadır. Diğer yandan bu dönemin kimi gençte ise az bir çalkantı ile atlatıldığı belirtilmektedir (Yörükoğlu, 1993, s. 17-22).

Gençliğin son dönemi ise Ekşi (1990)'ye göre ergenlikle ilgili fizyolojik değişikliklere gösterilen ilk psikolojik tepkilerle başlamaktadır. Bu süre gencin kimliğini bulması ile yaklaşık 21-22 yaşlarında sona ermektedir. Kimliğini bulma konusu bugüne

kadar pek çok bilimci tarafından araştırılmıştır. Genç bu açıdan bu son dönemde psikolojik açıdan bağımsızlığını kazanmada, içindeki cinsel çatışmaları çözmede ve duygusal olgunluğunu kazanabilmede, çevresi ile uyumlu ilişkiler kurmada çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır (Ekşi 1990:128-129).

Gençlik döneminin diğer önemli boyutu da toplumsallaşma boyutudur. Bilindiği gibi toplumsallaşma ilkököl çağı ile başlar. Daha sonra arkadaşlık ve arkadaşlık grupları ile devam eder. Bunun yanı sıra toplumsallaşma da diğer önemli bir boyut aile ve çevredir. Gencin toplumsallaşmasında arkadaşlık ilişkileri önemli yer tutar. Yörükoğlu (1993), gencin belli zaman sonra evden açılma ihtiyacı hissettiğini, ailenin öğütlerinden, eleştirilerinden ve karışmalarından usanarak dışarıya yöneldiğini belirtmektedir. Genç arkadaş kümelerinde kendini kabullendirmeye benimsetmeye ve benlik saygısını kazanmaya çalışır. Arkadaşlar gence kendi kişiliğini yansıtan ayna yerine geçerek, gencin kendini tanımasına yardımcı olur. Bunun için genç toplumsal becerilerini geliştirir, insanlarla iyi ilişkiler kurar ve çeşitli etkinliklere katılarak yeteneklerini gösterip kabul görmeye çalışır (Yörükoğlu, 1993, s. 17-22).

Gençlik dönemi kompleks bir süreçtir. Sosyolojik olduğu kadar biyolojik ve psikolojik bir süreç olan gençlik “genç olma aşaması” olarak tanımlanınca ergenlik döneminin özelliklerinden de bahsetmek gerekmektedir. Ergenlik, anlam olarak olgunluğa erişme, olgun hale gelmeyi ifade etmektedir. Bu kavram ilk kez Amerikalı eğitim psikoloğu G. Stanley Hall (1844-1924) tarafından kendisine ait 1904 yılında ileri sürdüğü “Özünü Yineleme Kuramı” kapsamında kullanılmıştır. Yazar ergenlik kavramını “yeniden doğum” olarak nitelmiş ve bu doğumun da gençliğin ilk aşamaları olduğuna dikkat çekmiştir. Ayrıca yazar “fırtına ve stres” ifadesini kullanarak genç insanın duygusal, heyecansal problemlerini tanımlarken kullanmış ve ergenlik dönemim genç insanın ailesinden ayrıldığı, bağımsız kişiliğinin oluştuğu ve yetişkinliğe geçiş yaptığı dönem olarak kabul etmiştir (Koç, 2004, s. 233; Hamurcu ve Sargın, 2011, s. 172).

Ergenlik, çocukluktan çıkma ve gençliğe giriş süreci olduğundan insan gelişiminin kritik bir dönemi olarak tanımlanabilir. Freud gibi psikanalizcilerin oldukça yoğun ilgi gösterdiği ergenlik, organizmada hızlı ve derin değişmelerin söz konusu olduğu, yetişkinlikteki olgunluğa tamamıyla varmak için gerekli, ancak yeterli olmayan

şartların sağlandığı bir zamanı kapsamaktadır (Parman, 1998, s. 74). Bu açıdan ergenlik, gelişmenin kritik bir dönemidir. Ergenlik, biyolojik, psikolojik ve sosyal bütünleşme düzeylerinde kendini gösteren, başlangıç ve süresi değişen ancak çocukluğun sonu ve olgunlaşmanın temelini hazırlayıcı bir dönem olarak kabul edilebilir. Bu durumla artık gencin kendine has bir yaşam tarzı ve şekli gelişir (Mucchielli, 1991, s. 59-60).

Bu dönem, toplumda kabul görme ve gençliğe geçiş bakımından “yetişkinlik rolüne” hazırlanma sürecini içermektedir. Ergenliğin sosyal olarak sona ermesi ise, ferdin tamamıyla bir yetişkin ayrıcalığına sahip olmasıyla gerçekleşmekte yani genç olmasıyla tamamlanmaktadır. Ergenliğin başlaması ve sona ermesi genellikle toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Biyolojik, psikolojik ve sosyal bir olgu olan gençlik dönemindeki bu bütünleşme düzeylerinden her üç düzey arasında da karşılıklı etkileşim söz konusu olmaktadır. Bu açıdan düzeylerin her birindeki büyüme, hızlanma veya geri kalma hali bir diğerini etkilemektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013, s. 43).

Bir bireyin gençlik dönemindeki gelişmeleri üzerinde biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin etkisi vardır. Bu üç faktör birbirinden ayrı düşünülemez. Herhangi bir faktörde oluşabilecek değişim diğer bir faktörü de etkileyecektir. Örneğin, gencin ergenlik dönemindeki gelişmeleri üzerinde kalıtımın etkisi söz konusudur ya da ekonomik olarak gelişmiş bir ülkede iyi beslenmeye paralel olarak ergenin ulaştığı en uzun boy oranı artmıştır. Sosyal bünye psikolojik ve biyolojik gelişmeleri geciktirici ya da yükseltici rol oynayabilir. Nitekim Maffesoli (1996)’ye göre gençlik, kişiselleştirilmiş bir gruba ya da “kabile” ye ait olma tutkusuyla, moda ve standartlaştırılmış kültür gibi olgulara uyumlu bir tavır göstermektedir (Maffesoli, 1996, s.64-65’den akt. Yoğurtcu, 2012, s. 1336). Bunun da temel nedeni Yörükoğlu (1993)’na göre gencin bu dönemde kendi başına buyruk olmak istediğini, bağımsızlığını kazanmaya çaba gösterdiğini, ebeveyninin bir kopyası-bir uzantısı- olmakla yetinmediğini, kendi görüş, inanç ve davranışlarına egemen olma isteğinin oldukça güçlü olmasıdır (Yörükoğlu, 1998, s. 313; Yaman, 2012, s.6).

İnsan ömrünün psikolojik, biyolojik ve sosyolojik boyutu ile önemli bir dönemini içeren gençlik dönemindeki söz konusu biyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörler eş zamanlı değişip gelişmediğinden gençlik kavramının tek bir boyutta tanımlanması

gerçekçi ve yeterli olmayacaktır. Diğer taraftan, tanımlamalarda çocukluktan yetişkinliğe geçişteki bireysel sorunlarla bu çağın özellikleri olan ekonomik ve sosyal bağımsızlığı gerçekleştirme çabalarında ortaya çıkan sorunları da birlikte düşünmek gerekmektedir. Aksi halde kavram, tek bir boyuttan (ya da yaklaşımdan) hareketle eksik tanımlanmış olacaktır (Bayhan, 1997, s.207).

1.3. Gençlik Grupları ve Özellikleri

Grup, iki veya daha fazla sayıda kişiden oluşan ancak büyüklük bakımından da genellikle 15-20'yi geçmeyen sayıdaki topluluğu ifade etmektedir. Gruptaki bireyler veya kişiler bir ortak paydaşlık, üyelik, görev, hak, amaç vb. gibi olgular ile birbirlerine bağlanmışlardır. Yani grup kavramının özünde müşterek bir şeylerin etrafında bir arada olmak durumu söz konusudur (Bulut, 2005, s.73-75).

Fichter (2001)'e göre grup karşılıklı ilişkide bulunan insanlardan oluşan bir topluluk, etkileşim örüntülerinin yaşandığı bir birimdir. Kişilerin varlığı ile birlikte grup yaşamı ve sosyal ilişkiler varoluş gösterir. Denilebilir ki; nerede kişi varsa orada grup da vardır. (Fichter, 2001, s. 52).

Gruplar, sosyal yapının başlıca unsuru olup dört yaklaşıma göre değerlendirmek mümkündür, bunlar; Sosyal bir birim olarak kabul edilen yaklaşıma göre grup, belli müşterekler etrafında bir araya gelmiş insanlardır. Grubu algılamalar olarak kabul eden yaklaşıma göre grup, bir anlam bağlamıyla belirli topluluğa ait olmaktır. Grubu yapılar bağlamında değerlendiren yaklaşıma göre grup, iki ve daha fazla kişinin bir amaç etrafında bağlı olarak bir araya gelmesi ile oluşan topluluktur. (Bottomore, s. 1977, s.103; Özkalp, s. 1998, s.297)

“Bu tanımlar ışığında grup “aynı norm ve davranış ilkelerini paylaşan, aralarında çeşitli rol farklılaşması gerçekleştiren, ortak bir amacı paylaşan ve bu amaç doğrultusunda birbirleriyle haberleşme içinde bulunan, karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen iki veya daha fazla kişinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan sosyal bir olgudur.” (Sabuncuoğlu,1984: s.22) Bir grup olgusundan söz edilebilmesi bir takım şartların bulunması gerektiği anlaşılmaktadır, bunlar; en az iki kişinin bulunması, bilinçli ve üyeler arasında iletişim, amaçların gerçekleştirilmesine her üyenin katkısının bulunması,

amaçlara konusunda anlaşma ve birliktelik, eylem ve süreçlerin biçiminde mutabakat. Her grupta açık veya örtük bir liderin varlığı söz konusu olduğundan, bir grup yapısından söz edebilmek için lider olgusu temsil eden kişi üzerinde mutabakat bulunmalıdır. Lider etrafında toplanmak demek, grup içinde etkileşim ve iletişim olduğunu gösterdiğinden grubun da bir amacının olduğunu ifade etmektedir. Zira aksi halde grup değil topluluktan söz edilebilir. Örneğin bir sendika toplantısındaki kişiler grup iken, sokakta yürüyenler topluluktur denilebilir (Sabuncuoğlu,1984, s. 22-23).

İdeal grubun temel özellikleri ise yukarıda da ifade edildiği gibi öncelikle bir lider olgusu üzerinden birlikteliğin olması gerekmektedir. Ardından üyelerin gruba katkı vermesi, amaç birliği ve ortak anlamların bulunması gerekmektedir (Baysal ve Tekarslan, 1998, s. 63). Genel olarak gruplarının özellikleri ve içeriklerinin kendilerine göre özel anlamlardır. Sosyal birim, aynı zamanda grup olarak adlandırılmaktadır; hem üyelerince hem de dışarıdaki gözlemcilerce tanınabilmelidir. Özellikle büyük kentlerde gençlik üzerinde etkisinden söz edilebilecek çok sayıda gruplar bulunur. Bunlar sanatsal, çevresel, politik vb. nitelikte olabilecekleri gibi genellikle toplumda pek çoğunun varlığı ve adın bilinmez. Sosyolojik olarak gençlik üzerinde etkili olduklarından amaç ve yapıları bakımından kendilerine yakın olan genç bireylerle temas ederler. Grupların kendilerine has sosyal yapılanmaları vardır. Gruba dahil olan her üye, diğer pozisyonlardaki grup üyeleriyle ilişkileri kurar. Sosyal tabakalaşma veya sosyal statü mevkilenmesi en küçük gayri resmi gruplaşmada bile bulunur (Fichter, 2001, s. 53).

Türkiye’de gençlik gruplarının özellikleri denildiğinde ise oldukça geniş bir kavramın da kapısı aralanmış olmaktadır. Bu nedenle kavram çalışmanın konusu bağlamında ele alabilmek amacıyla genç insanların yukarıda ana hatları ile değinilen tipik özellikleri grup halinde ortaya koyma hali ve bu durumun tezahürlerinin durumunu açıklamayabilmek için çerçeve daraltılmıştır.

Sanayileşme öncesi geleneksel toplumlarda genç birey, gençlik dönemini çok çabuk, kısa sürede tamamlar. Bu tür toplumlarda, çocukluk sürecini tamamlayan birey, var olan sosyo-ekonomik duruma ve geleneğe göre gençliğe adımını atar. Sanayileşmemiş, geleneksel toplumlarda bireyin gençlik dönemi çok kısa bir sürede tamamlanır ve gençlik dönemini çok kısa bir sürede tamamlayan genç birey, yetişkinlik

dönemine ani ve hızlı bir şekilde girerek yaşamını idame ettirmeye çalışır. Genç bu dönemde çok kısa süre içinde çalışma hayatına atılır ve gençten kendi yaşamını kurması beklenir.

Berkay (1985)'e göre gelişmiş, sanayileşmiş ve modern toplumlarda genç bireyin, bir meslek, statü ve rollere sahibi beklentisi geleneksel toplumlardaki gibi çok erken bir şekilde değil, daha ileri yıllara itilerek gençlik dönemi ve gençlik döneminin yansımaları bir nevi uzamıştır. Bu döneme, modern toplumlarda uzatılmış gençlik adı verilmektedir (Berkay, 1985, s.151). Uzatılmış gençlik tanımına giren bu gençlik grubu dönem, yapı ve özellikleri itibarıyla geçmiş kuşaklara göre oldukça farklı özellikler sergilemekte olup Y Kuşağı olarak bilinen Milenyum Kuşağı, Gelecek Kuşak, Z Kuşağı veya Dijital Kuşak olarak tanımlanmaktadır. “Bu kuşağın dikkat çeken önemli özelliği özgürlüklerine düşkün olmaları ve teknolojiye tutku ile bağlı olmalarıdır. Tanımlama da öne çıkan belirgin özellikler narsist kişilik özellikleri, aşırı derecede bencil ve müteşebbis ya da aşırı özgüvenli deyimleri ile açıklanabilmektedir” (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014, s.73).

Günümüz gençliği gelişen teknolojiye bağlı olarak, internet, sosyal medya ve dijital dünyanın etkisiyle de büyümekte olan bir kuşaktır. Bu kuşağın büyük bir kısmı, küçük yaşlarından itibaren akıllı telefon, tablet ve bilgisayarla tanışmıştır. Sanal alem ve medya ile birlikte bilgiye anlık ve hızlı erişim mümkün olmakta ve bilgiye, eğlenceye, çevrelerindeki insanlara anlık olarak ulaşmak mümkün olmaktadır. Dolayısıyla ilgi odağı olan gençler hedef ve beklentilerini de yüksek tutmakta ve bunu da net bir şekilde tanımlamaktadırlar. Diğer kuşaklara göre “orta ve üzeri yaşta ebeveynlere sahip olan bu bireyler çekirdek aile içerisinde yetişmişlerdir. Dörtte birinin ebeveynleri en az üniversite eğitimi almışken, üçte biri boşanmış anne ve babaya sahiptir. Entegrasyon yeteneklerine sahiptirler ve farklı alanlarda ya da eş anlı olarak bir den çok şeyle ilgilenebilmekle birlikte, çabuk sıkılma ve vazgeçme davranışına eğilimlidirler” (Keleş, 2011, s.132; Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014, s.73).

Görüldüğü gibi günümüz genç gruplarının temel özellikleri geçmişe göre oldukça farklı olup gelecek nesillerinde bu anlatılan kuşaktan meydana geleceği bilindiğine göre Türkiye’deki gençliğin ve gençlik gruplarının durumu, ülkenin sanayileşmesi, kentleşme yapısı, sosyo-kültürel ve dünyaya bakış açısı bakımından oldukça karmaşıktır.

Türkiye’de gençlik grupları temel niteliklerini ve gelişimsel özelliklerini; hem geleneksel, sanayi öncesi toplumsal yapıdan hem de modern, sanayileşmiş toplum yapısından almıştır. Dolayısıyla gençliğin durumu; gelişmiş ülkelerin toplumsal-ekonomik yapısal özelliklerinin yansıtmasının yanı sıra bu yapı, içinde az gelişmiş, geleneksel ülkelerin temel özelliklerini içinde barındırmaktadır

Buna göre Türkiye’de belli bir statü ve mesleki roller edinmek için üniversite tahsilini yapmak zorunda olan genç, eğitimini tamamladıktan sonra da işsizlikle karşı karşıya kalma olasılığı son derece yüksektir ya da gencin kurguladığı yaşam standartlarının çok altında yaşama olasılığı çok fazladır. İdealleri ve hayalleri olan genç; Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde; kurguladığı ideallerini ve hayallerini unutmak zorunda kalarak, yalnızca bazı temel ihtiyaçlarını karşılamak için karın tokluğuna çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yaşayan genç, yaşadığı, maddi ve manevi imkânsızlıklar, tatminsizliklerden ve popüler kültür etkilerinden dolayı umutsuz, mutsuz ve karamsar bir ruh halinde içinde yaşamını sürdürmektedir (Şentuna, 2009, s.16).

Kısaca belirtmek gerekirse, Türkiye’deki gençliğin durumu ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısıyla çok yakın paralellikler göstermektedir. Bu değişkenler, gencin gelişim süreci içerisinde birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir. Türkiye’de gençlik gruplarını sistematik olarak dört kategoride tarif etmek mümkün olup şu şekildedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2006);

1. “Öğrenci Gençlik
 - a. Ortaöğretim Gençliği
 - b. Yükseköğretim Gençliği
2. Okuldışı Gençlik
 - a. Çalışan Gençlik
 - b. Kır Alanı Gençliği
 - c. İşsiz Gençlik
 - d. Asker Gençlik
 - e. Gecekondu Gençliği
3. Özel Durumlu Gençlik

- a. Fiziki ve Zihni Özürü olan Gençlik
 - b. Hükümlü ve Tutuklu Gençlik
4. Yurt Dışı Gençliği”((Devlet Planlama Teşkilatı, 2006)

Doğan’ın sınıflandırdığı gençlik tanımlamalarından yararlanılarak bu çalışmanın konusu gereği gençlerin bir lider önderliğinde girdiği sosyal, eğitsel, kültürel ve sportif etkinlikler bağlamında değerlendirilmesi ve bunlarla ilişkili konular ele alınmaktadır. Yukarıda da aktarılan tipik özellikleri bağlamında kategorize edilen bu gençlik grupları, esasında bütün gençlik kategorilerindeki genci ilgilendirdiği için aslında bütün gençlik kategorileriyle yakından ilişkilidir. Bundan dolayı alan yazında da sıkça ifade edildiği gibi öncelikle gençlik, bir sosyal kategori olarak ele alınmaktadır. Genel olarak ülkeler için genç nüfus veya genç gruplar, genel nüfus oranına göre önemli bir paya sahiptir ve önemini giderek artırmaktadır.

Gençlik kategorisi aynı zamanda bir yaş kategorisidir. Bu dönem belirli bir yaş kesimini yansıttığından diğer yaş kategorilerinden sosyal, psikolojik ve kültürel açılardan farklılıklar gösterir. Gençlik kategorisi, araştırmacının zihninde bir varoluşa sahip olan; genel olarak 15-24 yaşları arasında anacak yaşanan çağın gerekleriyle farklı zaman dilimlerine uzanabilen, çocukluktan yetişkinliğe hem biyolojik hem de sosyal doğru bir geçiş sürecini anlatan, bu geçiş sürecinin hızlı ve değişkenliğiyle nitelenen, biyolojik değişimin yoğun yaşandığı, sosyal ve kültürel davranış kalıplarının geliştiği ve olgunlaşmaya başladığı, psikolojik açıdan yoğun ve çatışmak duyguların yaşandığı gerilimli bir dönemi ifade eder (Şentuna, 2009, s.7-9).

Gençlik gruplarının toplum yararına kanalize edilmesi ve potansiyellerinin harekete geçirilmesi onların öncelikle sosyalleşmesiyle ve sosyal gelişmelerinin sağlanması ile mümkün olabileceği bir gerçektir. “Sosyal Gelişme”, kişilerin ve de özellikle genç grupların sosyal uyarıcıların zorunluluklarına karşı duyarlılığının gelişmesi, onlarla geçinmesi, onlar gibi davranmasıdır. Birey, gelişmesi için karşılanması önemli olan gereksinimlerini içinde yaşadığı kültüre özgü yollardan ve bu yolları tarif eden somut ve soyut semiyotiklerden öğrenmektedir (Başaran, 1992, s.15).

Genç gruplar her şeyden önce sosyal bir varlık ve tabaka olup bebeklik çağında başlayıp, çocukluk çağında devam eden sosyalleşme süreci, gençlik çağında da hızla gelişmesini sürdürür. Genç hem bireysel hem de grupsal olarak, toplum içinde kendini aramaya, kişilik sınırlarını belirlemeye çalışır, özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk, arkadaş ilişkileri toplumsallaşma sürecinin önemli yönleridir. Bu konuda sosyal öğrenme kuramcılarından olan McNeill ve Fleming (2003), gençlerin ve genç gruplarının planlama, düşünme, öğrenme, inanma ve algılama gelişimlerinin önemi ifade etmekte ve sosyalleşmenin yolunun bu konularda gençlere sağlanacak doğru liderlik davranışları ile mümkün olabileceğini ileri sürmektedirler (McNeill ve Fleming, 2003'den Akt. Bayrakcı, 2007, s.199).

McNeil, sosyal gelişim sürecini bir çizelge (Tablo 1) halinde göstermiş, özellikle gençlerin, yönelimleri, karakteri, kişilikleri, rol seçimleri ve amaçları açısından toplumun isteklerini gözeten ve gerçekleştiren bireyler haline geldiğini belirtmiş ayrıca bu bakımdan değerlendirildiğinde sosyalleşme yolunda gençlerin kişilik ve benliğini oluşturan unsurlar öne çıkmaktadır (Başaran,1992'den Akt. Küçük ve Koç, 2004, s. 132-134).

Bir gruba ait olma duygusu sosyal gelişme için önemli bir duygudur ki gençlik kampları ve buralardaki liderlerin önemli görevi de bundan dolayıdır. Bireyler, aile, akranlar, okul ve iş arkadaşları, oyun ve sportif amaçlı gruplar gibi birçok farklı amaçlar doğrultusunda bir araya gelirler ve belirli gruplar oluştururlar. Bir grupta yer alan bireylerin benzer biçimlerde hareket etme eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Bu, aynı hareketlerde ve tavırlarda, konuşma biçiminde, giyimde ve dinlenen müzik türünde sergilenmektedir. Gruptan, üyelerine “bizim gibi ol” mesajının gittiği söylenebilir. Her grubunun kendine has bir sosyal havası vardır. Ergen de bir grubun üyesi olmak ister. Ergenlerden oluşan arkadaş gruplarında zamanla “biz” duygusu ortaya çıkar ve kendi grubundan olmayan diğerlerini “başkaları” olarak nitelendirip dışlamalarına sebep olur. Bu duygular aynı zamanda gruplar arası zıtlaşmaları ve çatışmaları da doğurmaktadır (Kulaksızoğlu, 2001, s. 89-90; Öktem, 2003, s. 12).

1.4. Bir Sınıf Olarak Gençlik Alt Kültürü

Toplumdaki değişmelere paralel olarak giderek karmaşıkleşan toplumlarda, gençlik kültürünün önemli fonksiyonlar kazandığı söylenebilir. Bu fonksiyonlar, gençliğin toplumdaki gelişme açısından önemli bir baskı unsuru olduğu gerçeği altında yatmaktadır. Bu açıdan, gençliğin, hem kompleks toplumların dengelenmesi hem de ferdi gelişme için tamamıyla fonksiyonel olduğu söylenebilir.

Gençlerin oluşturduğu gençlik kültürünün, yetişkinlerce benimsenmiş duygular ve değerlerle bütünleşmiş olduğu, ancak zamanla bu durumun değişmeye başladığı ifade edilebilir. Bu değişikliğin nedeni, yeni bir nesil birimi olarak ortaya çıkan gençlik kültürünün varlığıdır, önceleri bu kültüre ‘sapmış’ gözüyle bakılsa da aslında onun değişmede bir öncü olarak var olduğu kabul edilebilir. Gençlik kültürünün, toplumların değişmesi açısından önemli bir fonksiyona sahip olduğu vurgulanabilir. Bu temel fonksiyona bağlı olarak, gençlik kültürünün toplum içindeki diğer önemli fonksiyonları şöyle sınıflandırılabilir:

- Geleneksel toplumlarda ‘yetişkin kimliği’, problematik bir durum özelliği sergilememekte, kişinin kimliği büyük oranda doğduğu coğrafi, sosyal ve kültürel özelliklere göre belirlenmektedir. Anne-babalar, büyükanne-büyükbabalar ve diğer yetişkinler sadece geçmişin kültürünü aktarmakla kalmamakta aynı zamanda bireye toplumdaki yetişkin olma biçimlerini de göstermektedirler. Modern-endüstriyel-şehir toplumlarında ise, kimlik formasyonu daha problematik durum arz etmektedir. Anne babaların, büyükanne-büyük babaların ve diğer yetişkinlerin inançtan, adetleri, alışkanlıktan, meslekleri ve uygulamaları değişmeye bağlı olarak giderek önemini yitirmeye başlamıştır. Gençlik, bu noktada, ebeveynler ve diğer yetişkinlerden farklı yeni değerleri, düşünceleri ve uygulamalar ile toplumdaki değişmeyi hızlandırıcı fonksiyona sahip durumdadır (Tezcan, 1991, s. 206-207; Bozkurt, 2007, s. 105).

- Endüstrileşmeye ve şehirleşmeye paralel olarak, işgücünde giderek artan ihtisaslaşmayla birlikte ailelerden çok profesyonel eğitimciler sosyalizasyon sürecinde önemli rollere sahip olmuş, böylece gencin eğitiminde ailenin yan ısıra hatta ondan daha etkili şekilde farklı kişiler ya da gruplar rol almaya başlamıştır. Bu durum, bir kültür

olarak gençliğin toplumdaki önemini ön plana çıkarmış ve toplumun gelecekle ilgili gençlikten, gençliğin de geleceği ile ilgili yaşadığı toplumdan ne beklediğini belirgin bir hale getirmiştir. Böylece, toplumun gelecekle ilgili kalkınma planlarında bir potansiyel güç olarak gençlik göz ardı edilmemeye başlanmış bu da toplumda gençliği daha önemli kılmıştır (Erkal, 1999, s.147-148).

- Göç, ulaşım ve gelişmiş iletişim araçlarının fazlalığı gibi değişimler, toplumun farklı kültürlerle etkileşim içine girmesine ve farklı kültürlerden haberdar olmasına neden olmakta, bu durum da en çok gençleri etkilemektedir. Bu tip değişimler, yenilikleri öğrenme açısından olumlu olsa da zaman zaman çeşitli problemlerin doğmasına yol açmaktadırlar. Zira toplumsal ve kişisel geleceklerinden endişe duyan genç insanların varlığı, toplumda uygun yetiştirme modellerinden yoksunluk, şahsi olmayan topluma yönelik formal sosyalizasyon sürecinin gerekliliği ve yetişkinliğe geçişte aynı tip problemlerle karşı karşıya kalınma, karşılıklı yardımlaşma içinde bulunan gençlerin karakteristik olarak birbirlerine benzemelerine neden olmuştur. Bu açıdan akran grupları geleneksel ailenin giderek yerini almaya başlamışlardır (İçli, 2004, s. 112-113).

- Akran gruplarında bir araya gelen gençler, gençlik kültürünü oluşturmaya başlamışlardır. Gençlik kültürü, gençler için samimi, çıkarsız, teklifsiz dostluklar yaratmış ve gençler arası destek, dayanak ortamı sağlamıştır. Gençlik kültürü içinde akran grupları, gençlerin bağımsız ve sorumluluk sahibi yetişkin rollerine hazırlanmasında ve bu role uyumun sağlanmasında oldukça önemli olmuştur. Genç için akran grupları sosyalizasyon mekanizmaları arasında en önemlisi olarak yer almakta, gençlik kültürü, resmi kurumların ve ailelerin yetersiz kaldığı yerde genç insanların tecrübe ve beceri kazanmalarında etkili rol oynamaktadır. Gençlik kültürü, gençlerin, informal sosyal ilişkiler içinde yeteneklerini geliştirmelerine de olanak sağlamaktadır (Dolu, 2010, s. 362).

- Gençlik kültürü, gencin cinsel kimliğinin kazanmasında da önemli bir fonksiyona sahiptir. Gençlik kültürü içinde akran grupları, gencin, kadın ve erkek olmanın ne demek olduğu duygusunun gelişiminde ve kadınlık ve erkeklik ile ilgili kabul edilen sosyal standartların kazanılmasında oldukça önemli olan, dikkat çekici bir merkez durumundadır. Gençlik kültürleri, üyelerinin statülerinin tayin edilmesinde gerekli

standartların uygulanması ve kuralların yerine getirilmesi açısından oldukça etkilidir. Genç insan, kendisini Çevreleyen gençlik kültürüne adapte olmak durumundadır. Genç, bu kültürle hemfikir değilse yada gençlik kültürünün beklentilerine cevap veremiyorsa, bu kültür tarafından, daha açık bir ifade ile akran grupları tarafından izole edilmekte yada dışlanmaktadır. Bu durum da gencin zihnini karıştırmakta ve genci güç bir yaşam içinde bırakmakta ve izole edilen gençler sapmış davranışlar göstererek zaman zaman çoğunluğu da etkileyecek şekilde sapmış gençlik alt kültürleri oluşturmaya başlamaktadırlar. Aynı zamanda bu durum genci, yetişkin kimliği problemiyle de baş başa bırakmakta ve genç düzensiz, endişeli bir hayata sahip olmaktadır ki böylece genç şaşkınlık ve endişeyi öğrenmiş, kendine tecrübe edinmiştir, öte yandan gençlik kültürünce onaylanan ya da benimsenen genç, kimlik problemlerini oldukça aza indirgemekte ya da baş edebileceği önemsiz sayılabilecek kimlik problemlerine maruz kalmaktadır. Özetle, gençlik kültürünün, ferdin kimlik problemlerini çözümleyici yada en aza indirgeyici fonksiyonu söz konusudur (Tezcan, 1991: 206-207; Kirman, 2005: 85-87).

- Gençlik kültürü, ailenin gence olan aşın bağlılığının da kırılmasında gence yardımcı olmaktadır. Öte yandan, yetişkinlerin kontrolünden ve birliklerinden ayrılmanın ya da ayrılma çabasının, yetişkinler tarafından genellikle yerleşik değerlere ve yetişkin toplumuna karşı bir İsyan olarak görülme eğilimi söz konusudur. Gençlik alt kültürlerinin toplumdaki varlığı, insanlara, değerlerin, inançların, kültürel anlamların hiç değişmeyecek gibi kabul edilmesini engellemesi, farklı olanlara anlayış gösterilmesi ve paylaşım içine girilmesi şeklinde önemli fonksiyonlar görmesi açısından önem arz etmektedir. Gençlik alt kültürünün fonksiyonları, sanayi toplumlarında, gencin çocukluktan yetişkinliğe geçişini tamamlamasında gence destek olmak, gencin kendi konumunu öğrenmesini sağlamak, çeşitli yetişkin rollerini deneme yöntemi ile yeteneklerini geliştirmek, bağımsızlık ve anlaşılma gibi duyguların tatmininde önemli fonksiyon üstlendiği belirtilmiştir (Tezcan, 1991: 206-207; Kirman, 2005: 85-87).

Genel bir özetle, gençlerin ortak yaşam tarzı olarak beliren gençlik kültürünün, özellikle hızlı sosyal değişmelere bağlı olarak hem ferdi hem de toplumsal anlamda önemli fonksiyonlara sahip olduğu söylenebilir. Bu fonksiyonlar, toplumsal açıdan, değişmeyi hızlandırıcı, yenilikler getirici ve gelişmeyi sağlayıcı, bireysel açıdan ise,

toplumda statü, rol ve kimlik kazanılmasında çeşitli problemleri azaltıcı yönde etkili olan fonksiyonlardır. Ayrıca, zaman zaman da olsa gençlik kültürünün hem toplumsal hem de bireysel anlamda çeşitli problemlere yol açtığı göz ardı edilmemesi toplumdaki sapmış ya da suçlu gençlik alt kültürlerinin varlığı ile kendini göstermektedir.

Sosyologlar, çeşitli gençlik gruplarını gözlemlediklerinde, gençlerin giyim tarzlarının, saç şekillerinin, dinledikleri müzik türlerinin, kendi geliştirdikleri konuşma dillerinin, benimsedikleri değerlerin, tutum ve davranışların özellikleri açısından hakim kültürden farklılık arz ettiğini tespit etmişler ve böyle bir gençlik kültürünün hakim kültüre göre bir alt kültür olduğunu kabul etmişlerdir. Gerçekte gençliğe atfedilen bir çok değeri yetişkinler kendi dünyalarından ortaya çıktığını kabul ederek gençlik alt kültürlerinin toplumun hakim kültürüne göre anlam Genel olarak, gençlerin kabul ettikleri değerlerin ve davranışların toplumda genel geçerliliği olandan, bilinenden daha farklı olduğu görülmektedir. Bu açıdan, gençlerin, hakim kültür içinde ancak ondan farklı olarak, kendilerine ait kültürlerinin, statü sistemlerinin, başarı ya da başarısızlıklarını belirleyen kriterlerinin yer aldığı kendilerine özgü bir yaşam tarzı olduğu söylenebilir. Hakim kültür, toplumda genel geçerliliği olan, ortak yada paylaşılmış yaşam tarzı olarak ifade edilebilir.

Her toplumun kültürü, paylaşılmış değerleri, normları, düşünceleri, tutum ve davranış tarzlarını kapsayan bir bütündür. Sosyalizasyon süreciyle birlikte bireye kültür öğretilir, temel değerler ve normlar benimsetilir. Bu yaklaşım içinde, kendilerine özgü bir yaşam tarzı geliştirdikleri kabul edilen gençlerin, hakim kültür içinde ancak bu kültürden farklılaşmış, değerleri, normları, düşünceleri, tutum ve davranıştan benimsedikleri söylenebilir. Hakim kültürle bağlantı içinde ortaya çıkan gençlik kültürü, hakim kültüre göre bir alt kültür olarak kabul edilebilir. Hakim kültürün parçası ve bir sosyal değer sistemi olarak kabul edilen alt kültürde, üyeleri tarafından benimsenen, teşhir edilen, uyum sağlanan ve öğrenilmiş olan paylaşılmış değerler söz konusudur. Hakim kültürün değerlerinden nitelik ve nicelik açısından farklılıkları sergileyen bu değerler, hakim kültür bakış açısından ele alındığında, zaman zaman bütünleşmeyi tamamiyle engelleyici zammı zaman da bütünleşme açısından önemli bir problem çıkarmasa da açık yada gizli çatışmaları ortaya çıkarıcı olmak kabul edilmiştir.

Gençlik kültürü, içinde yaşadığı toplumun hakim kültüründen ayrı düşünülemez. Gençlik kültürü ,içinde bulunulan geniş toplumun hakim kültürü ile koordine durumdadır. Gerçekte bu hakim kültürün belirli kısımlarıyla ilişkili olarak gençlik kültürü ifade edilebilir. Gençlerin, aile, okul, iş gibi kuramlarla iç içe ve değerlerinin yetişkinlerin değerleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Genel olarak, gençlik kültürü, gençlerin yetişkin rollerinden farklı rollere sahip olduğu, farklı tarzlara ve alt kültürlere bölündüğü bir kültür olarak tanımlanabilir. Ancak farklı alt kültürler ya da farklı tarz ve kategorilere yerleştirilse de gençlerin aralarında ortak kabulleri semboller ve tutumlardan ibaret bir köprü olduğu ve böylece gençlerin ortak değerleri, bolleri ve tutumları paylaştıkları evrensel bir gençlik kültürünün var olduğu söz edilebilir. Gençlerin ortak duygu nosyonuna sahip olduğu ifade edilebilir.

Gençlerin oyunlarda, şarkılarda ortak beğeni ve tercihe sahip olduktan ve kitle-iletişim araçlarıyla, gidilen ortak konserlerle ve satın alınan ürünlerde etkileşimlerini giderek arttığı böylece de evrensel bir gençlik kültürünün ortaya çıktığı söylenebilir. Bu saptamalara paralel olarak gençlik kültürünün, gençlerin paylaşılmış yaşantıları içindeki ortak değerlere, inançlara ve benzer problemlere sahip olmasıyla olduğu ifade edilebilir, öte yandan, evrensel bir gençlik kültürünün varlığının yanı sıra, aynı toplumda diğer yaş gruplarıyla bir arada yaşayan gençler farklı alt kültür donanımlarına sahiptirler. Bu donanımlar yaşanılan yere, üretime katılmalarına, aileleriyle ilişkilerine veya kişisel özelliklerine göre değişiklik gösterebilir (Çelebi 1991, s. 391).

Bu anlamda, belirli bir toplum içinde, o toplumda hakim olan değer ve pratiklerden daha farklı olan değer ve pratiklere sahip gençlik alt kültür gruplarından söz edilebilir ve bu alt kültür, yaş, sosyal sınıf, yaşanılan yer, aile içi ilişkiler ve üretime katılma durumları gibi bazı sosyal kriterlere bağlı olarak farklı değerler, normlar ve ilgilerin yer aldığı gruplaşmalar sonucu ortaya çıkmaktadır. Gençlik alt kültürü, genel olarak, arkadaşlarına bağlı, onlar gibi ya da onlara benzer giyinen, benzer bir dil kullanan, belli bir mekanda bir araya gelen ya da belirli bir mekanı paylaşan gençler tarafından oluşturulmuştur. “Gençlerin davranışlarına uygun rehberlikte bulunan, gençler tarafından paylaşılmış ve kabul edilmiş uygulamaları, tutumları, değerleri ve normları kapsayan bir kültür şeklinde”, gençlik alt kültürünün geniş bir tanımı yapılabilir.

Gençlik alt kültürlerinin en belirgin özelliği, hakim kültürden kısmen farklı, kendilerine özgü değerlere, normlara ve tutumlara sahip olmasıdır (Tezcan 1995, s. 167). Hemen hemen aynı yaş grubunda olan üyelerden Oluşan gençlik alt kültürlerinin kendilerine özgü değerleri, düşünceleri ve davranış tarzlarını benimsedikleri söylenebilir.

Kültürel toplamın bir parçası olan alt kültür gruplarının temel özelliklerinden biri; alt kültür gruplarının toplumda hakim olan gelenekler, görenekler ve hukuk kurallarından önemli farklılıklar gösterdiği, İkincisi; alt kültür gruplarının tamamıyla hakim kültür tarafından benimsenmediği yada kabul edilmediğidir. Buna Amerikan toplumunun hakim kültürünce reddedilen “hippie” gençlik alt kültür grupları örnek gösterilebilir. Üçüncüsü de; alt kültürlerin hakim kültürler gibi gelişen davranış normlarına ve değerlere sahip olduğudur (Tezcan, 1991: 206-207; Kirman, 2005: 85-87).

Gençlik alt kültürünün oluşmasında, gencin çocukluğundan itibaren maruz kaldığı ve kendine bir model olarak aldığı ebeveynlerin ve genç için önem arz eden diğer yetişkinlerin değerlerinin ve tutumlarının öğrenilmesinin önemi üzerinde durulabilir. Gencin davranışlarının, çocukluklarında öğrendikleri modellerin devamı şeklinde ortaya çıktığı belirtilebilirken, gençlik kültürünün kendiliğinden belirlediği şeklindeki basit açıklamanın yeterli olamayacağı ve gençlik döneminin devamlı tekrar eden ve aynı özellikleri sergileyen bir dönem olmadığı kabul edilebilir, gençlik döneminde ortaya çıkan davranışların gencin çocukluğundan bu yana şekillendiği ve gençlik alt kültürünün de çocukluktan itibaren kazanılmış modellerle açıklanabileceği de ifade edilebilir.

1.5. Türkiye’de Gençlik; Nicel Görünüm

Genel olarak bakıldığında Türkiye’de 7,56 milyonu yükseköğrenim öğrencisi olmak üzere toplam 15-29 yaş aralığında 19,1 milyon genç olduğu görülmektedir. Sayıca pek çok ülkeden daha büyük bir nüfus görünümüne sahip olan gençlerin geleceğe daha iyi hazırlanabilmeleri için etkili adımlar atılması veya var olan girişimlerin daha da geliştirilmesi gerektiği ifade edilebilir. Aşağıda Türkiye’deki gençlerin nicel görünümleri hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’na göre 2018, 2023 ve 2040 yıllarında Türkiye’de genç nüfusun durumu aşağıda Tablo 1.1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.1 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus (2018, 2023, 2040)

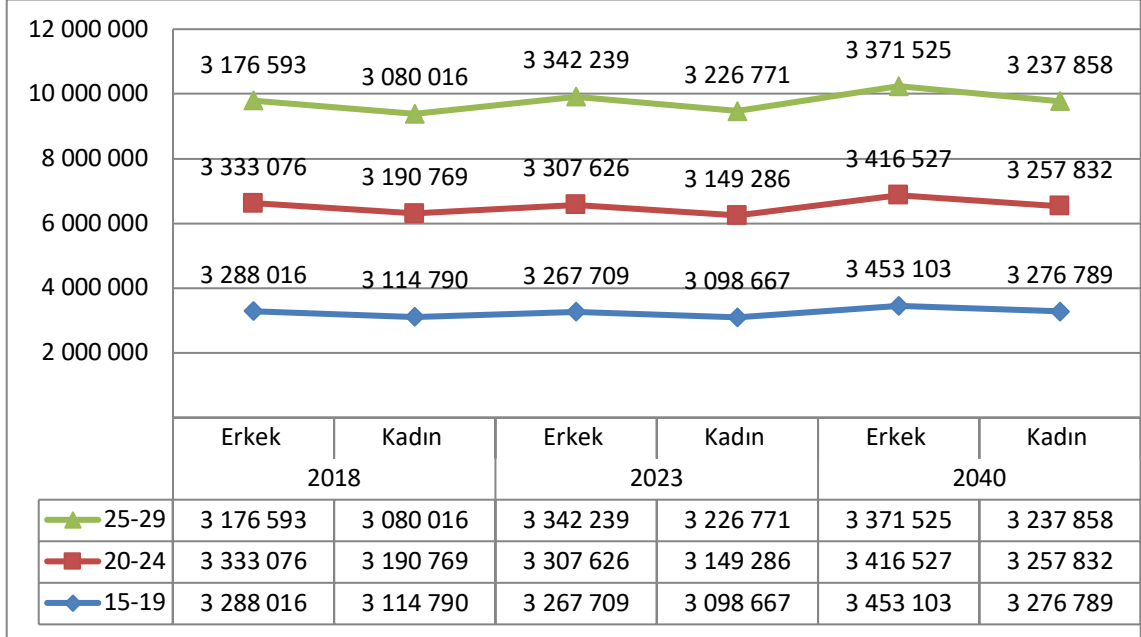
Yaş grubu	2018			2023			2040		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	81 867 223	41 059 075	40 808 147	86 907 367	43 550 799	43 356 568	100 331 233	50 062 203	50 269 030
0-4	6 544 781	3 357 981	3 186 800	6 599 993	3 386 114	3 213 879	6 270 089	3 217 429	3 052 660
5-9	6 336 787	3 253 192	3 083 595	6 611 610	3 392 094	3 219 516	6 441 156	3 304 912	3 136 243
10-14	6 322 223	3 244 584	3 077 639	6 389 780	3 280 588	3 109 193	6 622 648	3 398 054	3 224 594
15-19	6 402 806	3 288 016	3 114 790	6 366 376	3 267 709	3 098 667	6 729 892	3 453 103	3 276 789
20-24	6 523 846	3 333 076	3 190 769	6 456 912	3 307 626	3 149 286	6 674 359	3 416 527	3 257 832
25-29	6 256 609	3 176 593	3 080 016	6 569 011	3 342 239	3 226 771	6 609 383	3 371 525	3 237 858
30-34	6 319 097	3 197 285	3 121 812	6 303 772	3 191 731	3 112 040	6 483 611	3 298 516	3 185 095
35-39	6 563 350	3 309 834	3 253 516	6 354 087	3 209 204	3 144 883	6 296 636	3 200 244	3 096 392
40-44	5 836 212	2 947 638	2 888 574	6 588 999	3 318 161	3 270 838	6 712 562	3 398 831	3 313 730
45-49	5 302 832	2 665 168	2 637 665	5 843 840	2 944 352	2 899 488	6 410 058	3 229 961	3 180 097
50-54	4 693 555	2 367 229	2 326 325	5 283 185	2 644 819	2 638 366	6 321 244	3 171 396	3 149 848
55-59	4 163 996	2 072 110	2 091 886	4 629 329	2 316 609	2 312 720	6 388 992	3 187 477	3 201 514
60-64	3 437 773	1 687 722	1 750 051	4 042 522	1 985 446	2 057 076	5 996 633	2 962 447	3 034 186

65-69	2 604 978	1 242 584	1 362 395	3 258 389	1 566 871	1 691 518	5 134 906	2 481 840	2 653 067
70-74	1 849 910	831 911	1 017 999	2 367 384	1 095 031	1 272 353	3 924 187	1 878 156	2 046 032
75-79	1 257 817	537 620	720 197	1 561 777	671 201	890 577	3 448 546	1 560 802	1 887 744
80-84	790 992	317 440	473 552	935 541	375 108	560 432	2 137 314	915 645	1 221 669
85-89	484 644	181 949	302 695	477 476	173 923	303 552	1 183 678	451 700	731 979
90-94	146 412	41 254	105 158	215 080	70 676	144 404	426 626	135 519	291 107
95-99	23 611	5 249	18 362	45 952	10 343	35 609	97 388	24 564	72 823
100+	4 990	638	4 352	6 353	952	5 401	21 324	3 555	17 770

Kaynak: TÜİK, 2019.

Yukarıdaki Tablo 1.1’de görüldüğü üzere Türkiye’de genç nüfus olarak kabul edilebilecek 15-29 yaş aralığı grubundaki kadınların sayısı 2018 yılında 9.385.575 kişi erkeklerin sayısı 9.797.685 kişi olmak üzere toplam 19.183.260 kişidir. 2023 yılında aynı grupta yer alan kadınların sayısının 9.474.724, erkeklerin sayısının 9.917.574 kişi olmak üzere toplam 19.392.298 kişiye ulaşması beklenmektedir. 2040 yılında aynı grupta yer alan kadınların sayısının 9.772.479, erkeklerin sayısının 10.241.155 kişi olmak üzere toplam 20.013.634 kişiye ulaşması beklenmektedir. Bu verilerden yola çıkarak 2018-2040 yılları arasındaki 15-29 yaş grubundaki kadın ve erkeklerin sayısal gelişimi aşağıda Grafik 1.1’de gösterilmiştir.

Grafik 1.1 Kadın ve Erkek Nüfusun Sayısal Gelişimi (2018-2023-2040).

Kaynak: TÜİK, 2018'den uyarlanmıştır.

Grafik 1.1'e bakıldığında 2018-2040 yılları arasında 15-29 yaş aralığındaki kişilerin sayısal olarak birbirine paralel bir şekilde artış göstereceği tahmin edilmektedir. TÜİK (2018)'göre 2018 yılsonu itibarıyla 15-29 yaş aralığındaki gençlerin %51,07'si erkeklerden %48,93'ü kadınlardan oluşmaktadır. Çalışmanın hazırlandığı esnada TÜİK tarafından Ekim 2019 tarihinde en son yayınlanan işgücü istatistiklerine göre genel işsizlik oranı %11,6'dır. 15-24 yaş aralığındaki gençlerin istihdam durumuna bakıldığında bu grupta Ekim 2017'de %19,3 olduğu ve Ekim 2018'de %22,3 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Bu verilerle birlikte Türkiye'deki gençlerin yükseköğretimdeki durumlarına bakılmasında fayda vardır. Yüksek Öğretim Kurumuna göre 2017-2018 akademik döneminde Türkiye'de ön lisans düzeyinde 2 yaklaşık 2,76 milyon, lisans düzeyinde yaklaşık 4,24 milyon, yüksek lisans düzeyinde yaklaşık 454 bin ve doktora düzeyinde yaklaşık 95 bin öğrenci olmak üzere yaklaşık 7,56 milyon öğrenci bulunmaktadır. Bununla birlikte eğitim görülen üniversitelere göre dağılımda ise mevcut öğrenciler 129 devlet üniversitesi, 72 vakıf üniversitesi ve 5 vakıf meslek yüksekokulunda eğitim

görmektedir. Bölgelere göre dağılıma bakıldığında; İç Anadolu 3.973.436, Marmara 1.428.782, Doğu Anadolu 561.926, Ege 518.354, Karadeniz 498.279, Akdeniz 399.232, Güneydoğu Anadolu 180.362 olmak üzere toplam 7.560.371 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden ise devlet üniversitelerinde eğitim gören toplam 81.783 yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır (YÖK, İstatistikler, 2018).

TGSP (2018)'nin Türkiye genelinde yaptığı geniş katılımcı çalışmasının sonuçları önemli görülmüştür. Bu bakımdan Türkiye'de gençliğin nicel kimliğine biraz daha yakından bakıldığında ortaya çıkan durum aşağıda Tablo 1.2'de gösterilmiştir.

Tablo 1.2 Türkiye’de Gençliğin Nicel Kimlik Görünümü

Konu	Durum
Yaş Grubuna Göre Dağılım	%19,5’inin 15-17 yaş grubunda, %24,9’unun 18-21 yaş grubunda, %18,2’sinin 22-24 yaş grubunda, %37,4’ünün 25-30 yaş grubunda olduğu görülmektedir.
Gelir Durumu	%89,1’inin gelir düzeyi 4001-4500 TL’nin altındadır (Kendisi veya ailesi).
Mutluluk Durumu	Gençlerin kendi ekonomik durumları ile ilgili mutluluk düzeyi 5 puan üzerinden 2.90’dır. Gençlerin bölgelere göre ekonomik durumlarından memnuniyet endeksleri incelediğinde Ege Bölgesi’nin en yüksek ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ise en düşük memnuniyet seviyesi olduğu görülmektedir.
Mutluluk Algısı	Gençler genel hayatları ile ilgili mutluluk düzeylerini 5 puan üzerinden 3.23 olarak değerlendirmişlerdir. Kadınlar erkeklere oranla biraz daha mutlu iken; yaş ilerledikçe mutluluk seviyesinde düşüş görülmektedir. Diğer taraftan aylık gelir seviyesi artıkça mutluluk seviyesi de artmaktadır. Mutluluk için gençlere göre en önemli şartlar; para, aile-çocuk ve saygınlıktır.
Yaşanılan Yer	Gençlerin %87,6’sı ailesi ile yaşadığını belirtmiştir, hanedeki ortalama kişi sayısı 4 kişidir. Ailelerin %79,6’sı çekirdek ailedir.
Eğitim Durumu	Katılımcıların %5,7’si bir okul bitirmemiştir, %46,7’si ilköğretim, %29,8’i lise, %17,7’si ise üniversite mezunu ve üzeri olduğunu belirtmiştir. Yabancı dil bildiğini belirtenlerin oranı %44,3’tür. En fazla İngilizce bilinmektedir.
Bilgiye Erişim	Gençlerin %66,8’i herhangi bir bilgiye ulaşmak amacıyla interneti kullandığını, %33,1’i aile büyüklerine başvurduklarını, %30,4’ü ise kütüphanelere başvurduklarını belirtmiştir.
İlgi Alanları	Gençlerin günlük hayatta ilgili duydukları konular arasında ilk sıralarda; ekonomi, bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili gelişmeler ve spor haberleri yer almaktadır.
Çalışma Durumu	15-30 yaş grubunda gençlerin %32,3’ü çalıştığını belirtmiştir. 15-17 yaş grubunda gençlerin %87,3’ü öğrenci olduğunu, %5,6’sı çalıştığını, %3’ü çalışmadığını fakat iş aradığını, %2,7’si ise hem okuduğunu hem de çalıştığını, %1,4’ü ise çalışmadığını-iş aradığını belirtmiştir.
Kariyer ve Gelecek	Gençlerin %38,2’si gelecekte kendi işinde çalışmayı hayal ederken, %32,5’i kamuda, %16,1’i ise özel sektörde çalışmak istediğini belirtmiştir. Özel sektörde ise kurumsal büyük şirketler hedef çalışma yeridir. Gençlerin %43,8’i ailesinin ekonomik durumunun gelecek planları üzerinde en etkili faktör olduğunu belirtmiştir. Gençlerin %17,7’si gelecek 5 yıla karamsar bakmaktadır.
Sosyalleşme ve İtibar	15-30 yaş grubunda gençlerin %94,4’ü herhangi bir STK’ya üye olmadığını, %5,6’sı ise üye olduğunu belirtmiştir. Bunların %2,5’i ise aslında STK olmayan kurumlardır. Gençlerin %84’ü kendini bir topluma veya gruba ait hissetmektedir. %73,6’sı gündelik yaşantısı içerisinde sosyal hayata katıldığını belirtmişlerdir. Gençler kendi itibar seviyeleri için 10 puan üzerinden yaptıkları değerlendirmede ortalama değer 7.06’dır.
Sosyal Medya	Gençlerin %83,3’ü kendilerini sosyal medyada rahat ifade ettiklerini belirtmişlerdir. %87,6’sı sosyal medya kullanımının kendisini mutlu ettiğini belirtmiştir.

Kaynak: TGSP, (2018). Türkiye’nin Gençleri 2018. Türkiye Gençlik STK’ları Platformu, İstanbul.

Gençlik gruplarının tipik özellikleri hakkında farklı disiplinlerde farklı yaklaşımlar ileri sürülmekte olup aslında hepsinin ortak noktasında “genç” bireyin hayatı algılayış biçiminden beslenen tutumlara yer verilmektedir. Bu nedenle gençlik grupların sınıflandırılmasında, E. Durkheim tarafından ortaya atılan, daha sonra sosyal ve politik analizlerden yola çıkan Robert Merton’un Anomi Terosinde (Karasu, 2012, s. 177) ileri sürdüğü sınıflandırmaya bakılması tercih edilmiştir. Buna göre gençlik hayata bakış açılarına bakımından üç ana grupta değerlendirilebilmekte olup bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (Kirman, 2004, s. 23; Nüfusçu, 2013:162-163; Şahinbaş, 2016, s. 43);

- Birincisi; ekonomik ve sosyal bakımdan korunmaya muhtaç olan gençliktir. Bunlar hali hazırda ailelerinin bakımı ve gözetimi altındaki daha çok öğrenci, yaş itibariyle görece küçük, gençliğinin başındaki yaşamda sorumluluk almamış ve buna hazır olamayanlardan oluşmaktadır. Konformistler olarak da nitelenen bu grup ayrıca, pek çok olanak bakımından hiyerarşik sıralamanın en üstünde yer alan bu grup kültürel, sosyal ve ekonomik bakımından iyi koşullarda bir yaşama sahiptirler.

- İkincisi; karşıt görüşlü gençlerden oluşmaktadır. Daha siyasi betimler için kullanılan karşıt görüşlülük aslında bir durumun, fikrin veya olayın karşısında yer almaktır. Karşıt görüşlüler bulundukları durum ve gelişmelere razı olmayıp daha farklı önermeleri ile kendi iddiaları ileri süren gençlerin oluşturduğu bir gruptur. Bunlar politik, sosyal, ekonomik, kültürel vb. olgulara karşı eleştirel ve muhalif tutumlar gösterebilmektedirler.

- Üçüncüsü; Gençlik grubunun üçüncüsü ise yaptıkları iş, giriştikleri faaliyet, bulundukları etkinlikler vb. bakımından yandaş toplamak peşinde koşan, asimetrik yapılara angaje olan, kendilerini güden bir üst sisteme hizmete eden sözde gençlik gruplarıdır. Bunlar sözde gençlik olarak tabir edilmekle birlikte terörize veya anarşist gençlik olarak da ifade edilebilmektedir. Bu gruptaki gençler genellikle rol modellerin izleyicisi ve rol modellerin dünya görüşünü taklit edici olarak tutumlar sergilemektedirler. Ancak söze gençlik, amaçları, bakış açıları, görüşleri vb. yanlış ve etik

olmayan süreçlerin parçaları olmaya elverişli olduklarından korunmaya muhtaç gençlik kategorisi içerisinde değerlendirilebilmektedir.

2. BÖLÜM SOSYALLEŞME VE TOPLUMSAL AİDİYET

Bireysel ve toplumsal yönden oldukça karmaşık ve çok yönlü bir süreci ifade eden aidiyet ve duyarlılık kavramları, toplumsal yaşamın merkezinde yer almaktadır. Özellikle gençler bağlamında değerlendirildiğin gelecek nesiller için daha önemli hale gelmektedir. Her birey belli oranda bir aidiyet ile belli oranda bir duyarlılık göstermektedir. Önemli olan bunların hangi amaçlara yönelik olduğu ve hangi amillerden beslendiğidir. Bu nedenle çalışmanın öznesi durumunda olan gençlerin davranışlarında önemli etkileri bulunan ve diğer davranışlarına yön veren sosyalleşme kavramı üzerinde öncelikle durulacaktır. Ardından yine çalışmanın odak noktası olan toplumsal aidiyet ve duyarlılık ilişkisi kavramları hakkında açıklamalar yapılacaktır.

2.1. Sosyalleşme Kavramı

Genel olarak sosyalleşme; bireysel ve toplumsal olmak üzere iç içe geçmiş karmaşık bir süreci ifade etmekle birlikte gerek bireysel gerekse de toplumsal hayatın en önemli merhalesini oluşturan bir olgudur. Doğumla ölüm arasında bir öğrenme süreci olarak tanımlanan sosyalleşme, bireysel açıdan; bireye kendine yetebilen bir kişilik kazandırma amacını güderken, toplumsal açıdan amacı ise; bireyin, içerisinde yaşadığı toplumun benimsemiş olduğu kültür ve değerleri önce özümseyip sonra da gelecek nesile aktararak, toplumsal sürekliliğin sağlanması olarak ifade edilebilmektedir (Şentürk, 2009, s. 6).

Bireysel ve toplumsal yönden oldukça karmaşık ve çok yönlü bir süreci ifade eden sosyalleşme olgusu bireysel ve toplumsal hayatın merkezi durumundaki unsurlardan birisi olduğu için psikoloji sosyoloji, davranış bilimleri, yönetim bilimleri vb. gibi birden çok disiplinin ilgi konusu olmuştur.

Bireysel ve toplumsal açıdan hemen her olgunun az veya çok, açık veya örtük bir şekilde sosyalleşme süreci ile ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Sosyalleşme

olgusu; bireyin doğumuyla başlayan gelişim süreci ile birlikte bir yandan bireysel kişiliğini gerçekleştirme, diğer yandan toplumla uyumlu ve toplumla bütünleşmiş bir fert olma bilincinin kazanılmasını ifade etmektedir. Sosyalleşme sürecinde birey bir yandan sosyo-kültürel çevrenin mevcut bilgi birikimini öğrenerek ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli davranış kurallarını edinirken diğer yandan devraldığı kültürel miras ile toplumun kültürel sürekliliğinin gerçekleşmesini de sağlamış olabilecektir (Dönmezer, 1994, s. 123-124).

Sosyalleşme olgusu, birey ile toplumun etkileşimi ile ortaya çıkan bir öğrenme süreci olmakla birlikte önemli olan kavramın bireysel ve toplumsal açıdan önemi ve fonksiyonları ile sonuçlarıdır. Öğrenme durumu akademik, bilişsel, duygusal, kültürel, tutumsal vb. olabilirken bunların toplum ile olan temas noktaları ve bunlar neticesinde ortaya konulan davranışlar sosyalleşme kavramının ana unsurlarını oluşturmaktadır. Dolayısı ile sosyalleşme olgusunda öğrenme olgusu temel olmakla birlikte asıl önemli olan öğrenilen olguların neler olduğu ve bunların bireysel ve sosyal açıdan fonksiyonlarıdır. Bu nedenle sosyalleşmenin bireysel ve toplumsal önem ve özelliklerine vurgu yapan tanımlar bizim için merkezi bir öneme sahiptir denilebilir. Fakat farklı disiplinlerin çalışma alanında olması, hakkında pek araştırmacı ve yazar tarafından görüş ve önermeler ileri sürülmüş olmasından dolayı sosyalleşme kavramının üzerinde uzlaşılmış bir tanımının olduğunu ifade etmek güçtür.

Sosyalleşme olgusunun, bireyin doğumu ile başlayıp ölüme kadar devam eden bir öğrenme ve etkileşim süreci olduğunu ifade etmek mümkün olup kavram hakkında yapılan tanımlama ve açıklamaların bir kısmında öğrenme sürecine vurgu yapılırken, bir kısmında da kişilik gelişimi, çevreye uyum ve etkileşim olguları da dahil edilmektedir. Diğer yandan bazı yaklaşımlarda sosyalleşme sürecini kültürel mirasın intikali ve sosyo-kültürel süreklilik açısından önemine vurgu yapılmaktadır.

Bireysel açıdan ele alındığında sosyalleşme olgusu; insan organizmasının bebeklik dönemi ile erişkinlik dönemi arasındaki öğrenme ve öğretme işlemlerini kapsayan bir süreci oluşturmaktadır (Yavuzer, 1981: 34). Dolayısıyla insan dünyaya geldiği andan itibaren sosyalleşme sürecine dâhil olacak ve böylece yaşadığı çevreyle uyumlu bir kişilik geliştirebilecektir. İnsan açısından öğrenme olarak nitelenen

sosyalleşme süreci, sosyalleşme kurumları açısından ise bir öğretme sürecini ifade etmektedir. Bu öğrenme süreci bireyin bütün hayatını kapsamakla birlikte erişkinlik dönemi ile birlikte biraz daha yavaşlayarak devam edecektir (Yağmur ve Tarcan, 2016, s. 228). Bireyin dünyaya geldiği zamandan itibaren tüm yaşlarında öğrendiği ve toplumda üstlendiği her tutum ve davranış sosyalleşme sayılabilir.

Sosyalleşme olgusu, doğumla ölüm arasında devam eden bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç, toplumun inançlarını, değerlerini, davranış kalıplarını, tutumlarını öğrenme ile başlayıp sosyo-kültürel kişiliğin kazanılması ile devam etmektedir (Erkal, 2006, s. 81). Sosyalleşme ile birey, kendisine kazandırılan bu sürece uymak durumundadır. Çünkü toplumun davranış kurallarını öğrenmeyen ya da bu kurallara uymayan birey toplumdan dışlanmaktadır. Yaygın kanı bu olmakla birlikte sosyalleşme sürecinin doğumla başlayıp belli bir dönemde sona erdiğini savunanlar da bulunmaktadır (Silah, 2005, s. 328).

Sosyalleşmenin başlangıç noktalarından biri olarak okul öncesi döneme bakan Walker, Irving ve Berthelsen (2002), göre kız ve erkek çocuklarda farklı şekillerde gelişen sosyalleşmeye dair tutum ve davranışların yaşamın farklı dönemlerinde farklı şekillerde gelişebileceğini, değişimler gösterebileceğini ve ömür boyu aynı şekilde devam etmeyeceğini ileri sürmüşlerdir. Çocukların problem çözme tutumları ve zorlayıcı durumlara karşı geliştirdikleri davranışlara bakan yazarlar, çocukluk ve ergenlik döneminde kişinin şahsiyet gelişiminin büyük ölçüde pekiştiğini ve sosyal şahsiyet olarak kişiliğinin belirginleştiğini savunmuşlardır (Walker, Irving ve Berthelsen, 2002, s. 208-209).

Meglino ve Ravlin (1998)'e göre, bireysel değerler ve öğrenmeler sosyalleşme süreci ile sürekli olarak değişmektedir. Bundan dolayı bireysel değerlerin önemli bir kısmı sosyalleşme ile edinilen kültür, alt kültür veya bir sistemin eseri olarak kabul edilebilir (Meglino ve Ravlin, 1998: 357).

Murphy, vd. (1997)'ye göre, bireysel değerler ve kazanımlar sosyal ortamda gelişmektedir. Sosyalleşme bireyin değer sistemini inşa ederken aynı zamanda onun kişiliğinin de çerçevesini belirlemektedir. Doğrudan ölüme kadar ki süreçte kişi,

öncelikle ebeveynlerinden başlamak üzere, arkadaş, referans grupları ve medya ile içinde sosyalleştikleri tüm unsurların sevdikleri-sevmedikleri, önemli gördükleri, ilgi gösterdikleri her şeyden etkilenirler ve bir şeyler alırlar. Bunlar arasında deneyimsel öğrenme, din, kültür, dünya görüşü vb. sıralanabilir. Kişinin yaşı ilerledikçe makro yapı olarak sosyal sistemde yeni ve farklı yaşamsal biçimler, ilgi alanları, görüşler vb. ile tanışmaya devam eder. Geçmiş kazanımları ve kendi öz nitelikleri ile bunları harmanlar, kabul, ret ve nötr bir tutum geliştirebilir (Murphy vd., 1997, s. 74-76).

Yaklaşım ve açıklamaların sayısını artırmak mümkün olmakla birlikte bireysel gelişime yön vermesi bakımından sosyalleşmenin yaşamın bir olgusu, öğrenme süreci ve bireyin kişilik edinme sürecinde etkili bir faktör olduğu literatürdeki üzerinde uzlaşılmış görüştür denilebilir.

Diğer yandan pek çok yazar ve akademisyenin sosyalleşmenin aslında sosyo-kültürel kişiliğin oluşması şeklinde bir görüşte birleştiği görülmektedir. Buna göre bilinçli ya da bilinçsiz olarak devam eden bu eğitim sürecinde insanın, insani değerler kazanması ve kişiliğinin etkilenmesi doğal bir sonuç olabilmektedir. Dolayısı ile sosyalleşme; bireyin bir toplumun davranış kalıplarını kendi kişiliği ile entegre ederek parçası olduğu topluma ait bir kişi durumuna gelmesidir (Tezcan, 1995: 37- 38; Kağıtçıbaşı, 2000, s. 65; Silah, 2005: 328, Özkalp, 2007: 99- 100).

Toplumsal olarak değerlendirildiğinde sosyalleşme kavramını, sosyal ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması süreci olarak ifade etmek mümkündür (Özkalp, 2007, s. 100). Bu aktarım sürecinde birey toplumsal sosyalleşmeyle, toplum tarafından ortaya konulmuş olan normları, davranış ve tutumları, düşünüş biçimlerini, algılamaları, benzerlik ve farklılıkları öğrenmeye ve kazanmaya devam etmektedir. Buna göre toplumsal açıdan sosyalleşme aslında bireyin yaşadığı toplumla temas etmesi, toplumun değerleri ile bütünleşmesi ve uyumunu ifade etmektedir. Bu süreçte toplumsal açıdan toplumun birey üzerinde etkisi söz konusu olmaktadır. Toplum bireyi etkileyerek, kendi kültürünü, değerlerini ve normlarını ona aşılar ve bu unsurların sonraki nesillere geçişini sağlayarak kendi varlığını ve sürekliliğini sağlamış olur (Tezcan, 1995: 37- 38).

Bu aktarım ve geçiş hakkında E. Durkheim, hali hazırdaki yetişkin durumdaki kuşağında, arkadan gelen ve yetişmeye devam eden yeni kuşakları sosyalleştirmesi, hayata ve hayatın koşullarına alıştırmayı, zihinsel, ahlaki ve ruhsal bakımdan yetiştirmesi olarak ifade etmektedir (Shaver, 1981, s. 125-126'dan akt. Gündoğdu, 2013, s. 219). İnsanın sosyal bir varlık olduğu gerçeğinden yola çıkan Sneyder ve Spreitzer, (1976), sosyalleşmenin toplumsal boyutunda esasında bireye topluma uyum becerilerinin öğretildiğini ileri sürmektedir (Sneyder ve Spreitzer, 1976, s. 805).

Sosyalleşme sürecinde bireysel ve toplumsal fonksiyonlar iç içe geçmiş durumdadır. Bir taraftan bireyin ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan davranış kalıbını ve bireysel rollerini öğretirken diğer yandan da toplumsal açıdan gerekli olan uyum ve bütünleşme bu süreç zarfında sağlanmaktadır. Ancak bireysel ve toplumsal fonksiyonlar olarak tanımlayıp birbirinden ayırdığımız sosyalleşme süreci birbirini tamamlar nitelikte olduğundan iki açıdan da oldukça fazla öneme sahiptir (Gündoğdu, 2013, s. 220).

Genel olarak, bireysel açıdan sosyalleşme, bireyin doğumundan başlayarak çevresiyle kurmuş olduğu etkileşimler sonucunda, içinde yaşamış olduğu toplumun kültürünü, değerlerini, davranış kalıplarını ve üstleneceği rollerini öğrenmesi ile sosyo-kültürel bir kişilik kazanmasını sağlayan bir öğrenme sürecidir denilebilir. Toplumsal açıdan ise sosyalleşme dar anlamıyla, bireyin içinde bulunduğu çevrenin standartlarına, değerlerine uymayı öğrenmesi olarak ifade edilirken, geniş anlamıyla toplum kültürünü oluşturan normların öğrenilmesi ve bunların kuşaklar arası aktarılması olarak ifade edilebilir (Tezcan, 1995, s. 38).

Genel olarak, birey sosyalleşme ile birlikte toplumun kendisinden beklediği gibi, bu doğrultuda kişiliğini oluşturmuş olur. Sosyalleşme sürecinde toplum, bireyin kişiliğinin oluşmasında oldukça etkilidir. Çünkü bireyler, toplumun davranış kalıplarını, norm ve değerleri öğrenip, içselleştirerek bunları kişiliklerine mal ederler ve böylelikle de toplumun bir üyesi olurlar. Yani bireyin seçimleri, davranışları, toplumda oynayacağı rolleri aslında toplumun ondan beklediği, ona benimsettiği ve gerçekleştirdiği takdirde onu uyumlu bir birey sayarak kendi bünyesine kabul ettiği davranış kalıplarıdır. Aksini gerçekleştiren yani toplumu göz ardı eden, değerleri içselleştirmeyen birey, normsuzluk

ve yabancılaşma davranışlarını gösterecektir (Sezal, 2003, s. 267-268). Ayrıca kişiliğini sağlıklı bir yönde geliştiremeyen birey de, bireysel açıdan; mutsuz, kendine güveni olmayan, a-sosyal, kendine yetmeyen, ihtiyaçlarını karşılayamayan, problemlerini çözemeyen bir üye olacaktır. Kısacası toplumsal açıdan sosyalleşme olgusu, kişinin toplumla uyumlu bir kimlik kazanıp toplumla bütünleşmesini sağlayan, toplumun kültürünü, değerlerini, inanç ve normlarını nesiller boyu sürdüren ve ömür boyu devam eden bir öğrenme süreci olarak tanımlanabilir (Şentürk, 2009, s. 8).

2.2. Sosyalleşmede Süreçler ve İçerikleri

2.2.1. Bütünleşme

Sosyolojide bütünleşme, bireyin cemaatler, müesseseler ve menfaat birlikleri, toplumdaki küçük ya da alt gruplar ile kaynaşması şeklinde kabul edilebilmektedir. Erkal, (2004)'a göre sosyal bütünleşme dar anlamda parti, cemaat, sendika, aile, arkadaş vb. gruplara yönelik olarak geliştirilen “biz” duygusunun toplumsal seviye taşınmasıdır. Ayrıca sosyal bütünleşme, toplumdaki sosyal grupların kendi bir aradalığı hakkındaki varlık algısının toplumdaki bütünleşmeyi bozmayacak düzeyde olmasıdır (Erkal, 2006, s. 269). Ancak hiçbir toplumda tam bir sosyal bütünleşmeden bahsedilemez. Eğer bir toplumda tam bir bütünleşme söz konusu olsaydı gelişim ve değişim mümkün olmazdı. Dolayısıyla bütünleşme, göreceli bir durumdur, katı ve mutlak değildir. Toplumsal bütünleşme, toplumdaki farklılıkları önlemez veya tamamıyla ortadan kaldırmaz. Tam tersine, farklılıkları eşgüdümle ve yönlendirir (Tezcan, 1995, s. 215).

Sosyal bütünleşmenin incelenmesinde birincil derecede önemli olan insan topluluğunun yanında sosyal grupların, sosyal davranışların niteliğini belirleyen kuralların, normların, sosyal ilişkilerin, dayanışma ve işbölümünün de bulunmasına ihtiyaç vardır. Sosyal bütünleşme hangi derecede olursa olsun ancak toplumun bir özelliğidir ve toplumda var olabilmektedir. Toplumun sürekliliğini sağlayan ise kültürdür ve bu bağlamda toplum ve kültür birbirini tamamlayan bir bütündür denilebilir. Dolayısı ile bir bütünleşmeden söz edilebilmesi için bireylerin ve grupların toplumun kültürünü uyumlu olabilmeleri gerekmektedir (Şentürk, 2009, s. 25).

Fichter (2001)'e göre sosyal bütünleşmede, bireylerin davranışlarının birbirlerinden farklı olmasına rağmen davranış örüntülerinde müşterek bir anlayışın bulunması gerekmektedir. Bu değerler genel olarak sadakat, demokrasi, kardeşlik, ilerleme, fırsat, eşitlik, özgürlük, aidiyet, arkadaşlık vb. gibi terimlerle ifade edilmiştir. Bu değerler kişilerin üzerinde birleştiği anlamlar taşırlar ve sosyokültürel bütünleşmenin temel faktörleri olarak görülürler (Fichter, 2001, s. 206).

Akyüz (2001)'e göre sosyal bütünleşmenin malzemesi kültür olduğu gibi, vasıtası da eğitimidir. Bir vasıta olarak eğitim bir yandan kültürün parçalarını işleyerek zenginleştirir, bir yandan da parçaların ilişkisini sağlayan bağları güçlendirir ve uyumlu bir sistem haline gelmelerine yardımcı olur. Ayrıca bireylerin, yaşadıkları topluma dair genel kuralları, kültürü kazanarak kendi kişiliğini bu doğrultuda edinmesi ve böylece toplumla ve diğer bireylerle uyumlu hareket edebilmesi kısacası sosyal bütünleşmesini gerçekleştirebilmesi, bireysel açıdan sağlıklı bir sosyalleşme süreci yaşamış olmasıyla doğru orantılıdır (Akyüz, 2001, s. 286).

Toplumsal açıdan sosyalleşmenin sağlıklı işleyememesi yani toplumun kültürel sürekliliğinin sağlanamaması durumunda kültürel bütünleşmenin yaşanması beklenemez. Kültürel bütünleşmenin olmaması durumunda ise toplum adeta bir kargaşa yaşar, kişiler rollerini gerektiğince yerine getiremezler, sosyal gruplar kurumsallaşmış formları uygun bir biçimde kullanamazlar. Ayrıca toplum birbiriyle çatışan zıt güçlere sahne olur ve zamanla çözülmeye başlar. Böylece çözülmüş sosyal kişilikler ve çatışan rol ve gruplar da ortaya çıkar. Bu bağlamda toplumun, düzensizlik ve dağılma durumuyla karşı karşıya kalmaması aksine sosyal ve ekonomik bakımdan gelişmeler gösterebilmesi ancak bütünlük halini koruması ile mümkün olabilir (Fichter, 2001, s. 203-205).

Bütünleşmenin diğer bir türü olan fonksiyonel bütünleşme ise; toplumun işleyen bir bütün olabilmesi için, bir gruba giren bireylerin aidiyet bağlamında sosyal mevkileri dolayısıyla farklı roller oynamaları ve yerine getirdikleri değişik fonksiyonların karşılıklı olarak birbirlerini işbölümü ile tamamlama haline denilmektedir. Günümüzde daha çok gelişmiş toplumlarda görülen, fonksiyonel bütünleşmeye dair şahsiyet tipleri daha çok faydacı, diplomatik ve mekanik ilgilenimlere dönüktür. Ayrıca bu toplumlarda dayanışmanın zayıf olması, manevi çöküntü, çözülme işaretleri, birtakım sosyal

hastalıklar tek başına fonksiyonel şahsiyet tipinin bütünleşme için yeterli olmadığını göstermektedir. Çünkü bir bütünleşmeden söz edebilmesi için olması beklenen şahsiyet tipi; faydacı olduğu gibi, dayanışmacı ve toplumcu olmalı aynı zamanda da birey ve toplum menfaatlerinin birbirlerine ters olmayacağını benimsemeli, toplumdaki manevi tatminden de üzerine düşen payı almalıdır. Ancak böylelikle fonksiyonel bütünleşme anlamlı olur ve böylece de kaygıda, sevinçte ve sıkıntılarda bir olma daha iyi anlaşılır ve bununla birlikte sınırlar ile milli varlıklar daha kolay korunur (Erkal, 1996, s. 285).

Sosyalleşme sürecinin toplumsal boyutunu oluşturan kültürel sürekliliğin aktarımını da en iyi şekilde yerine getiren aile kurumudur. Çünkü aile, görevlerini yerine getirirken, çocuğa bilmediklerini öğretmekten ziyade, çocuğu ileriki yaşamı için de hazırlar ve ona gerekli şeyleri öğretir. Bunları yaparken bilerek ya da bilmeyerek toplumun kültürünü çocuğa aşılar. Dolayısıyla pozitif yani kendisinden beklenen toplumun kültürel özellikleri benimsemiş bir aile ortamında sağlıklı olarak yetiştirilen çocuklar da toplumsal değerleri uyumlu bir biçimde kabul edecek ve istenen düzeyde bir toplumsal üye olabilecektir. Böylelikle de toplumun kültürü nesiller boyu sürdürülebilecektir. Dolayısıyla ailenin vermiş olduğu bireysel ve toplumsal değerlerin temeli itibariye toplum açısından da kuşkusuz önemi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda ailelerin sağlam bir yapıya sahip olmaları ve bütünleşmiş bir aile özelliği gösteriyor olmaları toplumsal bütünleşme için oldukça önemli olacaktır (Şentürk, 2009, s. 28).

Sosyalleşmenin diğer türü olan grup bütünleşmesi ise grup üyelerinin, rollerini karşılıklı bağımlılık içinde oynamaları ile oluşmaktadır. Bütünleşmiş bir grupta, asgari düzeyde bir çatışma ile amaçlara ulaşılabilir. Böyle bir grubun üyeleri ise sosyal ilişkilerini daha verimli ve daha barışçıl bir biçimde yürütebileceklerdir. Ayrıca bu bireyler işbirliği, uyarlanma ve benimseme süreçlerine daha çok önem vereceklerdir. Psikolojik faktörler de bireylerin üyesi olduğu grupla özdeşleşmesini sağlayarak “biz” duygusunun gelişmesine yardımcı olurlar. Bu duygu ise bireyi gruba karşı üstün derecede fedakârlıklarda bulunmaya sürükler. Ayrıca grubun, hükmetme, tabi olma, bir yere bağlanma, saldırgan dürtüleri tatmin etme, prestij sağlama, kendini başkalarının önünde” açıklama gibi bazı psikolojik ihtiyaçları da karşıladığı ifade edilebilir (Fichter, 2001, s. 203-205).

Sosyal bütünleşmenin sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi için kültürel ve yaygın eğitime yetişkinler de dahil edilerek önem verilmesi, müştereklerin paylaşıldığı sosyalleşme ortamlarının sağlanması ve değerlerin aktarılması bireylerin de bu sayede kendi kültürlerini tanımlarına yardımcı olunması gerekmektedir. Eğitim, millî ve birleştirici olduğundan dolayı, bu sayede farklı aidiyet gruplarına sahip bireyler de aynı zamanda toplumun birlik ve iyilik şuurundan haberdar olabileceklerdir. Bu haberdar olma durumu eğitim ve kültür politikalarında oluşturularak bireylere sunulur (Erkal, 1996, s. 286- 287; Konuk, 2003, s. 267).

Bütünleşmenin toplumda sağlıklı olarak yaşanabilmesinde birincil derecede öneme sahip olan sosyalleşme kuramlarından aile ve eğitimin önemi görüldüğü üzere yeri kolay kolay doldurulamayacak bir nitelik oluşturmaktadır. Bütünleşmiş bir toplumda kuramlar arası bir eşgüdümün bulunması bir zorunluluk teşkil etmektedir. Bu bağlamda da gerek aile, okul ve gerekse arkadaş çevresi bireyi zıt alanlara taşımamalıdır. Mesleki platformlar, cemaat ve siyasal partiler birbirine zıt açıklamalarda bulunarak bireyi ikilemede bırakmamalıdır (Fichter, 2001, s. 203-205).

2.2.2. Sosyal Kontrol

Sosyal kontrol öz olarak, sosyal rol oynama ve kendini ayarlama becerisi şeklinde ifade edilebilir (Çivilidağ, 2012, s. 41). Sosyal kontrol, bir davranışı gerçekleştirme motivasyonunda toplumun birey üzerindeki etkisi veya baskısı -bireyi yönlendirmesi- olarak da tanımlanabilmektedir (Anık, 2011, s. 104).

Sosyal kontrolün, bireylerin toplumun kendilerinden beklediği şekilde davranmalarını sağlayan ve bu sayede diğer bireylerin de nasıl davranacakları hakkında tahmin yürütmeyi kolaylaştıran, sosyal sistemin “istikrarını ve düzenini” gerçekleştiren bir mekanizma olduğunu ifade etmek de mümkündür. Sosyal kontrolün işlevlerini “otorite” ye dayandırarak yerine getirmesinin temelinde, sosyal düzeninin ancak otoriteyle sağlanabilmesindeki zorunluluk vardır. Bu sayede sosyal kontrol vasıtası ile bireyler sosyal normlara uymak durumunda kalırlar ve bu normlardan sapmaları da sınırlandırılır (Günşen İçli ve Burcu, 1993, s. 44).

Sosyal kontrol, sosyalleşmenin toplumsal boyutuyla daha ilgilidir ve bu süreçte bireylerin davranış kalıplarına sürekli olarak uymaları sağlanır. Ancak sosyal kontrol, bunu yaparken bireyleri zorlamamakta, sağlıklı ve başarılı bir sosyalleşme süreci ile amacına ulaşmaktadır. Bu sayede birey sosyal normlardan sapacak olursa, kendi kendine mutsuz olmaktadır. Bunun dışında bireylerin maruz kalabilecekleri cezalar veya edinebilecekleri ödüller dışında, saygınlık kazanma veya kaybetme duygusu, yapılabilecek dedikodular, ekonomik ve moral baskıları gibi durumlarda bireylerin davranışlarını kontrol altında tutan etkenlerdir. Dolayısıyla “ceza adalet sistemi” dışındaki bu çeşit kontrol vasıtalarına “resmiyet dışı” sosyal kontrol vasıtaları denir. Bu vasıtalar sayesinde bireyler, a- sosyal davranmak ve tutum geliştirmekten kaçınarak, sosyal normlara uygun hareket etmeyi yeğlerler (Günşen İçli ve Burcu, 1993, s. 44-45; Fichter, 2001: 177).

Toplumda alacakları değişik rollerin arasında olabilecek birtakım çekişmeler nedeniyle bireyler, bazı normlardan sapma davranışı gösterebilirler. Örneğin birey aile, siyasal, sosyal vs. rollerini başarıyla oynayabilir ancak iş rolünde başarısız olabilir. Fakat diğer rollerindeki başarısı nedeniyle, bireyi iş rolünde de başarılıymış görülemez. Ayrıca toplum bazı seviyeye kadar olan sapma davranışlarını kabul edebilmekte ve hoş görebilmektedir. Ancak bir sosyal rolde istikrarlı bir şekilde uyumsuzluk gösteren bir birey, diğer bütün rollerinde uyumlu davranırsa da, kesinlikle sosyal sapkın olarak tanımlanabilecektir (Fichter, 2001, s. 192- 193).

Sosyal kontrol, grubun sürekliliği için de oldukça önemli bir mekanizmayı oluşturmaktadır. Bu bağlamda grup üyelerinin tamamen olmasa bile, belli bir seviyede grupta uyumlu olmaları gerekmektedir. Genel olarak grup üyeleri sosyal kontrole gönüllü, kendiliğinden ve gayri resmi olarak razı olmaktadırlar. Üyeleri arasında en yakın kontrol olan gruplar eğitim ve ailedir. Bu gruplarda, üyelerin başarılı bir biçimde sosyalleşmelerine, değerler ile normlara uyum gösteren davranışlara büyük önem verilir hatta kurallara uyum grubun en önemli amacını oluşturmaktadır. Üyeler de kurallara uymanın grubun geleceği ve kendi refahlarını korumaları için şart olduğunu bilirler (Fichter, 2001, s. 181-182).

Aile kurumunun, dünden geleceğe doğru, en etkili bir biçimde öğretimde bulunarak bireyi gelecek hayata hazırlaması ve ona toplumun değerlerine, norm ve kurallarına uygun davranışlar kazandırması bakımından en etkili kurum olduğu bilinmektedir. Bu bakımdan sağlıklı yapılaşmış aile kurumunun varlığının da toplumsal kontrol açısından ne denli önemli olduğu bir gerçektir. Çünkü sosyalleşmesini ailesi içerisinde sağlıklı temellere oturtmuş bir bireyin, sosyal normlara uyumu kendiliğinden gelişeceğinden yani daha sonraları bir zorlama veya zorlanma gibi bir baskı hissetmeyeceğinden dolayı, toplumla bütünleşmiş ve sapma davranışları göstermeyen bir birey olacaktır (Şentürk, 2009, s. 32).

Geleneksel özelliklerini korumaya çalışan bir takım aileler, yeni değerlerin kabulüne karşı bazı sosyo-kültürel çatışmalar yaşamaktadırlar. Bunda birincil derecede etkili olan ise ailenin farklı kuşaklardan oluşmasıdır. Çünkü farklı kuşaklar, farklı çabalar, ilgiler ve değerlerin aynı çatı altında yaşaması demektir. Bu da aile yabancılaşmasının yaşanmasına neden olmaktadır. Ailedeki genç kuşakların kendi çevrelerindeki ilişkilerinin, ailelerindeki ilişkilerinden farklı oluşu nedeniyle, aileler değer aktarımını yeterince yerine getirememektedirler. Bu tip ailelerde geleneksel fonksiyona uygun olarak çocuğa rehberlik yapılamamaktadır. Dolayısıyla da bu tip özellikler sergileyen ailelerin sosyal kontrole bir katkı sağlamaları da beklenememektedir (Günşen İçli ve Burcu, 1993, s. 44-45).

Toplumsal yaşamda, grup üyeleri genellikle sosyal normlara uygun olarak davranışlarını sergilerler. Bu, toplumun uyumu için adeta olmazsa olmaz şartıdır. Toplum yaşamında sosyalleşme sürecinin amacı da bu doğrultuda bireylerin kendilerinden beklenen yönde hareket etmelerini gerçekleştirmektir. Fakat toplumda bazı bireyler, kendilerinden beklenen davranışın aksine başka biçimde davranırlar ve toplumsal normların gereklerinden sapabilirler.

2.2.3. Sosyal Değişme

“Sosyal değişme, toplumun dünya görüşü ve hayat tarzından meydana gelen farklılaşmayı ve bunların cemiyet yapısındaki tesirini içine alır. Zaman içerisinde bir toplumda

gözlenebilen ve toplumun sosyal teşkilatının yapısı veya fonksiyonlarını geçici olarak değil de sürekli ve köklü bir şekilde etkileyen ve toplumun tarihinin akışını değiştiren değişimler olarak tanımlanan sosyal değişme, her şeyden önce zamana bağlı, kesintisiz ve kolektif bir değişmedir ve böylece sosyologlar tarafından sosyal çözülme, sosyal tekamül ve sosyal olaydan ayrı düşünülmektedir. Sosyal değişimin tanımındaki zaman dilimi, kesintisizlik ve kolektif olma özellikleri, sosyal değişme kavramının sınırlarını tam olarak belirlemektedir”(Doğan, 2005, s. 32).

Sosyal değişme ise, belirli herhangi bir gruba dahil olan bireylerin ilişkilerinde yer alan artık sabitleşmiş tavır ve yaklaşımlarındaki değişikliklerdir. Yani moda gibi sürekli değişim içerisinde olan hususlar bir sosyal değişme sayılmamaktadırlar. Bireylerin değişmeyi, değişimin de bireyleri etkilemesi ise önemlidir. Bireylerin gruplarla kurduğu iletişimlerin sonucunda, grup üyelerinin hacim ve tiplerinde değişimler oluşmaktadır. Bir süre sonra da toplumun bütün üyeleri tamamen yer değiştirmiş olurlar. Bu da değişimin ortaya çıkmasının zorunlu koşullarıdır (Fichter, 2001, s. 168). Değişim başlayan ve devam eden bir süreçte oluştuğuna göre bu noktada “zaman” boyutu gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca her değişme bir coğrafi ortamda gerçekleştiğine göre bu durumda değişme konusunda diğer bir önemli faktör olarak “mekân” boyutunun olduğu düşünülebilir (Doğan, 2005, s. 33). Tüm bu zaman ve mekan boyutlarının olmazsa olmazı olarak toplumsal değişimin en önemli üçüncü unsuru olarak insan diyebiliriz.

Bireylerin değişimle birbirlerini etkilemesi sonucunda ortaya çıkan yeni oluşumlar toplum bazında yayılarak büyük değişimleri oluşturabilirler. Ancak burada toplumsal değerlerin, değişimi nasıl karşılayacağı önemli bir faktördür. Genelde sosyal değişimler, ya kendiliğinden ya da tepeden inmeci bir şekilde görülmektedir. Ancak birinci modele uygun bir sosyal değişim toplum açısından daha faydalı olacaktır. Ayrıca her toplum, ister kendi içerisinde isterse de dışarıdan kaynaklanan bir değişim karşısında birdenbire değişmezler. Çünkü her toplumun değişmeye karşı direnen, töreler gibi, kurumsallaşmış güçleri vardır (Fichter, 2001, s. 175- 176).

Sosyal rollerin ve sosyal ilişkilerin şekillenmesinde önemli paya sahip olan bu sosyal değerlerin değişmesini, önemli yapı unsurlarının değişimi olarak düşünülebilir. Toplumsal normlar, statüler ve üstlenilmiş roller ve diğer örgütlenme biçimlerinin uğradıkları değişimler, kurumsal değişimlerdir ve bu değişimler ya tümüyle yeni bir şeyin getirilmesini ya da var olanların nispi önemlerinde değişiklik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu değişiklikler yavaş yavaş, zaman içerisinde gelişen değişikliklerdir ve bu değişikliklerin gerçekleşebilmeleri için de kamuoyunca desteklenmeleri gerekmektedir (Şentürk, 2009, s. 34).

Sosyal değişimin yönlendirici etmenlerine bakıldığında uzun bir sıralamadan söz edilebilmekle bunları kısaca açıklamak mümkündür. Doğan, (2005)'a göre, ilk sırada gelen demografik etmen, nüfusun artışıyla işbölümünün ortaya çıkması ve akabinde de uzmanlaşma ve tamamlayıcı işlevlerin gelişmesini ifade ederken, teknolojik etmen; gelişen teknoloji sayesinde birey ve toplumsal hayatın etki altında kalarak değişime uğramasını, ekonomik etmen ise; ekonominin kültürel ve teknik etmenlerle olan ilişkileri sonucunda yaşanan değişimleri oluşturmaktadır. Aynı şekilde kültürel etmen; toplumun birtakım inançları ve dini değerlerinin değişmeye olan etkileri ve değişim için öncelikle değer yargılarının değişmesinin gerekliliğini ifade ederken, Bilgi etmeni; bilginin bütün değişimlerin odak noktası olması gerektiğini, Eğitim etmeni; değişimin gerçek anahtarının eğitim olduğu ve çağa uygun bir eğitimin toplumsal değişime olan katkısını oluştururken İdeolojik etmen ise; toplumsal değişim için ideolojilerin geleneksel değerleri dikkate almaları ve çağdaş gelişmeler doğrultusunda evrensel değerleri de teşvik etmelerinin bir gereklilik olduğunu, ifade etmektedir (Doğan, 2005, s. 33-37).

Sosyal değişme her alanda olduğu gibi ailede de birtakım değişikliklere neden olmuştur. Dolayısıyla ailenin işlevleri olarak; yeni nüfus oluşturma, toplumun kültürünü taşıma, çocukları sosyalleştirme, biyolojik ve psikolojik tatmin sağlamayı sayabiliriz. Ancak günümüzde aile kurumu hem birtakım işlevlerini kaybetmiş hem de farklı aile tiplerinin ortaya çıkmasına sahne olmuştur. Bu bağlamda geleneksel geniş ailelerden, karı-koca ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelere doğra bir artış meydana gelmiştir.

Ailelerin yapısı değişmiş, bu değişme ile çekirdek aile “çözölen aile” niteliğini almıştır. Değişim bununla kalmamış ve sanayileşme ile şehir bölgelerine doğru göç eden ailelerin yapılarında, çevre ile birtakım uyumsuzluklar yaşanmaya başlanmıştır. Bu uyum zorlukları karşısında çekirdek aileler çözöümü yeniden kalabalıklaşmakta bulmuşlar ve dolayısıyla da bu ailelere bekâr kardeş, hala, teyze, büyükanne gibi akrabalar eklenmiştir. Bunun sebeplerini ise daha çok; dayanışma duygusu, manevi koruyuculuk, hayat şartları, var olan uyum boşluğu, yalnızlığın giderilmesi, çocukların sosyalleşebilmesi, anne ve babanın yeterli zamana sahip olamamaları dolayısıyla çocuklarına olan ilgi eksikliği gibi etkenler oluşturmaktadır. Göröldüğü gibi sosyal değişme, aile kurumunu ve ailenin işlevlerini ortadan kaldırmamış sadece değişmelerine neden olmuştur (Fichter, 2001, s. 166).

2.2.4. Sosyo-Kültürel Çözölme

Sosyal çözölme kavramı, sosyal bütünleşme tersi ve bir topluluğu oluşturan sosyal ilişkilerin gevşeyerek, bütönlüğün bozulması şeklinde ifade edilebilir. Sosyal anlamda

değişim durumlarından biri olan sosyal çözülme kavramına yönelik olarak, üretim ve mülkiyet ilişkilerini kapsayan maddi kültür öğeleri ayrıca anlamların, kuralların, değerlerin, bütünü olan manevi kültür öğeleri baz alınarak; kimi zaman da bir bütün olarak toplum ya da sadece birey perspektifi içerisinde çeşitli incelemelere tabi tutulmuş ve bu incelemelere bağlı olarak çeşitli sosyal çözülme tanımları yapılmıştır (Ozankaya, 2007, s. 173).

Genel olarak sosyal çözülme, toplumdaki manevi ve maddi kültür unsurlarının bir araya gelerek bir anlam ortaya koyabilecek şekilde birbirini tamamlayamamasıdır. Bu durumun da başlıca nedenleri kültürel yapıyı meydana getiren unsurların fonksiyonlarını kaybetmesi, uyumsuzluk meydana gelmesi ve dengenin bozulması şeklinde sıralamak mümkündür. Bu asimetrikleşmenin nedenleri ise eğitim sisteminin bozulması, çarpık ilişkilerin gelişmesi, örgütsüzlük, erime, aile yapısında bozulma vb. şeklide sıralanabilir (Dönmezer, 1990, s. 446-447).

Görüldüğü üzere çözülme olayı gerek bireylerin birbirleri ile gerekse de sosyal gruplarla olan ilişkilerinde eskiye oranla aynı bütünsel bir etkileşimin olmamasını veya birbirlerine zıt şekilde hareket etmelerine neden olan bir toplumsal sapmayı oluşturan sosyal çözümleri ifade etmektedir. Çözülmeye neden olan pek çok faktörden söz edilebilmekte olup bu faktörler arasında ailenin özel bir önemi vardır (Burhan, 2010, s. 12).

Erkal (2005)'a göre bireylerin sosyal ilişkilerinde ve aile yapılarında birbirlerine olan sevgi, saygı, bağlılık ve dayanışma duygularının zayıflaması, çözülme nedenlerinden en önemlilerini oluşturmaktadır (Erkal, 2005, s. 295). Yukarıda da ifade edildiği gibi birey aile içerisinde diğer bireylerle gireceği iletişimleri, davranış modellerini, toplumun değer yargılarını ve toplumda kurumsallaşmış kural ve normları öğrenerek kişiliğine mal etmektedir. Bu bağlamda eğer aile içerisindeki iletişim ve olumlu etkileşim zayıfsa ve aile üyeleri bireye toplumun benimsediği değerleri aktarma problemi yaşıyorsa, birey de toplumda büyük ölçüde sapma hareketleri sergileyebilecektir. Ayrıca bu sapma durumunun da üst seviyelere çıkması ile sosyal çözümlerin yaşanması olağan bir durum halini alacaktır. Dolayısıyla güçlü ve sağlıklı bir aile yapısı bireylerin, başarılı bir biçimde, toplumca istenilen şekilde kodlanmalarını sağlayacak ve toplumda sosyal

öz lmelerin yaşanmaması hususunda büyük bir katkıda bulunacaktır (şentürk, 2009, s. 38).

Bireylerin, birbirleriyle olan ilişkilerindeki  z lmelerin bir başka nedenini ise, geniş ailelerin yerlerini büyük ölçüde çekirdek ailelere bırakması sonucu, oluşturmaktadır. Çekirdek ailelerin akrabalarından uzak ve daha küçük bir yapıya sahip olmaları nedeniyle, akrabalar grubu daralmış ve aralarındaki dayanışma da ortadan kalkmıştır. Bu da bireylerin kan hısmılığından ziyade, bir “yakınlık” psikolojisi taşımalarını sağlamış ve böylece bireylerin birbirlerinden uzaklaşarak,  z lmelerine neden olmuştur (Kurtkan Bilgiseven, 1995, s. 299).

Toplumun kültürel sürekliliğinin devamı için yaşanmaması gereken sosyal  z lme olayına karşın aileye düşen görevler kadar eğitime de görevler düşmektedir. Nitekim Erkal (1996)’a göre her şeyden önce eğitim ve öğretimin milli olması, toplumsal bütünlük sağlanması açısından oldukça fazla bir önem arz etmektedir. Çünkü milli varlığın gerek iç gerekse de dış tehlikeler karşısında birliğinin sağlanamaması, aynı şekilde i ve dış düşmanların zarar verici faaliyetleri karşısında tavizci bir tutum sergilenmesi, dış telkinlerden etkilenecek kadar bilgisizlik ve toplumunu tanımamak,  z lmenin yaşanması için kaçınılmaz faktörleri oluşturmaktadır. Burada görev büyük ölçüde eğitime düşmektedir. Eğitim sayesinde bireyler içinde yaşadıkları toplumlarını tanıyacak ve kolaylıkla birlik olup, çözülmeye karşı durabilecektir. Çünkü birey ve sosyal gruplar, bu sayede topluma dâhil olduklarını, birey ve toplumun menfaatlerinin birbirlerine ters olmadığını anlayacaklar ve böylece de tasada, kıvançta ve kaderde beraber hareket edebileceklerdir. Burada kültür ve sanat faaliyetlerinin de topluma birleştirici, barışçı ve bütünleştirici mesajlar vererek,  z lme karşısında eğitime destek olmaları gerekmektedir (Erkal, 1996, s. 295).

2.3. Aidiyet Kavramı

Bireyin temel gereksinimlerinden biri olan aidiyet olgusu oldukça soyut bir kavramdır. Aidiyet duygusu tatmin olmadığında ise bireyin anti sosyal davranışlar içerisine girdiği ve yalnızlaştığı görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde aidiyet, sosyalleşmenin bir türevi olarak başkaları ile birlikte olma güdüsüdür denilebilir. Bu güdü

ve gereksinim Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer almaktadır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi sırayla güvenlik ihtiyacı, fizyolojik ihtiyaçlar, aidiyet, saygı görme ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarından meydana gelmektedir. Maslow'un önem verdiği durum ise, ihtiyaçların sıra dâhilinde önemli olması, yani ilk ihtiyaç karşılanmadan ikinci veya üçüncü sıradaki ihtiyacın peşine düşülmemesi tespitidir (Canbulat, 2007: 12; Şentürk ve Gülersoy, 2019, s. 146).

Diğer pek çok gereksinimin karşılanmasında bireysel faydalar söz konusu iken aidiyet duygusunun tatmininde çok taraflı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Aidiyet duygusunun tatmini için diğerlerine yani sosyalleşmeye ve karşılıklı etkileşime gereksinim vardır. Bu etkileşim neticesinde ortaya farklı büyüklük ve özelliklerde gruplar çıkabilmektedir. Örneğin küçük bir arkadaş grubu, bir işyerinde çalışanlar grubu, sosyal sınıf vb. şeklinde olabilir. Bir durumu aidiyet kavramı ile betimleyebilmek için ortak müştereklerin varlığına bakılır. Bu açıdan mensubiyet ile aidiyet arasında bir fark ortaya çıkmaktadır. Mensubiyet istekli veya isteksiz olarak bir gruba üye olmak iken aidiyet genellikle içten gelen istekle bir grubun parçası olmaktır. Aidiyet kavramının özündeki anlamlara bakıldığında, duygu paylaşma, iyi ve kötüye ortak olma, benzer hisler ve tepkiler geliştirme gibi müşterekler olduğu görülmektedir (Azar, 2013, s. 193; Keskin ve Seferoğlu, 2017, s. 92). Bundan dolayı bireyin zorunlu olarak bir grubun üyesi iken (örneğin kentiler grubu) istekli olarak (örneğin sosyal yardımlaşma derneği üyeliği) aidiyet geliştirebilir.

Ait olma duygusu yabancılaşma ve dışarıda bırakılmanın (izolasyon) karşıtı olan bir gruba ait hissetme olgusu, grup üyelerinin birbirleri için önem arz etmesi, paylaşılan ortak bir amaç ve birliktelik olarak da ele alınabildiğinden dolayı kişilerarası ilişkiler ve bu ilişki çerçevesinin içerisinde olmak kişinin hayatında uyumu yakalaması açısından oldukça önemlidir. Bu süreçte aidiyet duygusu fiziksel ve psikoloji iyilik hali için önemli bir özellik veya temel gereksinimlerden biri olarak görülmektedir (Ersanlı ve Koçyiğit, 2013, s. 753). İnsanların ihtiyaçlarının karşılanması daha verimli, mutlu, sağlıklı ve huzurlu olmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle bireylerin yaşamlarındaki temel gereksinimlerinden biri olan aidiyet duygusu ve kişilerarası iletişim yetisi yaşam kalite standardını belirleyen önemli psikolojik yapılardan biri olarak değerlendirilebilir.

Toplum içinde yaşayan bireyler için tek bir aidiyet kategorisi yoktur. Bireyler normal yaşantılarında kendilerini aynı anda birçok kültürel, toplumsal, sınıfsal, emekçi veya soydaş grubun üyesi olarak hissedebilir. Çünkü aynı anda bir vatandaşlık, ikametgâh, coğrafi köken, cinsiyet, toplumsal sınıf, siyasal tercih, meslek vb. bağlamlar bireyi çeşitli grupların üyesi yapar. Bireyin parçası veya üyesi olduğunu hissettiği bütün kolektif bütünlükler bireye belli bir kimlik kazandırır. Ancak bunlardan hiçbirisi tek kimlik ya da tek üyelik kategorisi olarak görülemez (Amartya, 2006, s.25).

Birey yaşamının her safhasında etkileşime girdiği bütün grupsal etkinlik, olay ve olgularda ait olma ihtiyacını hissetmekte ve ona göre davranışlara yönelmektedir. Bir gruba, bir derneğe, bir zümreye üyelik yaptırma gibi durumlar buna en güzel ve kanıtlayıcı örnekler olmaktadır.

Sosyal psikologlara göre bireyin aidiyet duygusunun güçlenmesi için kendini bir gruba dahil etmesi gerekmektedir. Grup, belirli amaçları gerçekleştirmek amacıyla aralarında karşılıklı bağımlılık ilişkileri bulunan bireyler topluluğudur. Sosyal psikologlara göre gruplar farklı boyutlarla tanımlanabilir. Üyelerin karşılıklı bağımlılığı (Kurt Lewin), üyeler arası duygusal ilişkiler (Moreno), karşılıklı doyum sağlama (Cattell), iletişim (Homans) grubun ayırt edici özelliği olarak öne sürülen boyutlardan bazılarıdır. Aynı zamanda sosyal psikologlara göre grupların çeşitli psikolojik işlevleri de bulunmaktadır. Bireyleri bütünleştirme ya da entegrasyon işlevi, her bireyin kendisine bakacağı bir tür sosyal ayna olma ve onun davranışlarını düzeltme işlevi ve bireyler arası ilişkileri düzenleme işlevi bunlardan bazılarıdır. Bu açıdan konu ele alındığında gruplar, bireyin ihtiyacına yönelik farklı farklı oluşturulmaktadır (Bilgin, 2003: 135) Pek çok yazar ve araştırmacı tarafından yapılan sınıflandırmada da anlaşılabacağı üzere birey sosyal yaşam içerisinde kendi ihtiyacına binaen dolaylı ya da doğrudan, formel ya da informal, resmi ya da samimi bir şekilde dış dünyayla iletişim ve etkileşim halindedir. Bu nedenle bire, ihtiyaçlarına doyum bulmakta, kendini önemli ve değerli hissetmekte, bir yere ya da bir gruba ait olmanın verdiği duyguyla güven duymaktadır. Bütün bunlar ise aidiyet olgusu etrafında gerçekleşmektedir denilebilir.

Aidiyet, bireyin sosyal çevresiyle kurduğu doğrudan veya dolaylı ilişkilerde kendini çok açık bir şekilde hissettirmektedir. Bireyin içinde doğduğu sosyal çevre kendi

benliğinde bir yandan doğrudan bir aidiyet duygusu meydana getirirken; diğer yandan da bireyin tamamen bilinçli tercihleriyle var olmaktadır. Etnik kimlik, dini inanç, vatan vb. gibi doğuştan sahip olunan birtakım özelliklerle bireyin aidiyeti kendiliğinden oluşurken; eğitim, siyaset, ekonomik çevreler ya da belirli yaş kategorilerine dahil olunan sosyal gruplar şeklinde bireyin bilinçli tercihleriyle de şekillenen, değişkenlik arz eden bir aidiyet boyutu da söz konusu olmaktadır (Alptekin, 2011, s. 20-21).

Aidiyet kavramının arka planında bireyin sosyal kimliği ile kendisini ait hissettiği yapılar arasında güçlü bir ilişki vardır. Sosyal kimlik için kişinin kim olduğuna ilişkin kavramları, tanımları ve aidiyeti bulunan gruplara ilişkin değerlendirmeler denilebilir.

2.3.1. Aidiyet ve Sosyal Kimlik

Gelişim dönemleri itibariyle değerlendirildiğinde bireyin ait olduğu ilk toplumsal grup ailedir. Bireyin büyüyüp geliştikçe ait olduğu grupların yapıları değişim göstermekte ve artmaktadır. Dolayısı ile gençlik sosyal bir kategori olup sürekli olarak çevresi ile etkileşimde bulunmaktadır. Bu etkileşim sürecinde gençlik, artık tüm hayat süreci içerisinde önemli bir dönem olarak, kendini kabul ettirme, yönelme ve karar verme dönemini yaşamaktadır (Ünal, 2006, s. 184-185).

Gençliğin sosyalleşmesi demek bir anlamda onun etrafı ile temasa geçmesi, etkilenmesi ve grup nosyonları ile tanışması anlamında gelmektedir. Kollektif kimliklenme sürecinde genç bireyin aidiyet geliştirdiği başlıca sosyalleşme çevre ve grupları ise aileden sonra okulu, arkadaşları, akranları, dini-sosyal-kültürel yapılar ile iş yeri gelmektedir. Bu çevreler aynı zamanda sosyal yapılar olarak da değerlendirilebildiği gibi gencin kimlik kazanmasında önemli etkiler göstermektedir (Karakaş, 2006, s. 81)

Sosyal yapı içerisinde yer alan öğeler arasında “öteki” ile karşılıklı fonksiyonel ilişkiler ağı vardır. Bu fonksiyonel ilişkiler, kişilerin sosyal yaşam alanındaki konumlarını belirlerlerken onları belli başlı davranış kalıplarını doğru yönlendirirler. Tutum, beklenti ve davranışları yönlendiren normlara ve değer yargılarına etki ederler. Bireyler de davranışlarını bu sosyal beklentilere, normlara göre şekillendirirler. Toplumu oluşturan bireylerin sosyo-kültürel yapısında toplumun kabul ettiği hedefler, amaçlar ve ilgiler bulunur. Söz konusu olan bu hedefler, toplumu oluşturan bireylerin isteklerini

sınırlandırıcı ve yönlendirici bir rol oynarlar. Toplum bireylerini yönlendiren sosyal ilişkiler sistemi olan sosyal yapı da bu hedeflere giden yolları tanımlar ve düzenler (Kaya, 2006, s. 196-197).

Aidiyet duygusu ile gelişen sosyalleşme birinci ve ikinci sosyalleşme olarak ikiye ayrılır. Birinci sosyalleşme, kişinin çocukluk çağında, topluluğun bir üyesi olma serüveninin geçtiği ilk sosyalleşmedir. Çoğunlukla, okul, arkadaşlar ve aile gibi birincil grup olma özelliğindeki sosyal çevrede gerçekleşir. İkinci sosyalleşme ise, birinci sosyalleşme süreci tamamlandıktan sonra sosyalleşen ferdin toplumun objektif dünyasının yeni bölümlerine iş çevresi, dernek, dini yapılar, ideolojik gruplar ve siyasi partiler gibi dahil olduğu sonraki süreçtir. Bu sayede genç toplum hayatına fonksiyonel anlamda uyum sağlarken aynı zamanda aidiyet bağlarının hem geliştirir hem de güçlendirir (Taşdelen vd., 2000, s. 22).

Aidiyet bağlamında gencin bağlılık gösterdiği gruplar sadece yaşamında doğrudan temas eden yapılardan değil, kültürel bağlamlar ve algılarda da meydana gelmektedir. Bunların başında kültür gelmektedir. Bir sosyalleşme ve aidiyet olgusundan söz edebilmek için öncelikle aidiyetin gerçekleşeceği bir yapıya daha sonra bu yapının normları olan kültürel formasyona uyumun gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu ikili entegrasyonun varlığı durumunda sosyalleşme ve sosyal bütünleşmeden söz etmek mümkün iken bunlardan birinin dışarıda kalması halinde kültürel ve aidiyet ikilemi ortaya çıkabilmektedir. Şöyle ki; bireyin içine doğduğu toplumun kültürü ve değerleri kendisine kabul etmesi için aileden başlamak üzere yakın çevresi ile sunulur. Ancak ilerleyen yaşlarda özellikle gençlik döneminde başlamak üzere bu sunumlardan uzaklaşılmasıyla birlikte toplumun genelinden ayrışmalar ve yeni tür aidiyetler görülmeye başlanabilir (Kaya, 2007, s. 196-197).

2.3.2. Aidiyet ve Alt Kültür

Aidiyet bağlamlarını gösteren, gerçekte anlam ve işlev olarak birbirinden farklı olan kültür ve alt kültür kavramları genellikle çeşitli ifade biçimlerinde yan yana kullanılmaktadır. Bireyin ve içinde bulundukları toplumun yaşama şekilleri kültüre ve alt kültüre ortak bir zemin kazandırmasına rağmen alt kültür, birçok ayrım ve farklılık

göstermektedir. Alt kültür ile ilgili yapılan çalışmalarda genellikle gençlik üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Büyük bir toplum içinde yer alan ve toplumun temel kültürel değerlerini paylaşan, ancak kendini diğer gruplardan ayırarak toplumun genelinin paylaştığı kültürel değerlerden ayrı, özel bir kültür içinde bulunan azınlığın benimsediği inançları, değerleri ve normları olan gruplara alt kültür denilmektedir (Kirman, 2005, s. 85).

Gençlik alt kültürü geniş kültürden ayrı ve kendine özgü bir kültürdür. Bakıldığında geniş kültüre ait bir parça gibi görünmekle birlikte ona olan bağlılığı güçlü değildir. Yani geniş kültürden daha küçük ve göreceli olarak bağımsız denilebilir. Bu farklılıklar başlıca, konuşma biçimleri, giyim, eğlence ve inançlar gibi alanlarda söz konusudur (Tezcan, 1991, s. 206).

Bozkurt (2007)'a göre “toplumun genç bireyler üzerindeki tek düze etkisi ve baskıcı anlayışı gençleri kültürel alanlarda daha farklı davranmaya yöneltmiştir. Gençlik alt kültür özelinden hareket ederek toplumun gençlerin bireysel yetenek ve yaratıcılıklarını ortaya koymasına izin vermediği için ve çeşitli iletişim araçlarını kendi egemenliğinde bulundurduğu göz önüne alınacak olursa gençler içinde kaçılacak güvenli alanlarda yarattıkları alt kültür alanları olmaktadır. Sanayi toplumlarına özgü toplumsal sınıflarda çeşitlilik gösteren bireysel ve toplumsal sorunların daha çok genç kuşaklarda görünür etkilere yönelmesi bu kesimin değişim ve dönüşümler karşısında dönemleriyle ilgili duyarlılıklarından kaynaklanmaktadır. Alt kültür toplumun belli bir kesiminin sahip olduğu kültürel örüntülerdir. Bir toplumun kültürü bütün üyeleri tarafından paylaşılmaz. Egemen kültür içinde alt kültür olarak bilinen farklılaşmalar vardır. Alt kültür belirli bir yaşam tarzının zenginliklerini meydana getiren, egemen kültür kalıbından yörelere ve toplumsal kategorilere göre değişen bir yaşam tarzıdır” (Bozkurt, 2007, s. 105-107).

Tüm ergenler gençlik alt kültürünün doğrudan üyesidir. Bu üyelik gençlik alt kültürlerinin oldukça zengin örneklerle sahip olmasını sağlamaktadır. Genç bireylerin kültürel ve sosyoekonomik seviyeleri alt kültürü belirleyen bir etmendir. Köy gençliği, işsiz gençlik, üniversite gençliği, lise gençliği bu etkenlerle nitelenen farklı kategorileri oluşturmaktadır (Doğan, 1994, s. 2-6).

Sınıf farklılıklarının veya etnik farkların bulunduğu ülkelerde bu duruma bağlı alt kültürler görülmektedir. Mesela 1960’larda Amerikan toplumundaki fertçilik, materyalizm ve rekabete karşı geliştirilen “Hippilik” hareketi buna bir örnektir (Erkal, 1999, s. 147-148).

Sosyologlar alt kültürleşmenin, kentleşme sonucu olduğunu ileri sürerler. Fichter’e göre kentlerde geniş heterojen nüfusun toplanması, kişilerarası bağların birincil sosyal yapıların ve normatif anlaşmanın zayıflamasına yol açar. Dinamik nüfus yoğunluğu karmaşık ve yabancılaşma, sosyal düzensizlik, sosyal sapma ve anomi gibi sonuçları beraberinde getiren yapısal farklılaşmaya yol açar. Bu sonuçlarda alt kültürleri oluşturur (Fichter, 1996, s. 193).

Alt kültürün bir uzantısı olarak medya tarafından oluşturulan suni rollerle örüntülenmiş popüler kültürler, gençliğin yönelimi ve aidiyet hissettiği grupların teşkilinde önemli bir yer tutmaktadır. Günümüz itibariyle Türkiye’de fenomen hale gelen gelecek endişesi taşımayan, şiddete eğilimli “mafıyavari” ve “sokak serserisi” karakterler; sorumluluk duygusu taşımayan, son derece geniş olanaklara sahip “başıboş” tipler; kurmaca, ihtiras, entrika peşinde koşan, ahlak ve değer yozlaşmasına “bağışık” tipler gençlik üzerinde kimlik edinme ve sosyalleşme sorunlarına yol açmaktadır.

Özellikle medya tarafından öne çıkarılan ve popüler hale getirilen kültür, toplum veya toplumun dışında bulunanlar tarafından toplum için üretilen, nitelik veya nicelikten yoksun, kalıcılığı olmayan, kültür endüstrisi tarafından ısmarlama usulü topluma pazarlanan kültürdür. Özellikle kitle iletişim araçları yoluyla toplum içerisinde dağıtımı yapılan popüler kültür aracılığıyla homojen bir kültürel ortam yaratılmaktadır.

Popüler kültür ile birlikte bir nevi bir tüketim toplumu yaratılmıştır. Popüler kültür, özellikle kitle iletişim araçlarının etkisiyle bir tüketim piyasası oluşturmuş ve ürettiği popüler ürünleri topluma, bilhassa gençlere sunmaktadır. Günümüzde medyanın etkisiyle popüler kültürden en fazla etkilenen kesim gençlik olup, günde yaklaşık 5-6 saat medya iletişim araçları ile iç içe yaşam sürmektedir. Medya genç beyinler üzerinde yeni imgeler ve imajlar meydana getirerek onların düşlerini satın almakta ve onları gözler önünde olan şaşalı kültür sürecinin içine empoze etmektedir (Kızıldağ, 2001, s. 10).

Özellikle büyük şehirlerde açılan ve popülerleştirilen büyük alışveriş merkezleri toplumun her kesimin uğrak yerleri haline gelmiştir. Özellikle bu merkezlerde yer alan ünlü markalara ait kafeler, gençlerin boş zamanlarını geçirdikleri uğrak yerleri olmaktadır. Daha sonra arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde gençlerin sohbet konularını bu mekânlarda gördükleri, yaşadıkları olaylar oluşturmaktadır.

Popüler kültür topluma aittir ve toplumun her kesimine hitap etmesi, kitle iletişim araçlarıyla topluma kolayca ulaşabilmesi kapsamında da yaygın olma özelliği taşır. Popüler kültür; tüm bireylerce sevilen ve kullanılan ürünleri anlatmaktadır. (Türkoğlu, 2004, s. 92).

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA

3.1. Ekonomik Yaşam ve Sosyo-Demografik Özellik Bulguları

Bu bölüm altında çalışmaya dahil edilen öğrencilerin olgusal sorulara vermiş oldukları yanıtlar çerçevesinde sosyodemografik ve ekonomik bağlamdaki yaşam bulgularına dair veri yapısının tanımlanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada bağımsız değişkenlere dair frekans dağılımları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3. 1. Öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	100	50,0
	Erkek	100	50,0
	Toplam	200	100,0

Çalışmaya katılan öğrencilerden 100'ü (%50) kadın, 100'ü (%50) erkekti (Tablo 3.1). Toplumsallaşma süreci topluma karşı sosyokültürel bağlılığın olduğu ve bunun sürdürüldüğü bir süreç olarak aile ve sosyal çevre etkisiyle şekillenmektedir. Bu süreçte kadın ve erkek cinsiyet rollerinin öğrenilmesi, bunları özümseyerek sosyal yaşama uyarlanması, kişilerin cinsiyete ilişkin toplumsal normlara göre kendini yönlendirmesi anlamı taşımaktadır. Bu kapsamda toplumsal aidiyetin ortaya çıkışında önemli unsurlardan sayılan sosyal, kurumsal ve sosyal yapı içinde konumlandırılan cinsiyet değişkeni kapsamında farklılıklar aktarabilme olasılığı fazladır. Bu sebepten ötürü de cinsiyet faktöründe kadın ve erkek oranlarının eşit sayıda olmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 3. 2. Öğrencilerin yaş ortalaması

	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Ss (±)
Yaş	200	17.00	36.00	22.09	3.00

Bu çalışma kapsamına alınan öğrencilerin yaş aralığı 17-36 arasında farklılık göstermekte olup yaş ortalaması 22.09 ± 3.00 olarak hesaplanmıştır (Tablo 3.2).

Tablo 3. 3. Öğrencilerin yaşa göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Yaş	19 yaş ve altı	32	16.0
	20-21 yaş	75	37.5
	22 yaş ve üzeri	93	46.5
	Total	200	100.0

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerden 93'ü (%46.5) 22 yaş ve üzerinde iken 75'i (%37.5) 20-21 yaş arasında, 32'si (%16) de 19 yaş ve altındaydı (Tablo 3.3).

Tablo 3. 4. Öğrencilerin okuluna göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Okul	Özel Üniversite	100	50.0
	Devlet Üniversitesi	100	50.0
	Toplam	200	100,0

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerden 100'ü (%50) devlet, 100'ü de (%50) özel üniversite okumaktaydı (Tablo 3.4).

Tablo 3. 5. Öğrencilerin fakülteye göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Fakülte	Fen-Edebiyat	42	21.0
	Hukuk	33	16.5
	İİBF	39	19.5
	Tıp	23	11.5
	Eğitim	37	18.5
	Diğer	26	13.0
	Toplam	200	100.0

Tablo 3.5'de çalışmaya dahil olan öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültele göre dağılımı verilmiştir. Buna tabloya göre çalışmaya katılan öğrencilerin %21'i (n = 42) fen-edebiyat fakültesinde öğrenim görmekte iken %19.5'i İİBF, %18.5'i eğitim,

%16.5'i hukuk, %11.5', tıp fakültesinde, %13'ü de diğer fakültelerde öğrenimine devam etmektedir.

Tablo 3. 6. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Sınıf	1.00	42	21.0
	2.00	56	28.0
	3.00	38	19.0
	4.00	44	22.0
	5.00	12	6.0
	6.00	3	1.5
	Lisansüstü	1	.5
	Hazırlık	4	2.0
	Toplam	200	100.0

Yaptığımız çalışmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre dağılımı Tablo 3.6'da sunulmuştur. Buna tabloya göre öğrencilerden 56'sı (%28) 2., 44'ü (%22) 4., 42'si (%21) 1., 38'i (%19) 3., 12'si (%6) 5., 3'ü (%1.5) 6. Sınıfta öğrenim görmekte iken 4'ü (%2) hazırlık sınıfında öğrenim görmekte, 1'i de (%0.5) lisansüstü öğrenimi görmektedir.

Tablo 3. 7. Öğrencilerin genel not ortalaması

	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Ss (±)
Genel Not Ortalaması	200	1.02	4.00	2.8847	.54504

Çalışmaya katılan öğrencilerin not ortalaması 1.02-4.00 arasında değişmekte olup not ortalaması 2.88 ± 0.54 olarak hesaplanmıştır (Tablo 3.7).

Tablo 3. 8. Öğrencilerin genel not ortalamasına göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Genel Not Ortalaması	2.49 ve altı	40	20.0
	2.50-2.99 arası	67	33.5
	3.00 ve üstü	93	46.5
	Total	200	100.0

Çalışmaya katılan öğrencilerden 93'ünü (%46.5) 3.00 ve üzerinde genel not ortalamasına sahip iken 67'sinin (%33.5) not ortalaması 2.50-2.99, 40'ının (%20) 2.49 ve altındadır (Tablo 3.8).

Tablo 3. 9. Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Ailenin Aylık Geliri	0-2020 TL	30	15.0
	2021-3000 TL	31	15.5
	3001-4000 TL	38	19.0
	4000 TL üzeri	101	50.5
	Toplam	200	100.0

Tablo 3.9'da öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre dağılımı verilmiştir. Buna göre öğrencilerden 101'inin (%50.5) ailesinin aylık geliri 4000 TL üzerinde iken 38'inin (%19) 3001-4000 TL, 31'inin (%15.5) 2021-3000 TL, 30'unun (%15) da 0-2020 TL arasındadır.

Tablo 3. 10. Öğrencilerin aylık harcamalarına göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Aylık Harcama	0-500 TL	48	24.0
	501-1000 TL	94	47.0
	1001-1500 TL	37	18.5
	1500 TL üzeri	21	10.5
	Toplam	200	100.0

Tablo 3.10'da öğrencilerin aylık harcadıkları para miktarına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre öğrencilerden 94'ü (%47) aylık 501-1000 TL harcamakta iken 48'i (%24) 0-500 TL, 37'si (%18.5) 1001-1500 TL, 21'i de (%10.5) 1500 TL'den fazla para harcamaktadır.

Tablo 3. 11. Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Anne Baba Durumu	İkisi de sağ ve birlikteler	176	88.0
	Annem sağ babam vefat etti	12	6.0
	İkisi de sağ ama boşandılar	10	5.0
	Annem vefat etti babam sağ	2	1.0
	Toplam	200	100.0

Bu çalışmaya dahil olan öğrencilerden 176'sının (%88) anne babasının her ikisi de sağ ve birlikte iken 12'sinin (%6) annesi sağ, babası vefat etmiş, 10'unun (%5) ikisi de sağ ancak boşanmışlar, 2'sinin (%1) de annesi vefat etmiş, babası sağdı (Tablo 3.11).

Tablo 3. 12. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	71	35.5
	Ortaokul	33	16.5
	Lise	53	26.5
	Üniversite/Lisansüstü	43	21.5
	Toplam	200	100.0

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin anneleri için verdikleri cevaplara göre eğitim durum dağılımı Tablo 3.12'de görülmektedir. Buna göre öğrencilerden 71'inin (%35.5) annesi ilkökul, 53'ünün (%26.5) lise, 43'ünün (%21.5) üniversite/lisansüstü, 33'ünün de (%16.5) ortaokul mezunudur.

Tablo 3. 13. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	39	19.5
	Ortaokul	25	12.5
	Lise	66	33.0
	Üniversite/Lisansüstü	70	35.0
	Total	200	100.0

Öğrencilerin babalarının aldıkları eğitim durumu dağılımı Tablo 3.13'de verilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerden 70'inin (%35) babası üniversite/lisansüstü mezunu, 66'sının (%33) lise, 39'unun (%19.5) ilkökul, 25'inin (%12.5) ortaokul mezunudur.

Tablo 3. 14. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Anne Mesleği	Ev hanımı/çalışmıyor	142	71.0
	İşçi	8	4.0
	Memur	22	11.0
	Diğer	28	14.0
	Total	200	100.0

Çalışmaya dahil olan öğrencilerden 142'sinin (%71) annesi ev hanımı/çalışmıyor iken 22'sinin (%11) memur, 8'inin (%4) işçi iken 28'inin (%14) annesi de bu meslekler dışındaki diğer meslek gruplarından birini yapıyordu (Tablo 3.14).

Tablo 3. 15. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Baba Mesleği	İşçi	32	16.0
	Memur	44	22.0
	Esnaf	25	12.5
	Emekli	47	23.5
	Diğer	52	26.0
	Toplam	200	100.0

Çalışmaya dahil olan öğrencilerden 47'sinin (%23.5) babası emekli iken 44'ünün (%22) memur, 32'sinin (%16) işçi, 25'inin (%12.5) esnaf, 52'sinin (%26) babası bu meslek grupları dışında bir mesleğe sahipti (Tablo 3.15).

Tablo 3. 16. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
En Uzun Süre İkamet Edilen Bölge	İç Anadolu	23	11.5
	Ege	9	4.5
	Karadeniz	17	8.5
	Güneydoğu Anadolu	16	8.0
	Marmara	99	49.5
	Akdeniz	25	12.5
	Doğu Anadolu	11	5.5
	Toplam	200	100.0

Çalışmaya dahil olan öğrencilerden 99'unun (%49.5) en uzun süre ikamet ettiği bölge Marmara Bölgesi iken 25'inin (%12.5) Akdeniz Bölgesi, 23'ünün (%11.5) İç

Anadolu Bölgesi, 17'sinin (%8.5) Karadeniz Bölgesi, 16'sının (%8) Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 11'inin (%5.5) Doğu Anadolu Bölgesi, 9'unun (%4.5) da Ege Bölgesi'ydi (Tablo 3.16).

3.2. Sosyal Gruplara Katılım ve Toplumsal Sorunlara Yönelik Algılamalar

Genç tanımlaması nesnel bir yaş aralığı baz alınarak sınırlarını belirgin kılan toplumsal bir grubu ifade eder. Diğer taraftan bu grubun sınırlarının nesnelliği, grup içerisindeki bireylerin toplumsal yönelimleri, değer yargıları ve inançlarının niteliğine ilişkin bilgi edinebilmek için yeterli değildir. Bu eksikliğin giderilmesi için geleceğin toplumunu şekillendirecek birer aktörler olarak gençlik araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan ve belirli bir eğitim seviyesine de işaret eden üniversite gençliğinin toplumsal dayanışmaya dair genel yargıları hakkında bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Anket çalışmasına dahil olan öğrencilerden Türkiye'de gördükleri kendileri için önem arz eden üç sorununu, aynı zamanda toplumun beraberliğini sağladığına inandıkları en önemli üç etkeni ifade etmeleri istenmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin farklı topluluklara üye olup olmama durumları ve toplumsal olaylara dair duyarlılık besleyip beslemediklerine dair bulgulara da yer verilmiştir.

Tablo 3. 17. Öğrencilere Göre Türkiye'nin En Önemli Üç Sorunu

SORUNLAR	1. Sorun		2. Sorun		3. Sorun	
	n	Yüzde (%)	n	Yüzde (%)	n	Yüzde (%)
Ekonomi	38	19	43	21.5	30	15
Dış İlişkiler	15	7.5	18	9	25	12.5
Eğitim	45	22.5	39	19.5	39	19.5
Etnik Ayrımcılık	2	1	2	1	2	1
Terör	25	12.5	31	15.5	13	6.5
Hak ve Özgürlükler	25	12.5	23	11.5	40	20
İşsizlik	27	13.5	18	9	29	14.5
Yoksulluk	10	5	16	8	12	6
Mezhep Çatışmaları	3	1.5	2	1	1	0.5
Diğer	10	5	8	4	9	4.5
Toplam	200	100.0	200	100.0	200	100.0

Çalışmaya katılan öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde Tablo 3.17'deki sonuçlar elde edilmiştir. Tablonun 1. sorun sütununda Türkiye'nin önem arz eden sorunu olarak kabul edilmiş seçenekler yer almaktadır. 1. sorun sütunu incelendiğinde en önemli sorunun %22.5'lik oran ile eğitim olduğu, bunu sırasıyla %19'la ekonomi, %13.5 ile işsizliğin takip ettiği görülmektedir. 2. sorun sütunu incelendiğinde en önemli ilk üç sorunun %21.5'lik oran ile ekonominin ilk sırada yer aldığı, bunu %19.5'lik oran ile eğitim, %15.5'lik oran ile terörün takip ettiği görülmektedir. 3. sorun sütunu incelendiğinde ise en önemli ilk üç sorunun sırasıyla %20'lik oran ile hak ve özgürlükler, %19.5'lik oran ile eğitim, %15'lik oran ile ekonomi olduğu görülmektedir. Nüfusun büyük çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu ülkemizin önem arz eden sorunlarının neler olduğuna yönelik gençler üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarda önemli sonuçlar elde edilmiştir. Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenimine devam etmekte olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada gençliğin temel sorunun gelecek kaygısı olduğu görülmüştür (Avcı, 2007: 135). Gençlerin gelecek için kaygılanmasının asıl nedeni okul bittikten sonra işsiz kalacakları korkusuna sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Gençlerin gözüyle en önemli toplumsal sorunları tespit etmek için gerçekleştirilen çalışmada “eğer bir siyasi lider olsaydınız öncelikli olarak ele alacağınız konu ne olurdu” şeklinde sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde gençlerin ilk olarak ele almak istedikleri konunun “iş alanlarının yaratılması, işsizliğin önlenmesi”, ikinci olarak ele alacakları konunun ise “eğitimin yaygınlaşması” olduğu görülmüştür (Yurdsever Ateş, 2007: 121). Aynı çalışmada göze çarpan ve önem arz eden bulgulardan bir diğeri de gençlerin bilgi birikimlerini arttırmak, genel kültürlerine katkı sağlamak, kaliteli bir işe girmek ve vatana-milllete faydalı birey olmak adına eğitim almaları gerektiğini düşünmeleridir (Akgül, 2007: 194).

Tablo 3. 18. Öğrencilere Göre Toplumda Birlikteliği Sağlayan En Önemli Unsurlar

BİRLİKTELİĞİ SAĞLAYAN UNSURLAR	1. Birlik		2. Birlik		3. Birlik	
	n	Yüzde (%)	n	Yüzde (%)	n	Yüzde (%)
Ortak değerler, gelenek ve görenekler	98	49	50	25	75	37.5
Ortak bir tarihsel geçmiş	10	5	43	21.5	55	27.5
Ortak din ve inançlar	75	37.5	92	46	60	30
İyi bir devlet yönetimi	1	0.5	1	0.5	1	0.5

Ekonomik refah	2	1	2	1	2	1
İyi bir adalet sistemi	7	3.5	7	3.5	3	1.5
Güçlü bir ordu	5	2.5	3	1.5	2	1
Stk'nın etkili faaliyetleri	1	0.5	1	0.5	1	0.5
Diğer	1	0.5	1	0.5	1	0.5
Toplam	200	100.0	200	100.0	200	100.0

Tablo 3.18’de öğrencilerin görüşlerine göre toplumda birlikteliği sağlayan en önemli üç unsur görülmektedir. Buna göre 1-3. birlik sütunlarından da görüleceği üzere sıralaması farklı olsa da birlikteliği sağlayan en önemli unsurlar “ortak değerler, gelenek ve görenekler”, “ortak bir tarihsel geçmiş” ve “ortak dini inançlar”dır. Zeylan (2007) tarafından İstanbul gençliği üzerinde gerçekleştirilen araştırmada Türkiye’de insanları bir araya getiren aynı çatı altında toplayan unsurun “Müslüman olmak” olduğu, bunu sırasıyla “Türk olmak” ve “TC vatandaşı olmak” unsurlarının takip ettiği bildirilmiştir.

Tablo 3. 19. Öğrencilerin bir öğrenci topluluğuna üye olma durumuna göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Öğrenci Topluluğuna Üyelik	Evet	121	60.5
	Hayır	79	39.5
	Total	200	100.0

Bu çalışmaya dahil olan öğrencilerden 121’i (%60.5) öğrenci topluluğuna üye iken 79’u ise (%39.5) üye değildir (Tablo 3.19).

Tablo 3. 20. Öğrencilerin bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumuna göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik	Evet	116	58.0
	Hayır	84	42.0
	Total	200	100.0

Bu çalışmaya dahil olan öğrencilerden 116’sı (%58) bir sivil toplum kuruluşuna üye iken 84’ü (%42) ise üye değildi (Tablo 3.20).

Tablo 3. 21. Öğrencilerin bir siyasi partiye üye olma durumuna göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Siyasi Partiye Üyelik	Evet	177	88.5
	Hayır	23	11.5
	Total	200	100.0

Bu çalışmaya dahil olan öğrencilerden 177'si (%88.5) bir siyasi partiye üye iken 23'ü (%11.5) ise üye değildi (Tablo 3.21).

Tablo 3. 22. Öğrencilerin başlıca bilgi sağlama ve haber alma kaynağına göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Başlıca Bilgi Sağlama ve Haber Alma Kaynağı	Ailem	7	3.5
	Arkadaşlarım	3	1.5
	Basılı medya	12	6.0
	Televizyon	1	.5
	İnternet	169	84.5
	Diğer	8	4.0
	Toplam	200	100.0

Çalışmaya dahil olan öğrencilerden 169'u (%84.5) başlıca bilgi sağlama ve haber alma kaynağı için internet, 12'si (%6) basılı medya, 7'si (%3.5) ailesi, 3'ü (%1.5) arkadaşları, 1'i (%0.5) televizyon, 8'i de (%4) diğer kaynaklar olduğunu ifade etmiştir (Tablo 3.22).

Tablo 3. 23. Öğrencilerin arkadaşlarıyla toplumsal sorunlar hakkında konuşup konuşmamalarına göre dağılımı

		n	Yüzde (%)
Arkadaşlarla Toplumsal Sorunlar Hakkında Konuşma	Evet	188	94.0
	Hayır	12	6.0
	Total	200	100.0

Çalışmaya katılan öğrencilerden 188'i (%94) toplumsal sorunlar hakkında arkadaşlarıyla konuştuğunu, 12'si (%6) ise konuşmadığını ifade etmiştir (Tablo 3.23).

3.3. Topluluk Duygusu ile İlgili Bulgular

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin topluluk duygusu düzeylerini tespit etmeyi hedefleyen bu ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerden kendilerine ait görüşleri ifade edebilmeleri için her maddeye en uygun olan 5’li Likert ölçeğindeki yanıtlardan birisini seçmeleri istenmektedir. Bu yanıtlar 1’den 5’e doğru bir sıralamayla katılımın giderek arttığını gösteren puanlara sahiptir. (1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum). Örneklemin yanıt seçimi doğrultusunda ortaya çıkan ortalama değerler ve standart sapma değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3. 24. Öğrencilerin toplumsal aidiyet ölçeğinden maddelerden elde ettikleri ortalama puanlar

İFADELER	n	Ortalama	Ss (±)
1. İçinde bulunduğum toplum yaşamak için ideal bir yerdir	200	3.25	1.05
2. Çevremdeki herkes farklı değerlere sahiptir	200	3.73	1.00
3. Ben de dahil çevremdeki herkesin bu toplumdan beklentileri aynıdır	200	2.56	1.21
4. Yaşadığım çevrede çoğu kişiyi tanırım	200	3.40	1.07
5. Bu toplumda kendimi evimde gibi hissederim	200	3.26	1.20
6. Yaşadığım çevrede çok az kişi beni tanır	200	2.41	1.10
7. Çevremdeki insanların benim hakkında ne düşündüklerine dikkat ederim	200	3.30	1.14
8. Çevrem üzerinde herhangi bir etkiye sahip değilim	200	2.10	.95
9. Bu toplumda bir sorun varsa çözümlenir	200	2.99	1.19
10. Eğer seçme şansım olsaydı yine bu toplumda yaşamak isterdim	200	3.33	1.27
11. Toplumumdaki insanların çoğu birbirleriyle geçinemez	200	2.70	1.20
12. Hayatım boyunca bu toplumda yaşamak isterim	200	2.98	1.26

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin topluluk duygusu ölçeğinin her bir maddesinden elde etmiş olduğu ortalama değerler Tablo 3.24’de gösterilmektedir. Her bir maddeden ortaya çıkacak sonuçlar 1-5 puan arasında değişmekte olup puanların artması ilgili maddeye ilişkin görüşün de olumlu olduğunu göstermektedir. Buna göre öğrencilerin en olumlu görüşe sahip olduğu madde “Çevremdeki herkes farklı değerlere sahiptir”, en olumsuz görüşe sahip olduğu madde ise “Çevrem üzerinde herhangi bir etkiye sahip değilim” maddesidir. İnsanların duygu dünyaları önemli oranda bilişsel

faktörlerden, başka bir deyişle sosyal durumlara ilişkin ne bildiğinden, içinde ve dışında olanları yorumlama şeklinden, geçmiş dönemde benzer olaylardan ne öğrendiğinden, başkalarının ne düşündükleriyle ilgili çıkarımlarda bulunmasından ve toplumsal normlardan etkilenir (Butler ve McManus, 1998: 92).

Tablo 3. 25. Topluluk duygusu ölçeğinden elde edilen ortalama puan

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Ss (±)
Topluluk duygusu	200	1.50	4.67	3.0033	.5108

Öğrencilerin topluluk duygusu ölçeğinden elde ettikleri ortalama puan 3.0033 ± 0.5108 olarak bulunmuş ve öğrencilerin topluluk duygusu düzeyinin orta düzeylerde olduğunu belirtmektedir (Tablo 3.25).

Tablo 3. 26. Cinsiyete göre topluluk duygusunun karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	Ortalama	Ss (±)	t	p
Topluluk duygusu	Kadın	100	3.1108	.48404	2.999	.003
	Erkek	100	2.8958	.52896		

Öğrencilerin cinsiyetine göre topluluk duygusu seviyeleri arasında değişiklik gösterip göstermediğini anlamak için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda kadınların topluluk duygusu düzeyinin erkeklerden gözle görülür şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür ($p < 0.05$) (Tablo 3.26).

Tablo 3. 27. Yaşa göre topluluk duygusunun karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
19 yaş ve altı	32	3.0078	.68469	.295	.745
20-21 yaş	75	3.0367	.46585		
22 yaş ve üzeri	93	2.9749	.49404		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin yaşına göre topluluk duygusu düzeyleri arasında değişiklik olup olmadığının belirlenmesi yönünde tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) sonucunda yaşa göre topluluk duygusu seviyelerinin pek farklı olmadığı görülmüştür (Tablo 3.27).

Tablo 3. 28. Okula göre topluluk duygusunun karşılaştırılması

	Okul	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	t	p
Topluluk duygusu	Özel Üniversite	100	3.0100	.53330	.182	.856
	Devlet Üniversitesi	100	2.9967	.50293		

Özel ve devlet üniversitesinde okuma durumuna göre topluluk duygusu seviyeleri arasında değişiklik olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda topluluk duygusu düzeyinin üniversiteye göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.28).

Tablo 3. 29. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	F	p
Fen-Edebiyat	42	2.9345	.49061	1.953	.087
Hukuk	33	2.8232	.56587		
İİBF	39	3.0897	.55849		
Tıp	23	2.9384	.50703		
Eğitim	37	3.0766	.46745		
Diğer	26	3.1667	.45461		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin topluluk duygusu düzeylerinin öğrenim gördükleri fakülteye göre değişiklik gösterip göstermediğini anlamak için yapmış olduğumuz tek yönlü varyans analizi neticesinde öğrenim görülen fakültenin topluluk duygusu üzerinde anlamlı farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 3.29).

Tablo 3. 30. Öğrencilerin not ortalamasına göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	F	p
2.49 ve altı	40	2.9646	.59043	.175	.839
2.50-2.99 arası	67	3.0000	.45227		
3.00 ve üstü	93	3.0224	.53177		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin not ortalamasına göre topluluk duygusu seviyelerini belirlemek ve aralarında değişiklik olup olmadığını gözlemlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi

sonucunda not ortalamasının topluluk duygusu düzeyinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 3.30).

Tablo 3. 31. Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	F	p
0-2020 TL	30	2.8500	.45717	2.213	.088
2021-3000 TL	31	3.1344	.41704		
3001-4000 TL	38	3.1053	.48849		
4000 TL üzeri	101	2.9703	.55996		
Total	200	3.0033	.51708		

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine bağlı olarak topluluk duygusu seviyeleri arasında değişiklik var mı yok mu gözlemek için yapmış olduğumuz tek yönlü varyans analizi sonucunda ailenin aylık gelirinin topluluk duygusu düzeyi üzerinde değişikliğe neden olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.31).

Tablo 3. 32. Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	F	p
0-500 TL	48	3.0417	.44827	1.225	.302
501-1000 TL	94	2.9876	.56835		
1001-1500 TL	37	3.0901	.40032		
1500 TL üzeri	21	2.8333	.59043		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre topluluk duygusu seviyelerinin değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda aylık harcanan paranın topluluk duygusu düzeyinde anlamlı farklılığa yol açmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.32).

Tablo 3. 33. Öğrencilerin anne-babalarının durumuna göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	χ^2	p
İkisi de sağ ve birlikteler	176	3.0194	.51143	7.147	.067
Annem sağ babam vefat etti	12	3.0903	.66993		
İkisi de sağ ama boşandılar	10	2.6583	.31781		
Annem vefat etti babam sağ	2	2.7917	.41248		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin anne-babalarının durumuna göre topluluk duygusu seviyelerinin değişip değişmediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda anne-babanın durumunun topluluk duygusu düzeyine pek etkisi olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.33).

Tablo 3. 34. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
İlkokul	71	3.0493	.50150	.456	.713
Ortaokul	33	3.0253	.41744		
Lise	53	2.9796	.55105		
Üniversite/Lisansüstü	43	2.9399	.57457		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyeleri topluluk duygusuna etkisi açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi sonucunda anne eğitim durumunun öğrencilerin topluluk duygusu düzeyleri üzerinde anlamlı farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.34).

Tablo 3. 35. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
İlkokul	39	3.0256	.54550	.824	.482
Ortaokul	25	3.0267	.48812		
Lise	66	3.0619	.47822		
Üniversite/Lisansüstü	70	2.9274	.54708		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin babalarının eğitim seviyeleri topluluk duygusuna etkisi açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi sonucunda baba eğitim düzeyinin öğrencilerin topluluk duygusu düzeyleri üzerinde anlamlı farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.35).

Tablo 3. 36. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	χ^2	p
Ev hanımı/çalışmıyor	142	2.9906	.51409	4.707	.195
İşçi	8	3.3021	.33315		
Memur	22	3.0682	.60620		
Diğer	28	2.9315	.48963		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre topluluk duygusu seviyelerini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda anne mesleğinin öğrencilerin topluluk duygusu algıları üzerinde anlamlı farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.36).

Tablo 3. 37. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	F	p
İşçi	32	3.0182	.42054	.530	.714
Memur	44	3.0227	.56272		
Esnaf	25	2.9800	.53860		
Emekli	47	3.0727	.52204		
Diğer	52	2.9263	.52463		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin babalarının mesleğine göre topluluk duygusu seviyelerini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda baba mesleğinin öğrencilerin topluluk duygusu algıları üzerinde anlamlı farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.37).

Tablo 3. 38. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre topluluk duygusu düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	χ^2	p
İç Anadolu	23	2.8080	.54901	12.650	.050
Ege	9	3.1019	.24216		
Karadeniz	17	3.0490	.51544		
Güneydoğu Anadolu	16	3.2656	.40508		
Marmara	99	3.0253	.49077		
Akdeniz	25	2.9100	.56156		
Doğu Anadolu	11	2.8939	.75654		
Total	200	3.0033	.51708		

Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre topluluk duygusu seviyelerinin belirlenmesi için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda katılanlar arasında belirleyici bir değişiklik tespit edilmiştir ($p \leq 0.05$) (Tablo 40). Değişikliğin hangi gruplar da görüldüğünü anlamak için yapılan Mann Whitney U testi neticesinde en uzun süre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet edenler ile İç Anadolu, Marmara ve Akdeniz Bölgesi'nde ikamet edenler arasında olduğu, en uzun süre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet eden öğrencilerin topluluk duygusu seviyesinin gözle görülür şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir.

3.4. Toplumsal Aidiyete İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal aidiyetini belirlemeyi amaçlayan ölçek 31 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerden kendi düşüncelerine en yakın olan 5'li Likert ölçeğindeki yanıtlardan bir tanesini tercih etmeleri istenmiştir. Bu yanıtlar 1'den 5'e doğru bir sıralamayla katılımın giderek arttığını gösteren puanlara sahiptir. (1- Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4- Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum). Araştırmanın yanıt seçimi kapsamında ortaya çıkan ortalama değerler ve standart sapma değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3. 39. Toplumsal aidiyet ölçeğinin maddelerinden elde edilen ortalama puanlar

	n	Ortalama	Ss (±)
1. İmkânım olsa bile yurt dışında hayat şartları daha iyi olan bir ülkede yaşamak istemem.	200	3.1250	1.34103
2. Bu toplumda yaşamayı seviyorum.	200	3.6400	.99264
3. Toplumum için hiçbir fedakârlıktan kaçınmam	200	3.7400	.98348
4. Toplumumdaki siyasi olaylarla ilgilenirim	200	3.5200	1.17324
5. Toplumun genel ahlak kurallarına mutlaka uyarım	200	3.8650	.99586
6. Toplumum içindeki insanları bir tür akrabam olarak gördüğüm için çok seviyorum	200	2.9550	1.13553
7. Toplumumun gelişiminde benim de katkım var	200	3.4800	1.04646
8. Hayatım boyunca öğrendiğim ve öğrenmeye devam ettiğim toplum tarafından değerli görülen becerilere sahibim.	200	3.6100	1.00146
9. Çevremdeki insanlar genel olarak yardımseverdir	200	3.6200	.97486
10. Yurt dışındayken, nereli olduğumu söylemekten utanacağımı düşünüyorum	200	1.7000	1.19463
11. Bu toplumun kuruluşundan itibaren geçmiş tarihsel olayları hakkında bilgi sahibiyim.	200	3.8950	.95316
12. Bu toplumda istediğim gibi yaşayabiliyorum	200	3.4700	1.10235
13. Bana çok şey verdiği için, karşılığını topluma vermek, benim için önemlidir	200	3.5800	1.08141
14. Ülkemin gelecekte daha iyi ve güçlü olacağına inanıyorum	200	3.7000	1.13421
15. Topluma karşı görevlerimi yerine getirdiğime ve karşılığını aldığımı inanıyorum	200	3.2800	1.18686
16. İnsanların çoğuna güvenilebilirim	200	2.7600	1.13527
17. Bu toplumun tarihsel geçmişi hakkında aile üyeleriyle konuşurum	200	3.6250	1.14934
18. Çevre sorunlarına karşı duvarlıyım ve ona göre davranırım	200	4.1000	.90781
19. Topluma karşı sorumluluk duygusu taşıyırım	200	3.9000	1.00251
20. Yardıma ihtiyacım olduğunda, toplumsal kurumlara rahatlıkla başvururum	200	3.4550	1.15091
21. Bu toplumun bir parçası olmaktan gurur duyuyorum	200	3.8000	1.06096
22. Bu toplumun kültürünün, gelenek ve göreneklerinin korunması için daha fazla çaba harcanmalıdır.	200	4.1150	1.07590
23. Bu toplumun tarihinin bir parçası olduğuma inanırım	200	3.9800	.98205
24. İyi bir toplum içinde büyüdüğümü düşünüyorum	200	3.6100	1.11089
25. Ülkemde engelli, yaşlı, işsiz ve yoksul insanlara yeterli ölçüde yardım sağlanmaktadır.	200	3.3150	1.25044
26. Ülkemde zenginlere sağlanan sosyal imkânlar yoksullara sağlanandan daha fazladır	200	3.8750	1.09332
27. Bu toplumda yasalar her bireye eşit ve tarafsız bir şekilde uygulanır	200	2.5450	1.21877
28. Kültürel çeşitliliğin ülkemizi zenginleştireceğine inanıyorum	200	3.9850	1.03932
29. Farklı kültürden insanlar ülkemizde rahatça yaşayabilir	200	3.6950	1.09452
30. Kültürümüz yabancı kültürlerin olumsuz etkilerine maruz kalmaktadır	200	3.4350	1.22198

31. Ülkemde herkes düşüncelerini özgürce ifade edebilmektedir	200	2.9500	1.32525
---	-----	--------	---------

Öğrencilerin toplumsal aidiyet ölçeğine vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde en yüksek puanın, diğer bir ifadeyle en olumlu algının “Bu toplumun kültürünün, gelenek ve göreneklerinin korunması için daha fazla çaba harcanmalıdır” maddesinden, en düşük puanın ise “Yurt dışındayken, nereli olduğumu söylemekten utanacağımı düşünüyorum” maddesinden elde edildiği görülmüştür (Tablo 3.39).

Tablo 3. 40. Toplumsal aidiyet ölçeğinden elde edilen ortalama puan

	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Ss (±)
Toplumsal Aidiyet	200	2.13	4.77	3.4944	.49874

Çalışmaya katılan öğrencilerin toplumsal aidiyet ölçeğinden elde ettikleri ortalama puan $3.4944 \pm .49874$ olup bu puan öğrencilerin toplum ve toplumda yaşanan insanlara ilişkin orta düzeyde olumlu düşünceye sahip olduklarını göstermektedir (Tablo 3.40).

Tablo 3. 41. Öğrencilerin cinsiyetine göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	Ortalama	Ss (±)	t	p
Toplumsal Aidiyet	Kadın	100	3.6423	.41982	4.381	.000
	Erkek	100	3.3465	.52874		

Öğrencilerin cinsiyetine göre toplumsal aidiyet seviyelerinde değişiklik olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda kadınların toplumsal aidiyet düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu ($p < 0.001$) ortaya çıkmaktadır (Tablo 3.41).

Tablo 3. 42. Öğrencilerin yaşına göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
19 yaş ve altı	32	3.5766	.41390	.561	.571
20-21 yaş	75	3.4916	.40637		
22 yaş ve üzeri	93	3.4683	.58690		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin yaşına göre toplumsal aidiyet seviyelerinde anlamlı değişiklik olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda katılımcılar arasındaki değişikliğin yüksek olmadığı görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 3.42).

Tablo 3. 43. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	Okul	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	t	p
Toplumsal Güven	Özel Üniversite	100	3.4677	.49105	-.754	.452
	Devlet Üniversitesi	100	3.5210	.50739		

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye göre toplumsal aidiyet seviyelerinin değişiklik gösterip göstermediğini bulmak için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin toplumsal aidiyet seviyelerinin daha yüksek, fakat katılımcılar arasındaki farkın yüksek olmadığı ($p>0.05$) gözlemlenmiştir (Tablo 3.43).

Tablo 3. 44. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	F	p
Fen-Edebiyat	42	3.3771	.51012	2.594	.027
Hukuk	33	3.3284	.49190		
İİBF	39	3.5476	.48294		
Tıp	23	3.4418	.45996		
Eğitim	37	3.6443	.52117		
Diğer	26	3.6476	.43316		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre toplumsal aidiyet seviyeleri arasında değişiklik olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğrenim gördükleri fakültenin toplumsal aidiyet düzeyinde anlamlı farklılığa neden olduğu ($p<0.05$) gözlemlenmiştir (Tablo 3.44). Değişikliğin hangi fakülteler arasında bulunduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc (Tukey LSD) analizi sonucunda hukuk fakültesinde okuyan öğrenciler ile eğitim fakültesi ve diğer fakültelerde okuyanlar arasında ve aynı zamanda eğitim fakültesinde okuyanlar ile fen edebiyat fakültesinde okuyanlar arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 3. 45. Öğrencilerin not ortalamasına göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
2.49 ve altı	40	3.4121	.52715	.856	.426
2.50-2.99 arası	67	3.4872	.44955		
3.00 ve üstü	93	3.5349	.52022		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin not ortalamasının toplumsal aidiyet algılarına yönelik anlamlı değişikliğe sebep olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi neticesinde not ortalamasının pek farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) gözlemlenmiştir (Tablo 3.45).

Tablo 3. 46. Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
0-2020 TL	30	3.4075	.53137	.368	.776
2021-3000 TL	31	3.5255	.51189		
3001-4000 TL	38	3.5008	.44759		
4000 TL üzeri	101	3.5081	.50756		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre toplumsal aidiyet seviyelerinin farklı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ailenin gelirinin öğrencilerin toplumsal aidiyet algıları üzerinde pek etki etmediği ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.46).

Tablo 3. 47. Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
0-500 TL	48	3.5887	.46516	1.925	.127
501-1000 TL	94	3.4472	.52380		
1001-1500 TL	37	3.4054	.38840		
1500 TL üzeri	21	3.6467	.59020		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre toplumsal aidiyet seviyelerinin farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda aylık harcanan paranın öğrencilerin toplumsal aidiyet algıları üzerinde pek etki etmediği ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.47).

Tablo 3. 48. Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	χ^2	p
İkisi de sağ ve birlikteler	176	3.5070	.48866	7.103	.069
Annem sağ babam vefat etti	12	3.6694	.56212		
İkisi de sağ ama boşandılar	10	3.1097	.43683		
Annem vefat etti babam sağ	2	3.2581	.72992		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre toplumsal aidiyet algılarının değişip değişmediğini belirlemek adına yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda anne-baba durumunun öğrencilerin toplumsal aidiyet algılarına pek etki etmediği görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 3.48).

Tablo 3. 49. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	F	p
İlkokul	71	3.5016	.52755	.331	.803
Ortaokul	33	3.5386	.45530		
Lise	53	3.5082	.47164		
Üniversite/Lisansüstü	43	3.4314	.52484		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin annelerinin aldıkları eğitime göre toplumsal aidiyet algılarının değişip değişmediğini belirlemek adına yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda anne eğitim durumunun öğrencilerin toplumsal aidiyet algılarına pek etki etmediği görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 3.49).

Tablo 3. 50. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
İlkokul	39	3.4367	.56892	.359	.783
Ortaokul	25	3.5381	.46725		
Lise	66	3.5283	.50162		
Üniversite/Lisansüstü	70	3.4788	.47144		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin babalarının aldıkları eğitime göre toplumsal aidiyet algılarının değişip değişmediğini belirlemek adına yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda baba eğitim durumunun öğrencilerin toplumsal aidiyet algılarına pek etki etmediği görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 3.50).

Tablo 3. 51. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	χ^2	p
Ev hanımı/çalışmıyor	142	3.5207	.50496	.900	.825
İşçi	8	3.4718	.50061		
Memur	22	3.6041	.46140		
Diğer	28	3.2811	.45871		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre toplumsal aidiyet algılarının değişip değişmediğini belirlemek adına yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda anne mesleğinin öğrencilerin toplumsal aidiyet algılarına pek etki etmediği görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 3.51).

Tablo 3. 52. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre toplumsal güven düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss (±)	F	p
İşçi	32	3.4980	.41472	1.591	.178
Memur	44	3.5257	.44566		
Esnaf	25	3.6374	.53731		
Emekli	47	3.5347	.52816		
Diğer	52	3.3604	.52958		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin babalarının mesleğine göre toplumsal aidiyet algılarının değişip değişmediğini belirlemek adına yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda baba mesleğinin öğrencilerin toplumsal aidiyet algılarına pek etki etmediği görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 3.52).

Tablo 3. 53. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre toplumsal aidiyet düzeyinin karşılaştırılması

	n	Ortalama	Ss ($\pm$)	χ^2	p
İç Anadolu	23	3.4390	.52762	4.484	.611
Ege	9	3.6022	.42490		
Karadeniz	17	3.5066	.42731		
Güneydoğu Anadolu	16	3.6351	.46802		
Marmara	99	3.4467	.51870		
Akdeniz	25	3.5032	.49913		
Doğu Anadolu	11	3.7067	.46489		
Total	200	3.4944	.49874		

Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre toplumsal aidiyet algılarının değişip değişmediğini belirlemek adına yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda en uzun süre ikamet edilen bölgenin öğrencilerin toplumsal aidiyet algılarına pek etki etmediği görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 3.53).

3.5. Aileyle Olan İlişkiler, Yaşam Tarzı, Kişilik Özellikleri, Kimlik ve Grup İlişkileri İle İlgili Bulgular

Örnekleme dahil olan öğrencilerin “Aileyle Olan İlişkiler”, “Yaşam Tarzı”, “Kişilik Özellikleri”, “Kimlik” ve “Grup İlişkileri” ilgili görüşlerini belirlemeyi hedefleyen ölçek 35 maddedir. Öğrencilerin kendi düşünceleri etrafında her maddeye en yatkın oldukları 5’li Likert ölçeğindeki yanıtlardan bir tanesini seçmeleri istenmiştir. Bu ifadeler 1’den 5’e doğru bir sıralamayla katılımın arttığını gösteren puanlara içermektedir. (1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum). Örneklemin yanıt seçimi kapsamında ortaya çıkan ortalama değerler ve standart sapma değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3. 54. Aileyle Olan İlişkiler, Yaşam Tarzı, Kişilik Özellikleri, Kimlik ve Grup İlişkileri Ölçeğinin Maddelerinden Elde Edilen Ortalama Puanlar

	n	Ortalama	Ss (±)
1. Benim için önemli olan kendi tarzımı yaratabilmektir	200	3.8600	.99769
2. Sosyal ve duygusal destek almak için sıklıkla aileme sığınırım	200	3.3700	1.19172
3. Ailemin geleneklerini. adetlerini. değerlerini ve inançlarını öğrenmek benim için önemlidir.	200	3.8750	1.12503
4. Başka insanlarla ortak bazı ilgilerim olmasına rağmen benim kim olduğumu kişisel özelliklerim gösterir.	200	4.1800	.85514
5. Kimliğimi tanımlayan benim ailemdir	200	3.3200	1.21034
6. Ailemin her durumda bana destek olacağını bilirim	200	4.2800	.94662
7. Ailem tarafından alınan kararlara saygı göstermek benim için önemlidir	200	4.0700	.96423
8. Başkalarından farklı olabilmeyi tercih ederim	200	3.7700	1.03560
9. Ben herkesten farklıyım. eşsizim	200	3.1200	1.31692
10. Ailem benim için herşeyden daha önemlidir	200	4.1000	1.01248
11. Pek çok durumda başkalarından farklı ve eşsiz olmak hoşuma gidiyor	200	3.6700	1.15663
12. Benim için önemli olan kendim olabilmektir	200	4.2100	.91107
13. Benim için. sıkı çalışma başarısının anahtarıdır	200	3.9200	1.05792
14. Benim gerçekte kim olduğumu bilmek için. başardıklarımı ve ortaya koyduklarımı incelemek gerekir.	200	3.7750	1.10929
15. “Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim” sözüne katılıyorum	200	3.8400	1.19648
16. Karakterli bir insan hedeflerine odaklanır	200	4.1700	.97254
17. Ailem ne zaman bir şeylere ihtiyaç duysa yardım etmeye çalışırım	200	4.4150	.88697
18. Benim gerçekte kim olduğumu bilmek istiyorsan. beni grubumdaki üyelerle birlikte görmelisin.	200	3.4600	1.24344
19. Geçmişteki başarılarıma bakmaktan hoşlanırım ve kendime yeni hedefler belirlerim	200	4.0500	.99622
20. Kendi fikirlerimi takip etmek benim için herhangi birinin fikirlerini takip etmekten daha iyidir.	200	3.8000	1.08438
21. Benim şahsi mutluluğum diğer her şeyden daha önemlidir	200	3.1000	1.29553
22. Bireysel mutluluk ve özgürlüğü elde etmek benim önceliklerim arasındadır	200	3.4750	1.23165
23. Diğerleriyle olan ilişkilerim kim olduğumun önemli bir parçasıdır	200	3.8050	1.03554
24. Dinimin. milliyetimin veya etnik grubumun mirası ve tarihi. kim olduğumun büyük bir göstergesidir	200	3.7300	1.24291
25. Karakterli bir şahıs her şeyden önce kendi dini grubuna yardım eder	200	2.9700	1.37789
26. Kişisel başarılarım ve kabiliyetlerim kim olduğumu anlamak için çok önemlidir.	200	3.7350	1.13189
27. Bir insan öncelikle mensubu olduğu etnik gruba yardım etmelidir	200	2.9050	1.29784
28. Kendi dini. milli veya etnik grup önderlerimize saygı duyarım	200	3.8350	1.07403

29. Benim mutluluğum etrafımdaki diğer insanların mutluluğuna bağlıdır	200	3.5600	1.22224
30. Kendimi. dini. milli veya etnik grubumun bir üyesi olarak düşünmek benim için önemlidir.	200	3.4000	1.29164
31. Benim için kendi kişisel hedeflerime ulaşmak çok önemlidir	200	4.0500	.97584
32. Sosyal ilişkilerim kim olduğumu yansıtan bir aynadır	200	3.8350	1.01634
33. Kararlarımı kendim veririm	200	4.0700	.92704
34. İçinde bulunduğum grubun menfaati benim menfaaımden önce gelir	200	3.3550	1.11589
35. Herhangi bir olay-hadise duyduğumda kendi dini. milli veya etnik grubum için iyi ya da kötü olup olmayacağını istem dışı / otomatik olarak merak ediyorum.	200	3.6650	1.11760

Ölçek maddelerinden elde edilen puanlar Tablo 3.54’de görölmektedir. Buna göre en yüksek değer “Ailem ne zaman bir şeylere ihtiyaç duysa yardım etmeye çalışırım” maddesinden, en düşük puan ise “Bir insan öncelikle mensubu olduğu etnik gruba yardım etmelidir” maddesinden elde edilmiştir.

Tablo 3. 55. Aileyle Olan İlişkiler, Yaşam Tarzı, Kişilik Özellikleri, Kimlik ve Grup İlişkileri Ölçeğinin Genelinden Elde Edilen Ortalama Puanlar

	n	Ortalama	Ss (±)
Aileyle ilişkiler	200	3.9186	.74023
Yaşam tarzı	200	3.7950	.65904
Kişilik özellikleri	200	3.6314	.68614
Kimlik	200	3.8886	.65444
Grup ilişkileri	200	3.6650	.67305

Çalışmaya katılan öğrencilerin aileleri ile olan ilişkileri, yaşam tarzları, kişilik özelliklerini, kimlik ve grup ilişkilerini boyutlarından elde ettikleri ortalama puanlar dikkate alındığında her bir boyuta ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu görölmektedir (Tablo 3.55).

Tablo 3. 56. Öğrencilerin cinsiyetine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	Ortalama	Ss (±)	t	p
Aileyle ilişkiler	Kadın	100	4.1686	.60041	5.063	.000
	Erkek	100	3.6686	.78401		
Yaşam tarzı	Kadın	100	3.9214	.60418	2.758	.006
	Erkek	100	3.6686	.68973		
Kişilik özellikleri	Kadın	100	3.7686	.61814	2.878	.004
	Erkek	100	3.4943	.72543		
Kimlik	Kadın	100	4.0557	.55788	3.727	.000
	Erkek	100	3.7214	.70232		
Grup ilişkileri	Kadın	100	3.8214	.59316	3.371	.001
	Erkek	100	3.5086	.71366		

Öğrencilerin cinsiyetine göre yapılan karşılaştırma neticesinde kadınların aileyle olan ilişkileri, yaşam tarzları, kişilik özellikleri, kimlik ve grup ilişkilerini boyutlarından erkek öğrencilere göre gözle görülür şekilde yüksek puan aldıkları gözlemlenmiştir (Tablo 3.56).

Tablo 3. 57. Öğrencilerin yaşına göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	19 yaş ve altı	32	3.8884	.70616	.326	.722
	20-21 yaş	75	3.9733	.77598		
	22 yaş ve üzeri	93	3.8848	.72729		
Yaşam tarzı	19 yaş ve altı	32	3.8036	.51922	2.389	.094
	20-21 yaş	75	3.9162	.63762		
	22 yaş ve üzeri	93	3.6943	.70666		
Kişilik özellikleri	19 yaş ve altı	32	3.8259	.50375	2.396	.094
	20-21 yaş	75	3.6705	.70807		
	22 yaş ve üzeri	93	3.5330	.71090		
Kimlik	19 yaş ve altı	32	3.9241	.54306	2.370	.096
	20-21 yaş	75	4.0019	.62645		
	22 yaş ve üzeri	93	3.7849	.69973		
Grup ilişkileri	19 yaş ve altı	32	3.9643	.46327	4.393	.014
	20-21 yaş	75	3.6648	.67108		
	22 yaş ve üzeri	93	3.5622	.70955		

Öğrencilerin yaşına göre ölçekten elde edilen puanlarla ilgili değişiklik olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda grup ilişkileri boyutunda gruplar arasında gözle görülür bir değişiklik saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 3.57). Bu değişikliğin hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek adına yapılan Post-Hoc (Tukey LSD) analizi sonucunda 19 yaşında ve altında olan öğrenciler ile 20-21 yaş ve 22 yaş ve üzerindeki öğrenciler arasında olduğu, 19 yaş ve altındaki öğrencilerin grup ilişkileri düzeylerinin anlamlı şekilde değişikliğe neden olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. 58. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

	Okul	n	Ortalama	Ss (±)	t	p
Aileyle ilişkiler	Özel Üniversite	100	3.9071	.74338	-.218	.828
	Devlet Üniversitesi	100	3.9300	.74064		
Yaşam tarzı	Özel Üniversite	100	3.8314	.69820	.781	.436
	Devlet Üniversitesi	100	3.7586	.61878		
Kişilik özellikleri	Özel Üniversite	100	3.6600	.65474	.588	.557
	Devlet Üniversitesi	100	3.6029	.71834		
Kimlik	Özel Üniversite	100	3.9386	.67167	1.081	.281
	Devlet Üniversitesi	100	3.8386	.63618		
Grup ilişkileri	Özel Üniversite	100	3.6314	.67715	-.705	.482
	Devlet Üniversitesi	100	3.6986	.67064		

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre ölçekte ortaya çıkan puanlamalar sonucunda farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda okulun ölçekten elde edilen puanlar üzerinde pek bir farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.58).

Tablo 3. 59. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	Fen-Edebiyat	42	3.7007	.77851	2.439	.036
	Hukuk	33	3.8139	.59385		
	İİBF	39	4.1429	.65793		
	Tıp	23	3.8509	.88008		
	Eğitim	37	3.8726	.81704		
	Diğer	26	4.1923	.59788		
Yaşam tarzı	Fen-Edebiyat	42	3.7687	.69123	1.160	.330
	Hukuk	33	3.6797	.72230		
	İİBF	39	4.0073	.67719		
	Tıp	23	3.7081	.56404		
	Eğitim	37	3.8031	.67289		
	Diğer	26	3.7308	.52579		
Kişilik özellikleri	Fen-Edebiyat	42	3.6293	.65811	1.547	.177
	Hukuk	33	3.4935	.69261		
	İİBF	39	3.8095	.66872		
	Tıp	23	3.8137	.57051		
	Eğitim	37	3.4710	.77800		
	Diğer	26	3.6099	.66463		
Kimlik	Fen-Edebiyat	42	3.7891	.68638	2.009	.079
	Hukuk	33	3.7662	.72123		
	İİBF	39	4.1722	.61766		
	Tıp	23	3.8137	.56725		
	Eğitim	37	3.8726	.68494		
	Diğer	26	3.8681	.51416		
Grup ilişkileri	Fen-Edebiyat	42	3.5510	.61309	3.371	.006
	Hukuk	33	3.3593	.67492		
	İİBF	39	3.7656	.75200		
	Tıp	23	4.0248	.56760		
	Eğitim	37	3.6757	.69469		
	Diğer	26	3.7527	.52924		

Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre ölçekten ortaya çıkan puanlamalar sonucunda farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna aileyle ilişkiler ve grup ilişkileri boyutlarındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p < 0.05$) görülmüştür (Tablo 3.59). Değişikliğin hangi gruplarla ilgili olduğunu tespit etmek için yapılan Post-Hoc (Tukey LSD) analizi sonucunda aileyle ilişkiler boyutundaki farklılığın fen edebiyat fakültesi ile İİBF ve diğer,

hukuk fakültesi ile diğer fakülteler arasında; grup ilişkileri boyutundaki farklılığın hukuk fakültesinde öğrenim gören öğrenciler ile tıp fakültesindeki öğrenciler arasında, eğitim fakültesinde okuyanlar ile tıp fakültesinde okuyan öğrenciler arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 3. 60. Öğrencilerin not ortalamasına göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	2.49 ve altı	40	3.6107	.84173	4.590	.011
	2.50-2.99 arası	67	3.9638	.64960		
	3.00 ve üstü	93	4.0184	.72759		
Yaşam tarzı	2.49 ve altı	40	3.6250	.75848	3.635	.028
	2.50-2.99 arası	67	3.7186	.61419		
	3.00 ve üstü	93	3.9232	.62574		
Kişilik özellikleri	2.49 ve altı	40	3.6143	.68718	.486	.616
	2.50-2.99 arası	67	3.5736	.64153		
	3.00 ve üstü	93	3.6805	.71967		
Kimlik	2.49 ve altı	40	3.6536	.80089	4.307	.015
	2.50-2.99 arası	67	3.8635	.58132		
	3.00 ve üstü	93	4.0077	.61096		
Grup ilişkileri	2.49 ve altı	40	3.3750	.77147	8.683	.000
	2.50-2.99 arası	67	3.5736	.54056		
	3.00 ve üstü	93	3.8556	.66223		

Öğrencilerin not ortalamasına göre ölçek sonuçlarından elde edilen puanlar arasında değişiklik olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda kişilik özellikleri boyutu dışındaki tüm boyutlarda gruplar arasında belirli bir değişiklik olduğu görülmüştür ($p<0.05$) (Tablo 3.60). değişikliğin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc (Tukey LSD) analizi neticesinde aileyle ilişkiler boyutundaki farklılığın not ortalaması 2.49 ve altında olan öğrenciler ile 2.50-2.99 ve 3.00 ve üzerindeki öğrenciler arası olduğu; yaşam tarzı boyutundaki farklılığın 2.49 ve altında olan öğrenciler ile 3.00 ve üzerinde ortalamaya sahip öğrenciler arasında olduğu, kimlik boyutundaki farklılığın not ortalaması 2.49 ve altındaki öğrenciler ile 3.00 ve üzerindeki öğrenciler arasında olduğu; grup ilişkileri boyutundaki farklılığın not ortalaması 2.49 ve altındaki öğrenciler ile 3.00 ve üzerindeki öğrenciler arası olduğu görülmüştür.

Tablo 3. 61. Öğrencilerin ailelerin aylık gelirine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	0-2020 TL	30	3.8190	.94756	.279	.841
	2021-3000 TL	31	3.9677	.75206		
	3001-4000 TL	38	3.8910	.66877		
	4000 TL üzeri	101	3.9434	.70017		
Yaşam tarzı	0-2020 TL	30	3.8762	.60462	.278	.841
	2021-3000 TL	31	3.7373	.82073		
	3001-4000 TL	38	3.7556	.72760		
	4000 TL üzeri	101	3.8034	.59722		
Kişilik özellikleri	0-2020 TL	30	3.6095	.80545	.463	.708
	2021-3000 TL	31	3.6452	.75581		
	3001-4000 TL	38	3.5226	.63739		
	4000 TL üzeri	101	3.6747	.64843		
Kimlik	0-2020 TL	30	3.9286	.68126	.054	.983
	2021-3000 TL	31	3.8894	.75296		
	3001-4000 TL	38	3.8647	.66173		
	4000 TL üzeri	101	3.8854	.62041		
Grup ilişkileri	0-2020 TL	30	3.5762	.79715	.906	.439
	2021-3000 TL	31	3.5945	.77380		
	3001-4000 TL	38	3.5865	.67644		
	4000 TL üzeri	101	3.7426	.59660		

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre ölçekten ortaya çıkan puanlar arasındaki değişiklik varsa belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ailenin aylık gelirinin ölçekten elde edilen puanlar üzerinde pek bir değişikliğe sebep olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.61).

Tablo 3. 62. Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	0-500 TL	48	4.1190	.61838	1.873	.135
	501-1000 TL	94	3.8587	.71459		
	1001-1500 TL	37	3.7799	.85223		
	1500 TL üzeri	21	3.9728	.84831		
Yaşam tarzı	0-500 TL	48	3.9732	.66267	1.858	.138
	501-1000 TL	94	3.7310	.63676		
	1001-1500 TL	37	3.6911	.68140		
	1500 TL üzeri	21	3.8571	.67006		
Kişilik özellikleri	0-500 TL	48	3.8185	.70031	2.356	.073
	501-1000 TL	94	3.5076	.64456		
	1001-1500 TL	37	3.6641	.69434		
	1500 TL üzeri	21	3.7007	.75445		
Kimlik	0-500 TL	48	4.0476	.63842	1.385	.249
	501-1000 TL	94	3.8602	.61721		
	1001-1500 TL	37	3.7799	.70276		
	1500 TL üzeri	21	3.8435	.74492		
Grup ilişkileri	0-500 TL	48	3.6131	.74898	.646	.586
	501-1000 TL	94	3.6915	.56420		
	1001-1500 TL	37	3.5830	.80628		
	1500 TL üzeri	21	3.8095	.70325		

Öğrencilerin aylık harcadıkları paraya göre ölçekten ortaya çıkan puanlar arasında anlamlı bir değişiklik olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda aylık harcanan paranın ölçekten elde edilen puanlar üzerinde pek bir değişiklik olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.62).

Tablo 3. 63. Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	χ^2	p
Aileyle ilişkiler	İkisi de sağ ve birlikteler	176	3.9643	.67552	11.238	.011
	Annem sağ babam vefat etti	12	4.1310	.68501		
	İkisi de sağ ama boşandılar	10	2.8571	1.10657		
	Annem vefat etti babam sağ	2	3.9286	.90914		
Yaşam tarzı	İkisi de sağ ve birlikteler	176	3.8028	.65095	2.260	.520
	Annem sağ babam vefat etti	12	3.9881	.51131		
	İkisi de sağ ama boşandılar	10	3.4429	.83149		
	Annem vefat etti babam sağ	2	3.7143	1.21218		
Kişilik özellikleri	İkisi de sağ ve birlikteler	176	3.6347	.67383	1.086	.780
	Annem sağ babam vefat etti	12	3.7619	.71125		
	İkisi de sağ ama boşandılar	10	3.5143	.84166		
	Annem vefat etti babam sağ	2	3.1429	1.21218		
Kimlik	İkisi de sağ ve birlikteler	176	3.9131	.62894	9.866	.020
	Annem sağ babam vefat etti	12	4.1310	.48906		
	İkisi de sağ ama boşandılar	10	3.1857	.80826		
	Annem vefat etti babam sağ	2	3.7857	1.31320		
Grup ilişkileri	İkisi de sağ ve birlikteler	176	3.6737	.66128	.877	.831
	Annem sağ babam vefat etti	12	3.7738	.59515		
	İkisi de sağ ama boşandılar	10	3.3857	.95962		
	Annem vefat etti babam sağ	2	3.6429	.70711		

Öğrencilerin anne babalarının durumuna göre yaptığımız Kruskal Wallis H testi neticesinde aileyle ilişkiler boyutunda gruplar arasında anlamlı bir değişiklik olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 3.63). Değişikliğe neden olan sebeper hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda anne babası sağ olup boşanan öğrenciler ile diğer gruplar arasında olduğu, anne babası sağ olup boşanan öğrencilerin aileyle ilişki bağının diğer öğrencilerden anlamlı şekilde düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. 64. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	İlkokul	71	3.9557	.71738	1.782	.152
	Ortaokul	33	4.1385	.59813		
	Lise	53	3.8544	.76701		
	Üniversite/Lisansüstü	43	3.7674	.81770		
Yaşam tarzı	İlkokul	71	3.7223	.72839	.799	.496
	Ortaokul	33	3.8615	.60660		
	Lise	53	3.7655	.60809		
	Üniversite/Lisansüstü	43	3.9003	.64080		
Kişilik özellikleri	İlkokul	71	3.5453	.71808	3.430	.018
	Ortaokul	33	3.3853	.69847		
	Lise	53	3.7628	.62140		
	Üniversite/Lisansüstü	43	3.8007	.64050		
Kimlik	İlkokul	71	3.8109	.69516	.955	.415
	Ortaokul	33	4.0173	.62857		
	Lise	53	3.8571	.59696		
	Üniversite/Lisansüstü	43	3.9568	.67262		
Grup ilişkileri	İlkokul	71	3.6197	.68849	.927	.429
	Ortaokul	33	3.5714	.65854		
	Lise	53	3.7898	.66689		
	Üniversite/Lisansüstü	43	3.6578	.66725		

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre ölçekten ortaya çıkan puanlar arasında değişiklik olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda kişilik özellikleri boyutunda anlamlı değişiklik olduğu ($p < 0.05$) görülmüştür (Tablo 3.64). Değişikliğin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc (Tukey LSD) analizi neticesinde annesi ortaöğretim mezunu olan üniversite öğrencileriyle annesi üniversite/lisansüstü mezunu olan öğrenciler arasında olduğu, annesi ortaokul mezunu olan üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerine ilişkin algılarının gözle görülür biçimde daha düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 3. 65. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	İlkokul	39	3.8205	.73702	.937	.424
	Ortaokul	25	4.1143	.72843		
	Lise	66	3.9502	.80090		
	Üniversite/Lisansüstü	70	3.8735	.68557		
Yaşam tarzı	İlkokul	39	3.6227	.75556	1.365	.255
	Ortaokul	25	3.8914	.60226		
	Lise	66	3.8701	.61826		
	Üniversite/Lisansüstü	70	3.7857	.65296		
Kişilik özellikleri	İlkokul	39	3.4249	.78690	1.697	.169
	Ortaokul	25	3.6457	.65221		
	Lise	66	3.7338	.64127		
	Üniversite/Lisansüstü	70	3.6449	.66862		
Kimlik	İlkokul	39	3.6886	.69976	1.834	.142
	Ortaokul	25	4.0114	.56982		
	Lise	66	3.9654	.64429		
	Üniversite/Lisansüstü	70	3.8837	.65411		
Grup ilişkileri	İlkokul	39	3.5311	.77345	1.018	.386
	Ortaokul	25	3.7029	.81745		
	Lise	66	3.7597	.60462		
	Üniversite/Lisansüstü	70	3.6367	.61658		

Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre ölçekten ortaya çıkan puanlar arasında değişiklik olup olmadığını tespit etmek adına yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda herhangi bir değişiklik tespit edilmemiştir ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.65).

Tablo 3. 66. Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	χ^2	p
Aileyle ilişkiler	Ev hanımı/çalışmıyor	142	3.9748	.67721	3.237	.357
	İşçi	8	3.4821	1.11428		
	Memur	22	3.9805	.71401		
	Diğer	28	3.7092	.89635		
Yaşam tarzı	Ev hanımı/çalışmıyor	142	3.8099	.63037	4.274	.233
	İşçi	8	3.5714	.48295		
	Memur	22	4.0065	.56883		
	Diğer	28	3.6173	.85366		
Kişilik özellikleri	Ev hanımı/çalışmıyor	142	3.5724	.68975	5.233	.156
	İşçi	8	3.4821	.99250		
	Memur	22	3.9026	.50917		
	Diğer	28	3.7602	.65298		
Kimlik	Ev hanımı/çalışmıyor	142	3.8903	.60649	3.912	.271
	İşçi	8	3.6964	.66761		
	Memur	22	4.0974	.61625		
	Diğer	28	3.7704	.87403		
Grup ilişkileri	Ev hanımı/çalışmıyor	142	3.6740	.65285	4.965	.174
	İşçi	8	3.5536	.95202		
	Memur	22	3.9091	.53732		
	Diğer	28	3.4592	.74622		

Öğrencilerin annelerinin mesleğine göre ölçekten ortaya çıkan puanlar arasında değişiklik olup olmadığını belirlemek adına yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda pek bir değişiklik tespit edilmemiştir ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.66).

Tablo 3. 67. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	F	p
Aileyle ilişkiler	İşçi	32	3.8839	.67927	.393	.813
	Memur	44	3.9123	.71807		
	Esnaf	25	3.8571	.89310		
	Emekli	47	4.0334	.65683		
	Diğer	52	3.8709	.80079		
Yaşam tarzı	İşçi	32	3.7679	.68151	.636	.638
	Memur	44	3.7597	.65340		
	Esnaf	25	3.9829	.53662		
	Emekli	47	3.7386	.81540		
	Diğer	52	3.8022	.54355		
Kişilik özellikleri	İşçi	32	3.7232	.70542	.721	.578
	Memur	44	3.6623	.67506		
	Esnaf	25	3.7657	.56677		
	Emekli	47	3.5653	.70802		
	Diğer	52	3.5440	.72128		
Kimlik	İşçi	32	3.8616	.65765	.413	.799
	Memur	44	3.8377	.65472		
	Esnaf	25	4.0400	.59693		
	Emekli	47	3.8784	.74110		
	Diğer	52	3.8846	.60809		
Grup ilişkileri	İşçi	32	3.6071	.69608	2.216	.069
	Memur	44	3.6883	.60552		
	Esnaf	25	4.0114	.52799		
	Emekli	47	3.6292	.74568		
	Diğer	52	3.5467	.67406		

Öğrencilerin babalarının mesleğine göre ölçekten ortaya çıkan puanlar arasında değişiklik olup olmadığını tespit etmek adına yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda pek bir değişiklik tespit edilmemiştir ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 3.67).

Tablo 3. 68. Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre ölçekten elde edilen ortalama puanların karşılaştırılması

		n	Ortalama	Ss (±)	χ^2	p
Aileyle ilişkiler	İç Anadolu	23	4.0932	.72153	10.641	.100
	Ege	9	4.0476	.65465		
	Karadeniz	17	3.8235	.79303		
	Güneydoğu Anadolu	16	4.2321	.78050		
	Marmara	99	3.7778	.74768		
	Akdeniz	25	4.0229	.55586		
	Doğu Anadolu	11	4.1688	.85193		
Yaşam tarzı	İç Anadolu	23	3.8509	.49389	9.121	.167
	Ege	9	3.5873	.62042		
	Karadeniz	17	3.5966	.65899		
	Güneydoğu Anadolu	16	3.8929	.53579		
	Marmara	99	3.7345	.65179		
	Akdeniz	25	3.9600	.75313		
	Doğu Anadolu	11	4.1818	.86683		
Kişilik özellikleri	İç Anadolu	23	3.6894	.67372	12.763	.047
	Ege	9	3.6667	.69985		
	Karadeniz	17	3.2857	.59761		
	Güneydoğu Anadolu	16	3.7946	.58779		
	Marmara	99	3.5786	.70500		
	Akdeniz	25	3.6914	.66711		
	Doğu Anadolu	11	4.1169	.63187		
Kimlik	İç Anadolu	23	3.9627	.51547	8.562	.200
	Ege	9	3.7778	.56293		
	Karadeniz	17	3.8151	.75722		
	Güneydoğu Anadolu	16	4.0357	.61831		
	Marmara	99	3.7908	.62514		
	Akdeniz	25	4.0743	.72623		
	Doğu Anadolu	11	4.1818	.86918		
Grup ilişkileri	İç Anadolu	23	3.7826	.65163	4.504	.609
	Ege	9	3.8413	.54606		
	Karadeniz	17	3.6555	.72326		
	Güneydoğu Anadolu	16	3.5804	.72744		
	Marmara	99	3.5786	.66893		
	Akdeniz	25	3.8229	.66660		
	Doğu Anadolu	11	3.8312	.72229		

Öğrencilerin en uzun süre ikamet ettikleri bölgeye göre ölçekte elde edilen puanlar arasında belirleyici bir değişiklik olup olmadığını belirlemek adına Kruskal Wallis H testi neticesinde kişilik özellikleri boyutunda önemli ölçüde değişiklik sonucu çıkmıştır ($p<0.05$) (Tablo 3.68). Değişikliğin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek adına Mann Whitney U test sonucunda en uzun süre Karadeniz Bölgesi'nde ikamet ettiğini ifade eden öğrenciler ile İç Anadolu bölgesi, Ege, Güneydoğu Anadolu bölgesi, Akdeniz bölgesi ve Doğu Anadolu bölgelerinde ikamet ettiğini ifade eden öğrenciler arasında olduğu, en uzun süre Karadeniz Bölgesi'nde ikamet ettiğini ifade eden öğrencilerin kişilik özelliklerine ilişkin algılarının anlamlı şekilde daha olumsuz olduğu saptanmıştır.

3.6. Sosyal Kimlik Algıları

Sosyal bir gruba ait olma ihtiyacı kimliğin oluşumu sürecinde önemli etkenlerden olduğu söylenebilir. Sosyal gruba ait olma ihtiyacı neticesinde gruba katılım ile birlikte ilgili grubun değerlerini, geleneklerini, kültürünü özümseme bir kaçınılmaz sonuç olarak yapılan çalışmanın kavramsal çerçevesinde belirtilmişti. Bireylerin sahip olduğu birden çok kimliğin oluş sebebi aidiyet ihtiyacını gidermek olduğu gibi aynı zamanda kişisel güven ve tatmin duygusunu da elde etmektir. Bu bağlamda ankete katılan öğrencilerin genel çerçevede kimlik algılamalarının nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin 24 kimlik üzerine görüşleri istenmiş ve bu kimliklere ilişkin sosyal yaşamda var olan genel geçerliklere ulaşılarak yorumlamalarda bulunmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda, bir kimlik hakkında sahip olunan olumlu – pozitif yaklaşımın diğer bir kimliğe/kimliklere dair ötekileştirici ve olumsuzlaştırıcı bir yaklaşım benimseme varsayımı denkleminde öğrencilerin cevapları üzerinden tespitler sağlanmak istenmiştir.

Araştırmaya katılan gençlerden tablodaki kimliklerden görüşlerine en uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Seçenekler ise 5'li Likert ölçeğinde destekleme durumları derecelendirilerek oluşturulmuştur. Buna göre seçenekler şu şekilde sıralanmıştır: 1-Çok uzak (Asla iyi olmaz /Asla desteklemem), 2-Uzak (İyisi olmaz / Desteklemem, 3-Ne uzak ne yakın (Ne iyi ne de kötü), 4-Yakın (İyidir / Desteklerim) ve 5-Çok yakın (Çok iyidir / Kesinlikle desteklerim). Aşağıdaki tabloda öğrencilerin kimliklere ilişkin görüşlerinin sayısal değerleri verilmektedir.

Tablo 3. 69. Öğrencilerin kimlik algıları

	n	Ortalama	Ss (±)
Muhafazakar	200	3.4600	1.08827
Milliyetçi	200	3.4200	1.16636
İslamcı	200	3.4000	1.26013
Sağcı	200	3.0900	1.26884
Solcu	200	2.3100	1.19206
Demokrat	200	3.2550	1.26411
Atatürkçü	200	2.8150	1.42863
Sosyalist	200	2.6750	1.25188
Ulusalcı	200	2.9200	1.30465
Komünist	200	1.9400	1.16326
Ülkücü	200	2.4050	1.21588
Liberal	200	2.6550	1.25853
Sosyal demokrat	200	2.7050	1.28696
Alevi	200	2.2550	1.30325
Sünni	200	3.3200	1.44848
Kürt	200	2.7850	1.38142
Ermeni	200	2.2350	1.30703
Rum	200	2.2450	1.28969
Çingene	200	2.2350	1.26800
Yahudi	200	2.0450	1.23719
Eşcinsel	200	1.9000	1.20718
Dinsiz	200	2.2200	1.32680
Feminist	200	2.3800	1.35082
Çevreci	200	3.8000	1.28775

Ölçekte yer alan kimliklerden en fazla desteklenen kimliğin 3.8000±1.28775 ortalama puan ile “çevreci” kimlik, en az desteklenen kimliğin ise 1.9000±1.20718 ortalama puan ile “eşcinsel” kimlik olduğu görülmüştür. Çevreci kimliğini 3.46±1.08 ortalama puan ile muhafazakar, 3.42±1.16 ortalama puan ile milliyetçi kimlik takip etmektedir. Desteklemeye yakın diğer kimlikler ise İslamcı, sağcı, demokrat, Sünni kimliklerin olduğu görülmüştür. Ortalamaları içeren sıralamaya bakıldığında, toplumda azınlık olarak nitelendirilebilecek kesimlerin çok daha düşük ortalamalar gösterdiği görülmektedir (Tablo 3.69). Bu veri, azınlık olarak nitelendirilebilecek grupların toplumsal dayanışma ve toplumsal birlikteliğe karşı tehdit oluşturup oluşturmadığı

görüşü bağlamında göz ardı edilmeyecek bir detayı ortaya çıkardığı söylenebilir. Toplumumuzdaki sosyal ve siyasi gruplaşmalara eş olarak birbirine yakın kimlikler 4 farklı grup oluşturmakta olup bunlardan birisi muhafazakar, sağcı, İslamcı ve ülkücü kimliklerinin teşkil ettiği grup iken diğer grubu ulusalcı, demokrat, Atatürkçü, sosyalist, solcu, komünist, liberal ve sosyal demokrat kimlikleri oluşturur. Bu farklı iki grup, politik alandaki sağ-sol ayrımcılığına karşılık geldiği belirtilebilir. Dolayısıyla siyasi kültürün tekrar üretildiği bir zaman dilimi olarak siyasal toplumsallaşmanın çalışma grubumuza da etki ettiği ve örneklemin kimlik algılarına dair fikirlerinin siyasi kültürümüzü ifade ettiği söylenebilir.

3.7. Toplumsal Kurumlara Güven

Toplum içinde var olmanın hem gerekliliği hem doğal bir sonucu olarak toplumsal kurumların varlığı gözlemlenmektedir. Toplumsal ilişkiler ve kişilerarası ilişkiler ve kişilerarası ilişkiler bağlamında da değerlendirilebilecek olan toplumsal kurumlarla ilişkilerin sağlıklı yürümesi toplumsal aidiyetin de bir gerekliliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal aidiyetin neticesinde ortaya çıktığını dahi söyleyebileceğimiz toplumsal kurumların, hem güven verme hem de güven duyma temeline dayandığı söylenebilir. İnsanlık geçmişine bakıldığında toplumsal yaşamın birer parçası olarak toplumsal kurumların işleyişi yine insan katılımı ile mümkündür. Bu gereklilik bir aidiyet gerekliliğini ve önemini daha ortaya koyabilmektedir.

“Sosyolojik açıdan kurumlar salt bir kişi, bir grup veya bir mekandan ibaret olmayıp, kültürün parçaları olarak insanların yaşamlarının örgütlenmiş halidir. Bununla birlikte kurumlar, ihtiyaçları karşılama biçimlerini veya metotlarını da ihtiva etmektedir (Aydın, 1997: 13). Sosyal beraberlik ve dayanışma, sağlık, refah ve diğer birçok ihtiyacın karşılanmasını sağlayan mekanizmalar olan kurumlar tarafından, bu ihtiyaçların herhangi birinin tatmin edilmemesi veya edilememesi halinde bütün bir toplumun sarsılma hatta yok olma ihtimali ise yüksektir (Güçlü, 2005: 18). Toplumda kurumların önemli bir işlevselliğe sahip olması, toplumdaki bireylerin bu kurumlara ilişkin algılarının kırılgan bir hale bürünmesinde rol oynamaktadır ve bu doğrultuda bireylerin kurumlara güven duyması sağlıklı bir toplumsal yaşamın sürdürülmesinde önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin toplumsal aidiyetinde güven duygusunun önemi

şüphesizdir ve birey ile toplumun birbirlerine karşı sorumluluklarını yerine getirmesinde bu duygu büyük bir işlevsellik arz etmektedir. Sonuç olarak toplumsal aidiyetin ölçülmesinde önemli bir veri kaynağı olabilecek kurumlara güven ölçeği araştırmanın soru cetvelinde yer almış ve bu yönde önemli bulgulara ulaşılmıştır.”(Alptekin, 2011:147)

Araştırmanın uygulaması çerçevesinde 13 kurumun güven düzeyinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Beşli likert ölçeğinde güven ifadeleri oluşturularak (1-Hiç güvenmiyorum, 2-Güvenmiyorum, 3-Ne güveniyorum ne güvenmiyorum, 4-Güveniyorum, 5-Kesinlikle güveniyorum) anketi yanıtlayanlardan her kuruma ilişkin duydukları güveni en iyi ifade eden seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. SPSS programı aracılığıyla ulaşılan betimsel istatistiki veriler tablo:70’de sunulmaktadır.

Tablo 3. 70. Kurumsal güven ifadeleri

	n	Ortalama	Ss (±)
Cumhurbaşkanlığı	200	3.4150	1.42581
Hükümet	200	3.1450	1.37967
TBMM	200	3.1200	1.29382
Ordu	200	3.7500	1.20614
Yargı	200	2.7600	1.26904
Emniyet teşkilatı/polis	200	3.6600	1.24182
Medya	200	1.9200	1.10440
Sağlık kurumları	200	3.4700	1.13823
Milli Eğitim Bakanlığı	200	2.5250	1.25589
STK	200	3.1950	1.17639
YÖK	200	2.5450	1.15961
ÖSYM	200	2.5950	1.22822
Üniversiteler	200	3.0850	1.05990

Analizler sonucu verilere bakıldığında toplumsal kurumlara duyulan güven ortalamaları ile standart sapma değerleri yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi toplumsal kurumlar bağlamında göz ardı edilemeyecek farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. En güven duyulan kurum 3.75 ortalama ile ordu olmuştur bunu Sağlık kurumları 3.47, Cumhurbaşkanlığı kurumu 3.41, emniyet teşkilatı/polis 3.66 takip etmektedir. Ordu, hükümet ve cumhurbaşkanlığı kurumlarının standart sapmalarının yüksek olduğunu eklemek gerekir. Dolayısı ile örneklem kapsamında genç öğrencilerin ilgili kurumlara yönelik duyduğu güven değerleri arasındaki yüksek fark tespit edilmektedir. Diğer

yandan, sosyal bir kurum olarak nitelendirilebilecek medya, 1.92 ortalama ile en düşük güven düzeyine sahip kurum olmuştur (3.70). Kurumlar insan yaşamının örgütlenmiş şeklidir. Sosyalleşme içerisinde gelişen durum ve şartlar, yine günümüz toplumlarında bir algı oluşturma aracı olarak medyanın gücü de hesaba katılınca bireylerin algılarını önemli ölçüde etkilemekte ve değiştirebilmektedir. Kurumlara yönelik bu güven sapmalarının nedenleri ayrı bir çalışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

İnsanlık tarihi boyunca insanların topluluk içinde barınma ve yaşam sürdürmeye dair gereksinim bireylerce noksanlık olarak algılanan durumların sosyolojik açıdan bir analizi ile izah edilebilir. İlk çağlarda beslenme, barınma ve güvenlikle ilgili eksikliklerin önem derecesi ilgili döneme düşünüldüğünde daha yüksek olmuştur. Bu gereksinimlerin ortadan kaldırılması, önem derecesinin yerini başka gereksinimlerin alması ile bu unsurlar ortak değerler, gelenek-görenekler, din, ortak tarihsel geçmiş, sosyal kural ve normlardır. Bu unsurlar toplum yapısıyla ilişkilidir. Bu sebepten ötürü de bireylerin toplumsal aidiyet düzeyleri ve birlikte yaşama istek ve arzuları toplum yapısındaki değişim ve dönüşümler ile birlikte anlaşılabilir.

Ülkemizde gençlerde toplumsal aidiyet üzerine yapılan bir çok çalışma olmasına karşın, toplumsal aidiyetin doğurduğu duyarlılık varsayımından hareketle herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçların her birisi bu bağlamda son derece önemlidir. Çalışmamızdan elde edilen gençlerde toplumsal aidiyet ve duyarlılık ile bunlar üzerinde etkili olan faktörler şu şekilde sıralanabilir:

Faktör: Yurttaşlığa Bağlılık

- Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerine göre ülkemizin en önemli sorunu eğitim olup bunu sırasıyla ekonomi ve işsizlik takip etmektedir.
- Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerine göre toplumda birlikteliği sağlayan en önemli unsurlar ortak değerler, gelenek ve görenekler, ortak bir tarihsel geçmiş ile ortak dini inançlardır.

- Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerin topluluk duygusu düzeylerinin orta seviyede olduğu ve en olumlu görüşe sahip oldukları maddenin “çevremdeki herkes farklı değerlere sahiptir”, en olumsuz görüşe sahip oldukları maddenin de “çevrem üzerinde herhangi bir etkiye sahip değilim” maddesi olduğu görülmüştür.
- Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerin toplumsal aidiyet düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve en olumlu algının “bu toplumun kültürünün, gelenek ve göreneklerinin korunması için daha fazla çaba harcanmalıdır” maddesinden, en olumsuz algısının ise “yurt dışındayken nereli olduğumu söylemekten utanacağımı düşünüyorum” maddesine yönelik olduğu görülmüştür.
- Yapmış olduğumuz çalışmaya katılan kız öğrencilerin toplumsal aidiyet düzeylerinin erkeklerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Faktör: Yaş

- 19 yaş ve altındaki öğrencilerin grup ilişkileri düzeyinin 20-21 yaş ve 22 yaş ve üzerindeki öğrencilerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- 20-21 yaş arası gençlerin Aile ile ilişkiler düzeyinin 22 yaş ve üzerindeki öğrencilerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Faktör: Eğitim

- İİBF öğrencilerinin aileyle ilişkiler düzeyinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerinden, tıp fakültesi öğrencilerinin grup ilişkileri düzeyinin hukuk fakültesi öğrencilerinden anlamlı şekilde daha olumlu olduğu görülmüştür.
- Eğitim fakültesi öğrencilerinin toplumsal aidiyet düzeylerinin hukuk fakültesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Genel not ortalaması 2.49 ve altında olan öğrencilerin aileyle ilişkiler düzeyinin not ortalaması 2.50-2.99 ve 3.00 ve üzerindeki öğrencilerden anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür. İstatistiksel analiz neticesinde not ortalaması 2.49 ve altında olan öğrencilerin 3.00 ve üzerinde ortalamaya sahip olan öğrencilere göre yaşam tarzı ve grup ilişkileri düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür.
- Annesi ortaokul mezunu olan üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerine ilişkin algılamalarının daha düşük olduğu görülmüştür.
- En uzun süre Karadeniz Bölgesi’nde ikamet ettiğini ifade eden öğrencilerin kişilik özelliklerine ilişkin algılarının anlamlı şekilde daha olumsuz olduğu saptanmıştır.

Faktör: Aile ile İlişkiler

- Anne babası sağ olup boşanan öğrencilerin aileyle ilişkiler düzeyinin diğerlerinden anlamlı şekilde düşük olduğu tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin büyük kısmı “ailemin geleneklerini, adetlerini, değerlerini ve inançlarını öğrenmek benim için önemlidir”, “ailem benim için her şeyden daha önemlidir” ve “ailem tarafından alınan kararlara saygı göstermek benim için önemlidir” yaklaşımlarına oldukça yakın oldukları tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin, “Kendi fikirlerimi takip etmek benim için herhangi birinin fikirlerini takip etmekten daha iyidir”, “Bireysel mutluluk ve özgürlüğü elde etmek benim önceliklerim arasındadır.” Yaklaşımlarına da kayda değer bir yakınlık gösterdikleri görülmektedir.

Faktör: Cinsiyet

- Kız öğrencilerin yaşam tarzları ve kişilik özellikleri, aileleriyle ilişkileri, kimlik ve grup ilişkileri boyutlarından erkek öğrencilere nazaran daha yüksek puan elde ettikleri görülmüştür.
- Üniversite öğrencileri tarafından en fazla desteklenen kimliğin 3.8000 ± 1.28775 ortalama puan ile “çevreci” kimlik, en az desteklenen kimliğin ise 1.9000 ± 1.20718 ortalama puan ile “eşcinsel” kimlik olduğu görülmüştür. Çevreci kimliğini 3.46 ± 1.08 ortalama puan ile muhafazakar, 3.42 ± 1.16 ortalama puan ile milliyetçi kimlik takip etmektedir. Desteklemeye yakın diğer kimlikler ise İslamcı, sağcı, demokrat, Sünni kimliklerin olduğu görülmüştür. Ortalamalarla oluşan sıralamaya bakıldığında, azınlık olarak toplumda yer alan kesimlerin daha düşük ortalamalar gösterdiği dikkat çekmektedir
- Analizler sonucunda elde edilen toplumsal kurumlara güven duygusu seviyelerinin standart sapma değerleri, toplumsal kurumlar arasında önemli sayılabilecek farklılıkları ortaya koymaktadır. Ordu, hükümet ve cumhurbaşkanlığı kurumlarının standart sapmalarının yüksek olduğunu eklemek gerekir. Dolayısı ile örneklem kapsamında genç öğrencilerin ilgili kurumlara yönelik duyduğu güven değerleri arasındaki yüksek fark tespit edilmektedir. Diğer yandan, sosyal bir kurum olarak nitelendirilebilecek medya, 1.92 ortalama ile en düşük güven düzeyine sahip kurum olmuştur.

Aynı zamanda duyarlılık konusu bağlamında literatürde yer alan eksiklik göze çarpmakta ve gençlerin toplumsal duyarlılıklarına yönelik elde edilmek istenen tespitler yetersiz kalmaktadır. Çalışma ile görülmektedir ki, örneklem çerçevesindeki toplumsal aidiyet düzeyi orta düzeydedir ve bireysel çıkarlara yatkınlık eğilimi vardır.

Bu çalışmadan elde edilen verilerin sebeplerini ayrı bir çalışmada ele almak gerekmektedir. Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Anabilim dalı Sosyoloji Bilim dalı Duygu Alptekin'e ait *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma* konulu doktora tezinde (2011) kullanılan ölçekten yararlanılarak oluşturulan ölçekli anket araştırmamıza 100 kadın ve 100 erkek öğrenci katılım sağlamıştır. Çalışma ile kişilerarası iletişim bağlamında bir bireyin toplum içinde var olması -toplumsallaşma süreci-, güven duyması ve beraberinde geliştireceği aidiyet duygusunun düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın devamı olarak gençlerde aidiyet duygusunu pekiştiren etkenler ve nitelik değişikliğinin nedenleri araştırma konusu olabilecektir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, O., Batur, Z. ve Ekşili, N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(19), 165-182. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/215113>) .

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2013). Türkiye Ergen Profili Araştırması TEPA 2013. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara. (<https://ailetoplum.aile.gov.tr/uploads/pages/turkiye-ergen-profil-arastirmasi-tepa-2013/tepa2013-teksf.pdf>) .

Akbal, A. (2008). Üniversite Gençliği ve Çatışma, Sosyal Hayat ve Çatışma, Farklı Alan Panoramları. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Aksu, H., Özsoy, S. ve Dündar, T. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkileri Üzerinde Hissettikleri Sosyal Kontrol Algısı. International Journal of Human Sciences, 2, 1317-1326. (<https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/5249/2575>) .

Akyüz, H. (2001). Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Amartya S. (2006). Kimlik ve Şiddet: Kader Yanılsaması. (Çev. A.Kardam), İstanbul: Türk Henkel Yayınları.

Anık, C. (2011). Toplumsal Zihniyet Aracılığı İle Sosyal Kontrol. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, 2(1), 101-115. (<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936139.pdf>) .

Azar, B. (2013). Bir Aidiyet İfadesi: Bize Harputlu Derler. Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu, 23-25 Mayıs 2013, Elazığ. (<http://web.firat.edu.tr/harput/sempozyum/1/23.%20Biol%20Azar.pdf>) .

Bayhan, V. (1997). Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Bayrakçı, M. (2007). Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması. SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, 198-209. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/115558>) .

Baysal, A. Can ve Tekarslan, E. (1998). Davranış Bilimleri. İstanbul: Dönence Basım ve Yayın.

Bilgin, N. (2003). Sosyal Psikoloji Sözlüğü: Kavramlar, Yaklaşımlar. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Birsöz, P. (1991). Gençlik Dönemine İlişkin Bio-Psikososyal Sorunlar ve Sağlık. Aile ve Toplum, 1(1), 1-6. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/198062>) .

Bottomore, T. B. (1977). Toplumbilim. (Çev. Ü. Oskay), Ankara: Doğan Yayınevi.

Bulut, I. (2005). “Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar.” Sosyal Hizmet Sempozyumu Bildirileri Kitabı içinde ss.73-81, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.

Burcu, E., Taş, L. ve Sırma, Ç. S. (2014). İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına (İBBS Düzey 1) Bağlı Olarak Türkiye’de Gençlerin Sosyo-Demografik Profili. Gençlik Araştırmaları Dergisi. 2(3), 56-77. (<http://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11630/3611/185-198.pdf?sequence=1&isAllowed=y>) .

Burhan, H. A. (2010). 1980 Sonrası Sosyal Değerler ve Sosyal Çözüm: Öğretmenler Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi SBE.

Can, G. (2009). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi.

Canbulat, S. (2007). Duygusal Zekânın Çalışanların İş Doyumları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, SBE.

Certel, E. (2010). Gençlik ve Sosyal Gelişim: Gençlik Örgütlerine Katılan Gençlerle Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: T.C. Hacettepe SBE.

Cüceloğlu, D. (201). İnsan ve Davranış. 23. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çelebi, N. (1991). “Genç ve Kültürel Bütünleşme”. (Ed. B. Dikeçligil ve A. Çiğdem), Kültürel Değerler ve Sosyal Bütünleşme Aile Yazıları, Ankara: T.C. Aile Bakanlığı Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Çivilidağ, A. (2012). Ortaöğretimde Öğrenim Gören Ergenlerin Sosyal Beceri Düzeylerine Yönelik Bir Analiz: Antalya İli Örneği. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(2), 38-51. (https://www.ufuk.edu.tr/uploads/page/enstituler/sosyal-bilimler/ensdergi/say-2/aydn_ivilida.pdf) .

Dereli, B. ve Cengiz, D. (2011). İnsan Kaynakları Yönetiminde Grup, Grup Dinamiği Kavramları ve Grup Dinamiğinin Ölçülmesi Üzerine Uygulama Örneği, Öneri, 9(35), 35-43. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/165749>) .

Doğan, İ. (1996). Sosyoloji-Kavramlar ve Sorunlar. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Doğan, S. (2005). Sosyalleşme, Sosyal Değişme ve Siyasal Sosyalleşme. Sosyoloji Konferansları, 32, 31-40. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/100968>) .

Dönmezer, S. (1990). Sosyoloji. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

Erden, M. ve Akman, Y. (2004). Gelişim ve Öğrenme. (13.Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erkal, M. E. (2006). Sosyoloji (Toplumbilimi). 13. Basım, İstanbul: Der Yayınları.

Ersanlı, K. ve Koçyiğit, M. (2013). Ait Olma Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, (12), 751-764. (<https://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/ait-olma-olcegi-toad.pdf>) .

Fichter, J. (2001). Sosyoloji Nedir?, (Çev., N. Çelebi), 5. Basım, Ankara: Atilla Kitabevi.

Görgün Baran, A. (2013). Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış. Gençlik Araştırmaları Dergisi. 1(1), 6-25. (<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/genader/article/view/5000047034/5000044324>) .

Gündoğdu, R. (2013). “Sosyalleşme ve Sosyalleşme Süreci.” Sosyal Psikoloji içinde ss. 215-238, İstanbul: Lisans yayıncılık.

Güner, G. (2013). Eski Türkçe Kenç “Genç, Yavru, Çocuk” Kelimesinin Kökeni Üzerine Düşünceler. Bengü Belak. Ahmet Bican Ercilasun Armağan, 225-232. (http://www.academia.edu/4980588/Eski_Türkçe_Kenç_genç_yavru_çocuk_Kelimesini_n_Kökeni_Üzerine_Düşünceler) .

Günşen İçli, T. ve Burcu, E. (1993). İnfomal Sosyal Kontrolün Sağlanması Ailelerin Gelir ve Ekonomik Düzeyinin Önemi: Ankara’da Uygulamalı Bir Çalışma. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 10(1), 43-56. (<http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/index.php/EFD/article/viewFile/793/563>) .

Gür, B. vd. (2012). Türkiye’nin Gençlik Profili. İstanbul: SETA Yayınları. (https://www.researchgate.net/publication/311743645_Turkiye'nin_genclik_profili/download) .

Hamurcu, H. ve Sargın, N. (2011). Lise Öğrencilerinin Boyun Eğme Davranışları İle Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31(2), 171-187. (http://sbdergi.erciyes.edu.tr/2011-2/9-%20%20_171-187.%20syf._.pdf) .

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Kültürel Psikoloji Kültür Bağlamında İnsan ve Aile. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Karakaş, M. (2006). Küreselleşme ve Türk Kimliği. Ankara: Elips Kitap Yayınları.
Karasu, M. A. (2012). Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 13(2), 175-193. (<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423875030.pdf>) .

Kaya, Y. (2007). “Kimlikler Yeniden Dağıtılırken: Millî Kimlikler” , Kürenin Halleri, (Ed. Yaşar Kaya), İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınları.

Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(2), 129 – 139. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/150976>) .

Keskin, S. ve Seferoğlu, S. S. (2017). Öğretmen Adaylarının Aidiyet Duyguları ve Araştırma Topluluğu Algılarıyla İlgili Bir İnceleme. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 44, 90-114. (http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/Keskin-Seferoglu_Aidiyet_MAEUEFD-2017-44.pdf) .

Kirman, M. A. (2004). Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Rağbet Yayınları.

- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(2), 231-256. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/219297>) .
- Konuk, O. (2003). Toplum ve Eğitim, Sosyolojiye Giriş, İstanbul: Martı Yayınevi.
- Kula, M. N. (2001). Kimlik ve Din. Ayışığı kitapları, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). Ergenlik Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurtkan Bilgiseven, A. (1995). Genel Sosyoloji. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Küçük, V. ve Koç, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 131-142. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/55308>) .
- Lüküslü, D. (2009). Türkiye’de Gençlik Miti, 1980 Sonrası Türkiye Gençliği. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Meglino, B. M. and Ravlin, E. C. (1998). Individual Values In Organizations: Concepts, Controversies And Research. Journal Of Management, 24(3), 351-389. (http://www.academia.edu/28239832/Individual_values_in_organizations_Concepts_controversies_and_research) .
- Mengi, Z. (2009). BB, X, Y Ve Z Kuşakları Birbirinden Çok Farklı. Hürriyet İnsan Kaynakları Eki, 11 Ekim 2009, <http://www.zeynepmengi.com/kategori/hurriyet-ik/egitim-hurriyet-ik/>, (22 Mayıs 2016).
- Mucchielli, A. (1991). Zihniyetler. (Çev. A. Kotil), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Murat, S. (1995). Gençlerin İşsizliğine Genel Bir Bakış. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 175-194. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9574>) .
- Murphy, E. F., Snow, W. A., Carson, P. P. and Zigarmi, D. (1997). Values, Sex Differences And Psychological Androgyn, 10(1), 69-99. (<https://link.springer.com/article/10.1023/A:1007721420898>) .

Nüfusçu, G.A. (2013). “Türkiye’de Gençlik Ceza Adaleti: Gençlere Rağmen Gençler İçin.” (Der.), Lüküslü, D. ve H. Yücel), Gençlik halleri:2000li Yıllar Türkiye’inde Genç Olmak, içinde, ss. 154-175. Ankara: Efil Yayınevi.

Ozankaya, Ö. (2007). Toplumbilim. İstanbul: Cem Yayınevi.

Öktem Ş. (2003). Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü, Atatürk Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE.

Özbey, S. ve Çelebi N. (2003). Spor Bilimlerine Giriş. Ankara: Bağırhan Kitapevi.

Özkalp, E. (1998). Sosyolojiye Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Özkalp, E. (2007). Sosyolojiye Giriş. 15. Baskı, Bursa: Ekin Yayıncılık.

Öztürk, E. (2018). George Herbert Mead’ın Sosyal Davranışçılık Devrimi: Sosyolojizm ve Psikolojizm Kısacasında Bir “İlişkisel Faillik” Denemesi. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 21(2), 253-284. (<http://www.sosyolojidernegi.org.tr/s/2300/i/2018-ekim-emre-ozturk.pdf>) .

Parman, T. (1998). Ergenlik ve Psikanaliz. Klinik Psikiyatri, 2, 73-82. (https://www.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_1_2_73_82.pdf) .

Sabuncuoğlu, Z. (1984). Çalışma Psikolojisi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.

SEKAM, (2016). Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri. SEKAM (Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Merkezi), İstanbul.

Sezal, İ. (2003). Toplum ve Aile Sosyolojiye Giriş. Ankara: Martı Yayınları

Shaver, K.G. (1981). Principles of Social Psychology, Cambridge: Winthrop Publishers.

Silah, M. (2005). Sosyal Psikoloji Davranış Bilimi. Ankara: Seçkin Yayınları.

Sinanoğlu, F. (2012). Genç Nüfusta Toplumsal Bütünleşme ve Dini Hayat (Elbistan Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: T.C. Atatürk Üniversitesi SBE.

Sneyder, E. ve Spreitzer, E. (1976). Correlates Of Sport Participation Among Adolescent Girls. Research Quartely. 47(4), 804-809. (<https://psycnet.apa.org/record/1977-26334-001>) .

Şahin, B. (2013). Gençlerde Demokrasi ve Katılım Algısının Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Turgut Özal Üniversitesi, SBE.

Şahinbaş, Y. (2016). Gençliğin Siyaset Algısı ve Yönelimleri: Trakya Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, SBE.

Şentuna, M. (2009). Türkiye’deki Gençlik ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi ve Bir Model Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bolu: T.C. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, SBE.

Şentürk, A. ve Gülersoy, N. Z. (2019). Aidiyet, Kent Kimliği ve Kentsel Koruma Etkileşimi Bağlamında Kullanıcı Sürekliliğinin İrdelenmesi: Kadıköy Moda Örneği. MEGARON, 14(1),145-159.

Şentürk, N. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreçlerinde Aile Kurumunun Etkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: T.C. Sakarya Üniversitesi SBE.

Tezcan, M. (1995). Sosyolojiye Giriş. 4. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.

TGSP, (2018). Türkiye’nin Gençleri 2018. Türkiye Gençlik STK’ları Platformu, İstanbul

Uluğ, M. (2002). Örgütlerde Grup Yönetiminin Toplam Kalite Yönetimi Üzerine Etkisi Bir Uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: T.C. Atatürk Üniversitesi SBE.

UNESCO, (2017). What do we mean by “youth”? <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/> (30 Ocak 2019).

Walker, S., Irving, K., and Berthelsen, D. (2002). Gender Influences On Preschool Children's Social Problem- Solving Strategies, The Journal of Genetic Psychology, 163(2), 97-209. (https://www.researchgate.net/publication/11280979_Gender_Influences_on_Preschool_Children's_Social_Problem-Solving_Strategies/download) .

Yağmur, Y. ve Tarcan, E. İ. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Faaliyetlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 27(2), 227 – 242. (https://anatoliajournal.com/atad/depo/dergiler/Cilt27_Sayi2_Yil2016_1483694331.pdf) .

Yaman, Ö. M. (2012). Gençlerin Toplumsal Davranış ve Yönelimleri: İstanbul'da "Apaçi" Alt kültür Grupları Üzerine Nitel Bir Çalışma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya: T.C. Sakarya Üniversitesi, SBE.

Yoğurtcu, K. (2012). "Üniversite Gençliği Üzerinde Sanal Dünyanın Psiko-Sosyal İşlevleri Kırgızistan Üniversite Gençliği." Yeni İletişim Teknolojileri ve Toplumsal Dönüşüm" Iı. Uluslararası İletişim Sempozyumu Bildirileri Kitabı içinde, ss. 1332-1345, 2-4 Mayıs 2012, Manas, Kırgızistan. (https://www.researchgate.net/publication/281844978_Universite_Gencligi_Uzerinde_Sanal_Dunyanin_Psiko-Sosyal_Islevleri_Kirgizistan_Universite_Gencligi/download) .

Yörükoğlu, A. (1998). Gençlik Çağı. İstanbul: Özgür Yayınları.